

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Politická imunita a slušnost a jejich vliv na volební systém v ČR.

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jan Blažíček
Katedra práva

Autor diplomové práce:

Bc. David Váňa

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Váňa David

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Cheb

Název práce

Politická imunita a slušnost a jejich vliv na volební systém v ČR

Anglický název

Political immunity and propriety and their influence to electoral system in Czech Republic

Cíle práce

Primárním cílem diplomové práce je snaha popsat, vymezit a zhodnotit politickou imunitu a slušnost našich politiků na vývoj člověka „voliče“ a jejich následný vliv na rozhodování voličů především při volbách do poslanecké sněmovny ČR. Částečně se DP dotkne i komunálních voleb a voleb do senátu ČR. Volby do poslanecké sněmovny byly pro diplomovou práci vybrány zejména z důvodu, že jde v ČR o orgán legislativně, mocensky a politicky rozhodující, který zásadně vytváří a ovlivňuje nejen způsob našeho každodenního života, ale i budoucnost našich potomků a celé ČR. Sekundárním cílem bude snaha navrhnout taková řešení, která by měla zkvalitnit náš politický prostor.

Metodika

V DP bude pro dosažení stanoveného cíle použito několika metod zkoumání. Jedná se především o metodu deskripce na základě empirického zkoumání dané problematiky. Tato metoda bude použita zejména v první části DP. K podepření základní myšlenky, ale také jako určitá pomoc při nalézání potřebných řešení vyplývajících z DP byl vybrán kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření. Metodou syntézy empirických, ale i získaných dat bude v závěrečné části provedena celková interpretace zjištěných výsledků a navrhovaných opatření.

Harmonogram zpracování

09/2010 - 12/2010 - formulace zkoumaného problému, stanovení cílů práce a metodického postupu a příprava podkladového materiálu pro literární rešerši

01/2011 - 07/2011 - zpracování teoretické části DP, plánu výzkumu a návrh jeho postupu

04/2011 - 12/2011 - realizace výzkumu, zpracování a vyhodnocení výsledků, příprava závěru a hodnocení výzkumu

01/2012 - 03/2012 - zpracování výsledné verze textu DP, konečná kontrola celé DP, odevzdání DP

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

politická imunita, poslanec, poslanecká sněmovna, slušnost, vláda, volby, politická strana, volební systémy, volič, ústava

Doporučené zdroje informací

ADAMOVIČ, K.; KRÍŽOVSKÝ, L. Základy politologie : Právnícké učebnice. 2.dopl. vyd.. Praha : C.H.BECK, 2004. 366 s. ISBN 80-7179-870-3.

CAPLAN, B. Mýtus racionálního voliče : Proč v demokracii vítězí špatná politika. Vyd. 1. Praha : Lidové noviny, 2010. 390 s. ISBN 978-80-7422-056-2.

TABERY, E. Vládeme, neruší : Opoziční smlouva a její dědictví. Vyd. 2. Praha : Respekt Publishing a.s, 2008. 304 s. ISBN 978-80-903766-3-2.

ŠARADÍN, P. Volby 2002. Vyd. 1. Praha : Periplum, 2003. 120 s. ISBN 8086624099.

ČALOUDEK, D., Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006. Vyd. 1. Praha : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 220 s. ISBN 8073251086.

BALÍK, S. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010. Vyd. 1. Praha : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. 288 s. ISBN 9788073252243.

ŽALOUDEK, K. Encyklopedie politiky. 3. vyd. Praha : Libri, 2004. 576 s. ISBN 80-7277-209-0.

Vedoucí práce

Blažiček Jan, JUDr.

Termín odevzdání

březen 2012

JUDr. Jana Borská
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Politická imunita a slušnost a jejich vliv na volební systém v ČR“ zpracoval samostatně a uvedl jsem veškerou použitou literaturu.

V Chebu dne 15. března 2010

.....

Bc. David Váňa

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto vedoucímu diplomové práce panu JUDr. Janu Blažíčkovi za jeho odborné vedení, pomoc a rady při zpracování diplomové práce.

**Politická imunita a slušnost a jejich vliv na volební
systém v ČR.**

**Political immunity and propriety and their influence to
electoral system in Czech Republic.**

Politická imunita a slušnost a jejich vliv na volební systém v ČR.

Souhrn

Tato diplomová práce pojednává o faktorech, které mají a spoluvytvářejí rozhodný vliv na volební systém v ČR. V širším kontextu lze diplomovou práci označit také za určité etické hodnocení naší politické kultury a politických elit především v rovině poslanecké sněmovny České republiky a to z důvodu, že jde o orgán legislativně, mocensky a politicky rozhodující.

V úvodní části je pozornost věnována teorii a problematice nezbytných pojmů, které s prací souvisí. Proto zde nalezneme pojmy jako moc, právo, politika, korupce a kontrolní mechanismy, imunita a morálka a slušnost.

Součástí praktické části diplomové práce je provedení kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření a jeho následné zpracování a vyhodnocení. Výsledky dotazníkového šetření slouží nejen k podpoře hypotézy či dílčích cílů této diplomové práce, ale představují i jeden z opěrných bodů pro nezbytná řešení, která by měla alespoň částečně přispět k legitimnímu fungování demokratických principů směřujících ke zlepšování života jak dnešní společnosti, tak především života našich potomků.

Klíčová slova

politická imunita	poslanec
poslanecká sněmovna	politická strana
slušnost	vláda
volby	ústava
volební systémy	volič

Political immunity and propriety and their influence to electoral system in Czech Republic.

Summary

This diploma thesis is concerned about the factors which have and jointly form a decisive influence to the election system in the Czech republic. In the wider context is it possible to describe this diploma thesis like specific ethical evaluation of our political culture and political elites, mainly in the chamber of the Czech republic and that from the reason that it is an authority deciding legislatively, powerfully and politicaly.

The introductory part is dedicated to the theory and problematic of essentials terms which are with the work related. That is the reason why we can find here terms like the power, the law, the politics, the corruption and control mechanisms, the immunity and politeness.

The component of the practical part of the diploma thesis is an execution of the quantitative research like questionnaire survey and its subsequent processing and evaluation. The results of the questionnaire survey serve not only to the support the hypothesis or part targets of this diploma thesis, but also mean one of the supporting points for necessarily results which should at least partly contribute to the legitimate functioning of the democratical principles which are aimed to improving the life present society, but primarily the life of our descendants.

Key words

political immunity

deputy

chamber

political party

politeness

government

election

constitution

election systems

elector

Obsah:

1. Úvod.....	6
2. Cíl práce a metodika	8
3. Přehled platné právní úpravy	9
4. Vymezení základních pojmů a jejich definice	10
4.1 Člověk.....	13
4.1.1 Rodiče a okolí	13
4.1.2 Vzdělání	14
4.1.3 Sociální třída.....	14
4.1.4 Volební program	14
4.1.5 Média	15
4.1.6 Dosavadní působení politické strany	15
4.1.7 Lídr, charismatický vůdce politické strany	15
4.1.8 Volební systém	16
4.1.9 Pocit politické efektivity	16
4.2 Člověk jako živočišný druh	16
4.3 Moc	17
4.4 Právo	20
4.4.1 Právo a skutečný stav ve společnosti	22
4.5 Politika.....	23
4.6 Korupce.....	24
4.6.1 Korupce a veřejné zakázky	25
4.6.2 Korupce a střet zájmů	27
4.6.3 Korupce a kontrolní mechanismy	28
4.7 Imunita	30
4.7.1 Historie imunity	30
4.7.2 Imunita a současnost.....	31
4.7.3 Srovnání s vybranými státy Evropy.....	35
4.8 Morálka a slušnost	38
4.8.1 Morálka.....	39
4.8.2 Slušnost.....	42
5. Volby	47
5.1 Volební systém voleb do Poslanecké sněmovny České republiky	48
5.2 Volby 1996-2010	49
5.3 Shrnutí.....	58
6. Kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření	59
6.1 Socio-demografický profil voličů.....	60
6.2 Strukturalizace otázek.....	64
6.3 Vyhodnocení kvantitativního výzkumu	72
7. Koncept racionálních východisek	73
7.1 Občané	73
7.2 Politici.....	74
7.2.1 Politická elita a slušnost.....	75
7.3 Imunita	77
7.4 Volební systémy v České republice.....	78
7.4.1 Volby do obecní samosprávy a krajských zastupitelstev v ČR	78
7.4.2 Volby do poslanecké sněmovny ČR.....	78
7.4.3 Volby do senátu ČR.....	80

7.5 Shrnutí.....	81
8. Závěr	81
9. Seznam literatury	84
9.1 Seznam bibliografických citací.....	84
9.2 Seznam použité literatury	87
9.3 Internetové zdroje:	89
9.4 Seznam grafů	90
9.5 Seznam tabulek	91
10. Přílohy.....	92

1. Úvod

Každý člověk, potažmo volič, představuje svobodnou bytost, která se řídí a rozhoduje praktickým rozumem, svou „subjektivní“ racionalitou, a koná skutky, které je možné konat jen v rámci daných „formálních“ zákonů každé země.

Existuje však i neméně důležitý nepsaný zákon, který nelze opomenout. Jde o tzv. zákon mravní. Tento zákon zpravidla považujeme za velmi významný a úroveň jeho dodržování vypovídá o určitém stupni dosaženého kritéria lidskosti každého z nás. A v dnešní moderní tzv. „zkorumpované“ společnosti je dodržování morálky a posilování morální síly každého jednotlivce nejen žádoucí, ale především i nezbytné.

Téma diplomové práce jsem si zvolil proto, že jde o problematiku, která je především za současného stavu naší společnosti a politiky vysoce aktuální a dále i z důvodu, že je pro čtenáře, který se zabývá celospolečenským a politickým děním v našem státě, rozhodně zajímavé a závěry plynoucí z této práce mohou být i podnětné. Rovněž i proto, že se s morálkou respektive s pokleslou morálkou, která mi není rozhodně lhostejná, neustále setkávám i ve svém profesním životě.

Morálka byla a stále je určitým fenoménem. Morálka není pouhé klišé, za které může jedinec či skupina skrýt své nemorální mocenské snahy.

Již antičtí myslitelé vytvářeli filosofické teorie o vztahu morálky a moci a právě z těchto teorií by se dnešní „páni“, se svými pozitivními i negativními vlastnostmi, měli poučit a čerpat východiska pro svá rozhodnutí. Pokusit se co nejvíce přiblížit „ideálnímu“, i když prakticky nereálnému modelu společnosti.

Stát by měl pak v tomto duchu představovat vrchol mravní vyspělosti a to především pro jeho nezpochybnitelnou moc ovlivňovat životy obyčejných lidí. Přitom i stát, respektive jeho představitelé, je tvořen skupinou jedinců, tedy námi demokraticky volených jedinců (politiků), kteří by měli nejen formálními zákony či racionální politikou, ale právě mravní vyspělostí určovat ten správný směr vývoje celé společnosti.

S tímto se nám nabízí otázka, proč volíme prostřednictvím mechanismu zvaného volby tu kterou stranu potažmo její představitele, kterým tímto umožňujeme držet moc ve svých rukách? Ano, určitá část oprávněných voličů je ovlivněna politickým programem té či oné strany, ale jak velké procento těchto voličů vlastně je? Vždyť většina ani nezná svého politického zástupce, neví jak dlouhé je jeho funkční období a bohužel mnohdy nezná ani jeho jméno! Proč tomu tak je? Pro hledání odpovědi je nutné se zamyslet nad

úrovni vzdělanosti této společnosti, nad jejím sociálním rozvrstvením, nad zájmem o politické dění, i nad předešlým historickým vývojem této země.

Někdy však, alespoň k částečnému pochopení, stačí každému z nás, aby šel mezi lidi a především před volbami poslouchal o čem tito diskutují, vnímal, co voliče vlastně trápí, co si přejí. Člověk zjistí, že se většina nerozhoduje na základě politického programu jako celku. Vždyť ho ani neznají! Vždy jde jen o části, které se jich jednotlivě týkají nebo je nějakým způsobem oslovují a obvykle jde rozhodně o vlastní prospěch. Mnohdy jim stačí vědět, že levice je více než pravice pro sociální rovnost. Není to však málo?

Stále více se ale hodnotí výroky, vystupování, mocenské chování a spojení s různými korupčními aférami jak jednotlivých politiků, politických lídrů tak celých stran. Stále více se hovoří o jejich nezodpovědnosti, o vědomí, že se pánům nemůže vlastně nic stát a to i z důvodu ochrany zvané imunita.

Nekončí právě s imunitou politiků základní myšlenka demokracie, tedy rovnosti občanů? Nerozděluje to společnost na lidi různého řádu? Na lidi „vyvolené“ a lidi „obyčejné“? Nevzniká tímto nová forma určitého státního zřízení, kterou sám nazývám pojmem demokratické panství. Svobodně volíme prostřednictvím voleb své „pány“. Což považujeme za zcela v pořádku. Tito páni, jak nás neustále přesvědčují, pak ovšem rozhodují především jen pouze ve svůj prospěch, bez ohledu na zájmy a potřeby celé naší společnosti. Systematicky tak porušují předvolební sliby.

Proto se tato diplomová práce bude zabývat ne zcela běžnými faktory, které nás při volbách rovněž nepochybně ovlivňují a do budoucna lze očekávat, že nás budou ovlivňovat stále více, tedy politickou imunitou námi volených, jejich nezodpovědností za svá mocenská rozhodnutí, a především jejich slušností, která je představována právě morálkou resp. etikou našich politiků.

V úvodu mé diplomové práce bych chtěl zdůraznit, že nejsem členem ani stoupencem žádné politické strany a sám sebe považuji za agnostika. Rovněž bych chtěl uvést, že se vždy před volbami rozhoduji komu dám svůj hlas nejen podle volebních programů, té které strany, ale i podle slušnosti potažmo etiky jednotlivých politiků či politických stran vůči nám. Není to úkol zcela jednoduchý, ale volit nepovažuji jen za právo, ale i svou povinnost především ke svým dětem.

2. Cíl práce a metodika

Diplomová práce je pro přehlednou a srozumitelnou orientaci rozdělena na dvě základní části – část teoretickou a část analytickou, které se dále dělí do dalších podkapitol. Závěr práce pak představuje shrnutí a vyhodnocení zjištěných poznatků.

První část je rozdělena na podkapitolu, ve které se věnuji teorii vybraných pojmů na základě dostupné literatury. Jednotlivé vybrané pojmy tvoří pojítko se zaměřením na téma této diplomové práce. Souvisí rovněž i s tvorbou a náležitým fungováním demokratického uspořádání a to nejen v České republice. Shrnutím lze tedy říci, že tato podkapitola je zaměřena na celkový vývoj člověka jako voliče, tvorbu jeho politické orientace a faktory, které ovlivňují nejen jeho rozhodnutí, ale vlastní průběh celého jeho života. Je zaměřena i na člověka jako demokraticky zvoleného zástupce tzv. politika. Nejen na důvody, pro které se rozhoduje a koná, ale i na důvody proč se tak rozhodovat a konat může. Tato teoretická část se rovněž zabývá volebním systémem i samotnými volbami do poslanecké sněmovny, které byly pro diplomovou práci vybrány zejména z důvodu, že se jedná v České republice o orgán legislativně, mocensky a politicky rozhodující, který zásadně vytváří a ovlivňuje nejen způsob našeho každodenního života, ale i budoucnost našich potomků a celé ČR. Nutno podotknout, že nepůjde o podkapitolu rozsáhlou a je potřeba ji vnímat jen jako doplňkovou.

Druhá část diplomové práce, analytická část, je rovněž rozdělena na dvě samostatné podkapitoly. V první podkapitole je k podepření základních myšlenek vyplývajících z diplomové práce proveden kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření a jeho následné zpracování a vyhodnocení. Dotazníkové šetření se stalo jedním z opěrných bodů pro navazující podkapitolu navrhovaná řešení, která by měla směřovat ke zkvalitnění a zprůhlednění našeho politického prostoru. Tato podkapitola diplomové práce se dotkne částečně i komunálních voleb a voleb do senátu ČR a to z pohledu role, kterou přispívají k legitimnímu fungování demokratických principů směřujících ke zlepšování života jak dnešní společnosti, tak především života našich budoucích potomků.

Cílem diplomové práce tedy je:

- 1) vymežit a popsat potřebné pojmy
- 2) zhodnotit korupci a politickou imunitu
- 3) zhodnotit morálku a slušnost našich politiků

4) zjistit zda korupce v dnešní společnosti představuje skutečný problém a její rozsah nesouvisí s nedostatkem kontrolních mechanismů

5) **ověřit hypotézu, že: Faktory jako korupce, imunita a nedostatek morálky na politické scéně, včetně chybějící odpovědnosti a nedostatečných a transparentně fungujících kontrolních mechanismů a sliby naší politické elity jsou primárními faktory, které nás ovlivňují při výběru strany, kterou volíme a to rozhodně více než volební programy jako celek jednotlivých kandidujících politických stran. Mají tedy podstatný nebo možná až kritický vliv na rozhodování voličů a to především při volbách do poslanecké sněmovny ČR. Některé z pojmů rovněž negativně ohrožují fungování demokracie a vyžadují nápravu, která by přinesla pozitivní změny a jednou z možných obměn by mohla být právě změna přijatá v rámci volebního systému používaného při volbách do poslanecké sněmovny České republiky.**

V diplomové práci bude pro dosažení stanovených cílů a ověření hypotézy použito několika metod zkoumání. V teoretické části se jedná o metodu komparace a především o metodu deskripce na základě empirického zkoumání dané problematiky. V analytické části bude provedeno již avizované dotazníkové šetření, které ověří stanovenou hypotézu. Na základě výsledků dotazníkového šetření budou navržena možná řešení zjištěného stavu.

3. Přehled platné právní úpravy

Nejdůležitější právní úpravou je vzhledem k zaměření této diplomové práce Ústava České republiky. Jedná se o základní ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb. a 319/2009 Sb. Námi sledované ujednání pak nalezneme v hlavě druhé, moc zákonodárná čl. 27.

Současná podoba ústavy vychází s ústavního zákona č. 143/1968 Sb. přijatého na schůzi Národního shromáždění Československé socialistické republiky dne 27. října 1968. Nabytí účinnosti od 1. ledna 1969 bylo rovněž spojeno se vznikem České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.

V České republice vykazuje ústavní právo výraznou stabilitu a reálnou neměnnost. Od nabytí účinnosti došlo k výraznějším změnám až po tzv. sametové revoluci, které však nikterak výrazně neovlivnily podobu českého ústavního systému.

Neméně důležitou právní normou je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který s účinností od 1. ledna 2010 nahradil dosavadní trestní zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákoník upravuje uceleným způsobem hmotné trestní právo. Vymezuje společensky závadná jednání, jejich trestní odpovědnost a tresty či jiné sankce, které lze za jejich spáchání uložit. S tímto zákonem souvisí zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním neboli trestní řád. Trestní řád vymezuje postup a činnost orgánů činných v trestním řízení a lze jej tedy považovat za kodex trestního práva procesního.

Dále je potřeba zmínit se o zákonu č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, respektive o změně tohoto zákona č. 258/2011 Sb., s účinností od 12. září 2011, která transponovala směrnici 2009/81/ES. Jedná se o důležitý zákon, týkající se úpravy postupů při zadávání veřejných zakázek, pravidel vyhlášení soutěže a především dohledu nad dodržováním tohoto zákona.

K celkovému výčtu je potřeba uvést i zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, účinný od 1. ledna 2007. Zákon upravuje chování a jednání veřejných funkcionářů z hlediska výkonu jejich funkce, kterou jsou povinni vykonávat tak, aby nedocházelo ke střetu jejich osobních zájmů se zájmy, které jsou z titulu své funkce povinni nejen prosazovat, ale především hájit.

4. Vymezení základních pojmů a jejich definice

Volby, moc, právo, stát, kontrolní mechanismy, imunita, odpovědnost, hodnoty, morálka, slušnost, vzdělání atd. Jde jen o některé pojmy a ve výčtu bychom mohli dlouze pokračovat, které souvisí s demokracií resp. s legitimním fungováním demokracie.

My se však zaměříme jen na některé pojmy, které bezprostředně souvisí s tématem této diplomové práce. Proto nejprve nastíníme důvody, které vedou k výběru definovaných pojmů.

Předpokládám, že se každý občan ve svém životě již zamyslel, kde nebo v čem je problém, že naši demokraticky zvolení političtí zástupci mnohdy jednají v rozporu se zájmy občanů. Je tím klíčovým problémem snad selhání samotné demokracie resp. zastupitelské demokracie a jejích kontrolních mechanismů? Na tuto otázku neexistuje jednoznačná odpověď. Určitým východiskem pro nás může být např. výrok Winstona S.

Churchilla: „Říká se dokonce, že demokracie je nejhorší způsob vlády, s výjimkou všech ostatních způsobů, které jsme vyzkoušeli.“¹

Slovo demokracie pochází z řeckého jazyka a je složeninou dvou slov. Demos - lid a kratein - vládnout. Demokracie tedy znamená, že jde o formu vlády, kde zdrojem veškeré moci je lid. Proto můžeme na jedné straně za parciální problém považovat samotné voliče respektive jejich iracionalitu, na druhé straně však i samotné politiky.

Iracionalita vychází z neinformovanosti a neochoty vidět a znát. Je podmíněna stupněm či úrovní vzdělání, které nás naopak nutí přemýšlet jasněji a vědět více. Nechceme nikoho urazit. Iracionalitu nelze zaměňovat s hloupostí. Nelze přeci opomenout, že každý z nás je již při narození obdařen určitými předpoklady a schopnostmi jak zvládat učení a rozumět a tak dosáhnou určitého stupně vědění. Neméně důležitá je však i snaha.

Politiku můžeme bezesporu zařadit mezi oblasti, kde lze u většiny zaznamenat vysokou neinformovanost a nevzdělanost. Lidé sice chtějí svými hlasy delegovat prostřednictvím voleb rozhodovací pravomoci tzv. profesionálním politikům, o kterých si myslí, že zajistí celospolečenskou stabilitu a určitý stupeň blahobytu, ale právě většina hlasuje na základě své iracionality. Věřím, že se politikům tento stav líbí a do značné míry jim i nahrává. Nejde jim přeci o pochvalu ze strany expertů. Jde jim pouze o hlasy voličů potažmo o získání politické moci. Proto je politika jiná před volbami a jiná po volbách. Proč je, ale moc pro politiky tak důležitá? Otázka, na kterou má většina voličů snadnou odpověď a současný politický prostor jim podstatně nahrává. Hamižnost a tzv. koryta. Jak jednoduché, ale pro správně fungující demokracii velmi nebezpečné. Tyto zvrácené důvody vedou k úbytku tak potřebné a žádoucí morálky, ke změně historicky vnímaných standardů. Přičemž při dlouhodobém působení těchto faktorů lze říci, že ve společnosti nastává určitý chaos, který postupně graduje. Jasným příkladem může být současná ekonomická krize. Již Tomáš Baťa věděl co je příčinou všech hospodářských krizí: „Příčinou krize je morální bída. Přelom hospodářské krize? Nevěřím v žádné přelomy samy od sebe. To čemu jsme zvykli říkat hospodářská krize, je jiné jméno pro mravní bídu. Mravní bída je příčinou, hospodářský úpadek je následek. Potřebujeme mravní stanoviska k lidem, k práci a veřejnému majetku.“²

---

¹ CHURCHILL, Winston L.S. *Databáze Knih* [online]. (c) 2008 – 2012. 2008, 2011 [cit. 2011-08-09]. Citáty. Dostupné z WWW: <databazeknih.cz>.

² KUČERA, Vladimír. Co řekneš, platí, co slíbíš, uděláš. *Ceska televize* [online]. © Česká televize 1996–2012 [cit. 2011-09-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/blogy/>

Lidé přestávají věřit politikům a politickým stranám což se projevuje při volbách. Zneužívání moci spojené s vytvářením korupčního prostředí začínají občané vnímat jako něco normálního co k demokracii neodmyslitelně patří. Zaměňování politické imunity jako práva k nedotknutelnosti a neodpovědnosti a z toho plynoucí nedostatečné nebo chybějící kontrolní mechanismy. Mrhání veřejnými prostředky směřuje k zadlužení budoucích generací. Vzniká prostředí, ve kterém dochází ke snižování příjmů, pracovních příležitostí, sociálních jistot a s tím spojený růst sociálně patologickým jevů. To vše jako produkty práce naší politické elity tedy tzv. „profesionálních politiků“, kterým to zřejmě nevadí. Neuvědomují si, že jejich nezájem o občany, neznalost nebo chtěné nevědomí dnešních nejen sociálních problémů a ve značné míře jejich nemorální rozhodnutí mají ústřední vliv na celou společnost. To není nic jiného než chybějící slušnost k občanům! Je snad zapotřebí další revoluce? „Co s demokracií, ve které si lid své zastupitelské vlády necení a nepřilne k ní?“³

Určité nerovné rozvrstvení ve společnosti je zcela přirozené a v demokracii normální a lze i říct, že žádoucí. Při spravedlivém tedy slušném, férovém, nestranném a korektním jednání je soupeření pozitivní a pro společnost jako celek i užitečné. Pravidla boje jsou však jiná a výsledek směřuje společnost k vytvoření pouze dvou sociálně značně odlišných vrstev a to na jedné straně vrstvy bohaté těch rádo by „vyvolených“ a opačně, vrstvy chudé, kdy jsou její jednotlivci ostrakizováni až na dno společnosti. Střední třída, která drží společnost, hospodářství země, je systematicky ničena. Tento stav není dlouhodobě udržitelný a konsensus bude narušen. Jaká jsou východiska ke zvrácení tohoto stavu, kde hledat zdroj problémů? Pokud se nad vším uvedeným racionálně a sebekriticky zamyslíme, můžeme dojít k poznání, že tím primárním problémem jsme my sami, každý z nás. Proto prvním pojmem, kterým se budeme zabývat bude pojem člověk.

Vzhledem na zaměření této diplomové práce a současně i z výše uvedeného lze předvídat, že budou následovat vybrané pojmy jako moc, právo, politika, korupce a kontrolní mechanismy, imunita a morálka a slušnost. Pojmy často medializované, které mají nebo do budoucna budou mít podstatný vliv na chování voličů i politických zástupců.

Tyto pojmy byly vybrány zcela záměrně. Na jedné straně je člověk jako volič, který volí své zástupce a tím zásadně ovlivňuje řízení celé společnosti potažmo státu. Na druhé straně pak člověk jako politik disponující určitou mocí, který prostřednictvím politických

---

³ MILL, John Stuart. *On liberty ; and, The subjection of women*. London: Penguin, 2006, s. 54. ISBN 978-014-1441-474.

procesů vytváří rozhodnutí dotýkající se přímo občanů. Rozhodnutí, která by měla vytvářet vnitřně konzistentní společnost s jistým stupněm garantovaného blahobytu. Moc je však politiky spíše zneužívána pro jejich vlastní prospěch a to nejen pro nedostatek dobře fungujících kontrolních mechanismů, ale i z důvodu institutu zvaného imunita, která značně narušuje právo z hlediska rovnosti občanů před zákonem. Jde snad pouze o určitý zneužitelný plod či výsadu vyplývající z možné nedospělosti naší demokracie nebo je pouhým výsledkem pokleslé morálky a nedostatku slušnosti našich politiků? Když se však budeme těmito problémy zabývat, dojdeme k poznání, že příčinou mohou být i samotné volby respektive volební systém.

4.1 Člověk

Člověk se rodí s určitými povahovými rysy, schopnostmi či dovednostmi. Má určité pozitivní vlastnosti jako slušnost, poctivost, skromnost, čestnost, ohleduplnost, chytrost, pracovitost atd. Opakem jsou negativní vlastnosti. Jejich vzájemná míra, úroveň, rozsah, atd. ovlivňují charakter, ale i hodnotový systém každého jedince. Podobné je to i při formování jeho politické orientace či volebního chování.

Člověk je od narození vystaven řadě existujících proměn, které můžeme považovat za podstatné pro objasnění vývoje člověka jako voliče a jeho následného volebního chování. Jejich působení a vzájemné prolínání můžeme označit jako proces, který formuje osobní profil každého voliče, ale i jisté politicko-psychologické vazby ke stranám či politikům. Některé na voliče působí během celého života tzv. zůstávají vněm. Některé se však ztrácí do pozadí či úplně mizí a volič je ovlivňován zcela jinými proměnnými a to v závislosti na jeho racionalitě a tedy ochotě vědět a znát.

Dále se tedy zaměříme na teoretickou identifikaci některých z nich. Ovšem samotné působení vybraných faktorů však ověříme až v praktické části této diplomové práce.

4.1.1 Rodiče a okolí

Budoucí volební chování každého jedince je silně ovlivněno prostředím v jakém vyrůstal. Jedná se především o rodiče respektive o jejich sociálně-ekonomické charakteristiky jako sociální třída, status, příjem, sociální identifikace, ale i o jejich politické postoje či hodnoty. Člověk, který vyrůstal v sociálně slabé rodině zpravidla tíhne spíše k volbě levicových stran a opačně.

Významnou roli může bezpochyby sehrát i náboženská orientace rodičů. Role náboženství je často podmíněna historicky nebo dána tradicí. Přičemž význam a tolerance jsou v každé zemi jiné. Voliči bez vyznání preferují spíše levici. Opačně je to v případě, kdy se voliči hlásí k nějakému vyznání (v České republice jde především o římskokatolické vyznání). Tito pak v drtivé většině preferují spíše pravici.

4.1.2 Vzdělání

Vzdělání patří mezi nejvýznamnější faktory, které mají vliv na volební chování občanů. V České republice platí, že lidé s nižším vzděláním inklinují zejména k levici. Se stupněm dosaženého vzdělání se tato orientace přesouvá k pravici. To znamená, že lidé s vyšším vzděláním dávají přednost pravicově orientovaným politickým stranám.

4.1.3 Sociální třída

Tento faktor lze bezesporu pokládat za jeden z nejdůležitějších z hlediska působení na voliče. Jde o velice ostře sledovaný aspekt, který podstatně diferencuje volební chování. Volič dává přednost straně, která je přirozená jeho sociální třídě. Z toho lze vyvodit, že lidé sociálně slabší, např. dělníci a zemědělci, ale i důchodci preferují spíše levici. Vychází to z faktu, že tito lidé jsou závislí na vyšším přerozdělování financí na tzv. sociálním státu.

Lidé pracující v nemanuálních profesích dávají přednost spíše středopolitickým stranám, odborníci už zpravidla více preferují pravici a nejvíce vpravo je skupina samostatně výdělečně činných občanů.

Z hlediska politické ideologie můžeme říci, že komunismus a socialismus reprezentuje především levici, tedy skupinu sociálně slabší. Naopak liberalismus a konzervatismus jako pravice jsou zastoupeny střední a vyšší třídou.

4.1.4 Volební program

Volební program můžeme považovat za důležitý faktor, který je ovšem závislý na mnoha dalších aspektech. Mezi tyto aspekty můžeme zařadit věk, pohlaví, vzdělání - racionalitu, kampaň jednotlivých politických stran, stranickou identifikaci a zejména ochotu voliče si volební program přečíst a identifikovat se s ním.

Vzhledem ke skutečnosti, že se lidé přestávají o politiku zajímat a volební účast je jasným důkazem, dávají spíše i přes riziko možného zkreslení přednost spíše médiím. Tyto

přinášejí voličům ve srozumitelné podobě celkové shrnutí základních myšlenek každé strany. Výsledkem je častá špatná identifikaci se stranou, kterou volič buď vůbec nezná nebo spoléhá pouze na nálepku levice či pravice.

4.1.5 Média

Faktor, který významně ovlivňuje rozhodování voličů a to především v předvolebním období. Souvisí bezpochyby přímo s iracionalitou voličů, kteří se nechávají ovlivnit a to možná i z důvodu jisté pohodlnosti spíše sdělovacími prostředky než svým vlastním rozumem či citem.

Základním smyslem vysílání by mělo být etické předávání pravdivých a především ověřených informací. Bezesporně sem můžeme zahrnout i informace o postojích a mínění veřejnosti. V případě, že se takto sdělovací prostředky chovají můžeme říci, že jde o jejich pozitivní stránku.

Především právě již ve zmiňovaném předvolebním období je zjišťování politických postojů, nálad a preferencí velice atraktivní a to jak ze strany médií, veřejnosti či samotných politických hráčů vstupujících do volebního boje.

Problém, ale nastává v případě, kdy média a to i veřejnoprávní se pouští do anket, které sociální realitu nejenže neměří, ale naopak jejich zveřejnění ji zkresluje a spoluutváří a jde tedy o negativní stránku médií.

4.1.6 Dosavadní působení politické strany

Jedná se o faktor, jehož vliv na volební chování bude neustále růst. Rovněž přímo souvisí s iracionalitou voličů a nezájmem o veškeré politické dění či politickou angažovanost. Voliči nehodnotí volební programy, hodnotí spíše prezentaci nejen celé strany, ale i samotných členů.

Nepochybně jde o stav, na jehož existenci se významně podílí samotní politici respektive jejich skandály, vystupování na veřejnosti a rovněž i upřednostňování vlastních zájmů nad naplňováním předvolebních slibů.

4.1.7 Lídr, charismatický vůdce politické strany

Osobnost, která prezentuje nebo přímo vede danou politickou stranu. Zpravidla jde o člověka, který má silné charisma, má nebo spíše měl by mít mimořádně znalosti či

vědomosti, určité kouzlo, osobní přitažlivost, ale i dar, kterým dokáže lidi přesvědčit, že on je ten pravý, který svým konáním a jednáním problémy vyřeší a dokáže všem pomoci.

Hlavním úkolem lídra politické strany je srozumitelně voličům představit ideologii vlastní politické strany tak, aby se s ní lidé mohli ztotožnit.

4.1.8 Volební systém

Samotný volební systém představuje významný faktor, který ovlivňuje do značné míry rozhodnutí voličů. Jak se již v naší nedávné historii ukázalo a bohužel se neustále opakuje, jde především o neschopnost volebního systému přinést rozhodující volební výsledky. Následné zdlouhavé povolební vyjednávání a samotný výsledek, který vede spíše k nestabilním tzv. koaličním vládám s minimální možnou parlamentní podporou.

Podstatný problém můžeme zaznamenat ve skutečnosti, že jsou ve vládách tzv. koalicích zastoupeny i strany a obvykle mají významnou, nezaslouženou pozici, které mohly mít problém, aby vůbec dosáhly 5 % uzavírací klauzule. Prakticky to znamená, že podpora těchto stran u občanů je nízká, ale volební systém a neschopnost našich politiků se racionálně domluvit jim umožňují disponovat značnou mocí. V tomto případě bychom se mohli zamyslet, vyvolat diskusi zda je v pořádku, že většina se podřizuje menšině a ne naopak.

4.1.9 Pocit politické efektivity

Pocit politické efektivity by měl představovat jeden z nejvýznamnějších faktorů, proč jít k volbám a hlasovat. Ovšem skutečnost je jiná. Volební účast s každými dalšími volbami má tendenci spíše klesající nebo je velmi nízká. Lidé ztrácejí přesvědčení o významu svého hlasu. Neztotožňují se s tím, že by odevzdání hlasu mohlo něco změnit či skutečně něco znamenat.

4.2 Člověk jako živočišný druh

Nad člověkem je potřeba uvažovat i z hlediska zařazení do živočišné říše. Pokud se zamyslíme, kde se nalézá hranice mezi člověkem a zvířetem narazíme bezpochyby na některé vlastnosti a schopnosti, které považujeme za specificky lidské. Bernard Sutor ve své knize *Politická etika* uvádí: „*Člověk sa od zvierat odlišuje oveľa širším spektrom potrieb (potrava, oblečenie, vzdelanie, účasť na kultúre a spoločenské uznanie až po mravnú*

orientáciu a náboženskú založenie života).“⁴ Co však zůstává společné je uspokojování potřeb.

V antice byl vztah „člověk a zvíře“ vnímán jako něco samozřejmého např. Aristoteles ve svém popisu živočišné říše začíná u člověka, „*neboť člověk je nám z živočichů nutně nejlépe znám.*“⁵

My se však podíváme na člověka z jiné stránky. Pokud si odmyslíme rozum, řeč, schopnost myslet atd. co se z člověka stane. Zvíře! Jestliže o tomto budeme dále přemýšlet dojdeme k poznání, že zvíře, aby se chovalo podle pravidel svého pána musí být vychováno. Kant I. ve své knize Refl. Zur Anthropologie uvádí: „*Člověk je zvíře, které nutně potřebuje výchovu.*“⁶

Právě toto poznání je důležité pro zaměření této diplomové práce. Pokud chceme, aby se člověk choval právě jako člověk a politik jako politik musí být vychováván nejen za přispění morálky a historicky přijatých pravidel, ale i jasně daných, přesně vymezených formálních pravidel či norem.

Politici si přitom musí uvědomit, že se pravidla a normy nevytváří jen pro tzv. „obyčejné lidi“. Přičemž právě pravidla a normy společně s jasně definovanými kontrolními mechanismy mají představovat určitá výchovná opatření, která by měla zajistit dodržování práva a pořádku.

4.3 Moc

Moc je v každé společnosti všudypřítomná a provází člověka během celého života. Lze ji sledovat již v dětství, během vzdělávacího procesu, v zaměstnání i v rodinném životě. Bez moci by nepřežila žádná lidská společnost resp. každý jedinec, který musí dennodenně v sobě nalézt moc donutit se k určitému konání a určitým způsobem jednat.

Co, ale moc vlastně je? Bez přiměřeného vědění může pro většinu znamenat jasný pojem, který nemusíme ani dále formulovat. Když se však hlouběji zamyslíme nad jeho obsahem, nutně dojdeme k poznání, že v rámci společenských vztahů lze projevit moci

---

⁴ SUTOR, Bernhard. *Politická etika*. Trnava: Dobrá kniha, 1999, s. 55. ISBN 80-7141-222-8.

⁵ HARE, Richard Meryyn. *Zakladatelé myšlení*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1994, s. 107. ISBN 80-205-0363-3.

⁶ KANT, Immanuel. Člověk. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://cs.wikiquote.org/wiki/%C4%8Clov%C4%9Bk>

zaznamenat mnoho, a proto těžko vystačíme jen s jedinou definicí. Již ve starověku byl výklad pojmu moc obestřen určitou rouškou tajemství a i proto lákal tehdejší myslitele.⁷

Například řečtí filozofové Thrasymachos a Kalliklés hlásali, že moc je právo a spravedlnost je to, co prospívá silnějšímu. Také tvrdili, že silnější má mít nejen více moci, ale i všeho ostatního. Tento filozofický názor lze zaznamenat především v první polovině 20. století, kdy pro tento negativní přístup k právu, moci a spravedlnosti přispíval podstatnou měrou ke zrodu mnoha totalitních a diktátorských režimů. Představuje proto vážnou hrozbu pro všechny demokratické systémy.⁸ Následně je uvedeno několik málo paradigmat definice moci.

Anglický myslitel James Harrington v díle *Republika Oceána* tvrdí, že politická moc spočívá na moci ekonomické: „*Podstatou vlády je to, co nazýváme majetkem, ať už se jedná o půdu, zboží, nebo peníze*“.⁹ Další anglický myslitel T. Hobbes definuje moc takto: „*Moc člověka je v nejširším významu slova souhrnem všech pomůcek, které může používat, aby se domohl nějakého zdánlivého dobra*“.¹⁰ Jak je patrné tyto definice jsou spojeny s existencí hmotných či nehmotných prostředků umožňujících získání a uplatnění moci. Marx a Engels naopak spojovali moc s fenoménem obecné známosti a „medializace“: „*Kde je opoziční strana, která by nebyla svými vládnoucími protivníky rozkřičena jako komunistická, kde je opoziční strana, která by jak pokročilejším opozičníkům, tak i svým reakčním odpůrcům nehodila zpět na hlavu potupnou výtku komunismu? Z této skutečnosti vyplývá dvojí: Komunismus je již uznáván všemi evropskými mocnostmi za moc*“.¹¹

Jak lze vysledovat moc je vždy vázána na lidský prvek. Obecně je tedy moc „*schopnost a reálná možnost podstatným způsobem ovlivňovat činnost a chování lidí*“.¹²

Stát resp. volení zástupci, ale i samotní jedinci se prostřednictvím moci snaží v rámci konkrétních společenských vztahů prosadit vlastní zájmy či vůli a to i proti případnému odporu. Lze ji tedy považovat za určitou schopnost konkrétního subjektu:

---

⁷ HARVÁNEK, Jaromír a kol. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 9. ISBN 978-80-7380-104-5.

⁸ VALEŠ, Lukáš. *Dějiny politických teorií*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 18. ISBN 978-80-7380-031-4.

⁹ HARRINGTON, James. *Republika Oceána*. Praha: Mladá fronta, 1985, s. 91.

¹⁰ HOBBS, Thomas. *Leviathan*, Praha : Melantrich, 1941, s. 125

¹¹ MARX, Karel, ENGLS, Bedřich. *Komunistický manifest*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1970, s. 29

¹² ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 271. ISBN 80-7277-209-0.

*„Moc je tedy možno vymezit jako lidskou schopnost měnit lidské chování, nebo poněkud přesněji, jako schopnost sociálních subjektů měnit chování jiných sociálních subjektů“.*¹³

Většina z nás pak moc považuje za prostředek, kterým chce jednotlivec, skupina či stát dosáhnout určitého cíle. Proto se s mocí setkáváme ve všech společenských vztazích.

Pro nás je však nejdůležitější moc spojena se vztahy politickými. Moc, která je, respektive měla by být založena na právu a měla by ochraňovat a realizovat právní normy.¹⁴ Jde tedy o vztah moc a stát, kdy stát představuje nejvýznamnější mocenskou a organizační strukturu a jeho podřízené. Přičemž *„v moderní společnosti je prosazování moci značně zprostředkované, vedle přímých mocenských prostředků silně působí skryté mechanismy manipulace.“*¹⁵ Otázkou však zůstává v jakém rozsahu, v jaké síle a jaký subjekt má mocí disponovat? Otázka je to dosti podstatná a velmi složitá. Je důležité si uvědomit, že s tímto souvisí existence dobře fungujících a účinných kontrolních mechanismů. Bez těchto pak dochází jen k nekontrolovatelnému nárůstu moci u státních i nestátních subjektů, propojených v řadě případů až s organizovaným zločinem či určitými politickými i nepolitickými silami pohybujícími se na hraně zákona a sledujícími jen vlastní zájmy. Určitým příkladem může být lobbyismus, respektive neveřejný lobbyismus, který probíhá tzv. za uzavřenými dveřmi, tedy bez vědomí a kontroly voličů. I ten by měl být považován za „zločin“.

Co by právě bez kontrolních mechanismů stát představoval? S určitou nadsázkou můžeme odpověď hledat v knize O boží moci A. Augustina, který uvádí: *„Lupičské sdružení není nic jiného, nežli stát v malém. Banda se skládá z lidí, kteří se řídí rozkazy náčelníka, je vázána společenskou smlouvou, kořist si rozděluje podle zákona dohody. Jakmile se tato spřež, přibírajíce vyvrhele rozmůže natolik, že ovládne území, založí sídla, obsadí obce a podmaní si národy, tu se pro ni hodí ještě zřejměji jméno „stát“; to jí udělí již nepokrytě – ne upuštění od chamtivosti, ale získání beztrestnosti“.*¹⁶

---

¹³ BÁRÁNY, E. *Moc a právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1997, s. 11. ISBN 80-224-0482-9.

¹⁴ HARVÁNEK, Jaromír, Karin BRZOBOHATÁ, Drahomíra HOUBOVÁ, Tatiana MACHALOVÁ, Radim POLČÁK, Martin ŠKOP, Martina URBANOVÁ, Roman VANĚK a Miloš VEČEŘA. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 47. ISBN 978-80-7380-104-5.

¹⁵ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 271. ISBN 80-7277-209-0.

¹⁶ AUGUSTIN. *O Boží obci knih XXII*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2007, s. 139. ISBN 978-80-246-1284-3.

Shrnutím lze tedy říci, že moc může přispět jak k pozitivnímu uspořádání a funkci společnosti tak stejně i k její negaci a zkáze. Přitom moc sama o sobě není ani dobrá ani špatná. Záleží jen k jakému cíli se použije a jaké důvody vedou k jejímu získání.

Můžeme se jen domýšlet zda právě neúměrné narůstání té negativně vnímané moci tedy jejího zneužívání nesouvisí přímo s poklesem či ignorací morálky, přičemž sama morálka nedokáže zabránit zneužití moci, k tomu je přeci zapotřebí právě dostatek fungujících kontrolních mechanismů.

4.4 Právo

Právo můžeme identifikovat jako složitý společenský jev, u kterého víme, že existuje, ale nedokážeme jej definovat. Jde o pojem vícevýznamový, který můžeme dělit podle různých kritérií. Podle nichž rozeznáváme právo subjektivní a objektivní, vnitrostátní a mezinárodní, veřejné a soukromé, pozitivní a přirozené a autonomní či heteronomní.

Některé starší myšlenky hovoří o právu jako o minimu morálky či o systému norem, které stát vydává i sankcionuje. Zaznamenat můžeme také názor, že pojem právo je v právní praxi něčím samozřejmým a mimo některých komplikovaných situací v podstatě také přebytečný.¹⁷

V objektivním smyslu představuje právo souhrn norem a pravidel státem stanovaných, uznaných a sankcionovaných. V subjektivním smyslu pak právo vnímáme jako určitou množinu oprávněného respektive státem dovoleného chování každého subjektu práva.

Je patrné, že je velmi obtížné, ne-li přímo nemožné stanovit nějakou přesně danou, universální a neměnnou definici. Proto veškeré definice shrneme takto: „*Právo je normativní systém, který stát uznává za právo. Právo je preskriptivní, vnitřně relativně bezrozporný pro člověka vnější normativní systém podporující právní jistotu a řád, který stát uznává za právo*“.¹⁸ Přičemž právní jistotu a řád, kterým právo slouží, můžeme považovat za nedůležitější hodnoty. Právo však lze i využít či zneužít.

---

¹⁷ HOLLANDER, Pavel. *Filosofie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 17. ISBN 80-86898-96-23.

¹⁸ BĀRĀNY, Eduard. *Moc a právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1997, s. 58. ISBN 80-224-0482-9.

Všechny uvedené, ale i ostatní, známé definice pojmu právo obsahují určité společné nebo spojující prvky. Některé přímo v definicích uvedené, nebo z definic vyplývající. Za ty nejvýznamnější můžeme považovat stát potažmo státní moc a právo.

Stát respektive státní moc a právo jsou přirozeně vzájemně sepnuté. O státu lze říci, že je pojmově totožný s právním řádem. Zatím co právní systém je normativní institucí, stát je bezpochyby institucí zcela reálnou. Na základě těchto myšlenek můžeme definovat stát pomocí práva a naopak právo pomocí státu.

Demokratické, neboli tzv. moderní státy mohou být organizovány jen za pomoci práva. Právo zajišťuje nejen dělbu moci, ale i organizaci celé společnosti. Představuje rovněž prostředek moci směřující k zajištění řádu a organizace, která je také zdrojem moci. Z toho plyne, že jde o vzájemně se ovlivňující prvky, kdy se právo prostřednictvím moci vytváří a moc se o právo opírá.

Moderní státy tedy vždy potřebují právo a to především k tvorbě normativního systému, který je sám tvořen právními normami a určitými principy. Stát tedy vytváří tzv. právní politiku. Tento pojem můžeme definovat jako *„činnost související s tvorbou právních norem. Zahrnuje rozhodování o tom, jaké vztahy by měly být regulovány právem a jakou formu a obsah by měla právní regulace mít. Je záležitostí nejen legislativní, ale i obecně politickou, neboť zahrnuje volbu mezi různými alternativami a preferováním určitých politických, resp. morálních a dalších hodnot na úkor jiných“*.¹⁹

Podíl jednotlivých lidí na tvorbě práva potažmo na právním systému můžeme v demokratické společnosti považovat za minimální a především za zprostředkovaný. Vedle tohoto systému lze ve společnosti zaznamenat také další normativní neprávní systémy, které pak s právním systémem vytváří normativní řád společnosti. Mezi tyto neprávní normativní systémy můžeme zařadit např. normy morální, politické, ekonomické, etické, náboženské a další. Přičemž je zcela přirozené, že se většina těchto norem vzájemně prolíná a jako celek plní funkci sociální kontroly chování subjektů ve společnosti.

Stát nevytváří pouze právní systém, je cílevědomým tvůrcem i právního řádu, který představuje *„soubor právních norem platných v určitém státě a upravující vztahy v různých oblastech společenského života“*²⁰, respektive jde o produkt zvolených subjektů

---

¹⁹ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 366. ISBN 80-7277-209-0.

²⁰ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 366. ISBN 80-7277-209-0.

moci, kteří ho vytváří. Právní řád jako celek zahrnuje např. „ *právo ústavní, správní, hospodářské, finanční, občanské, trestní, občansko procesní, trestně procesní a další*“.²¹

Zpravidla opomíjeným a podceňovaným faktorem je odpovědnost politických orgánů i samotných politiků a to i přesto, že jde o specifickou činnost politického charakteru. Tento přístup k tvorbě a přijímání právních norem vede k mnoha nedostatkům a zásadním chybám, které vytvářejí nepřehlednost právního řádu, nejednotnost ve výkladu a především k velmi komplikované aplikaci. Z těchto důvodů pak procházejí jednotlivé přijaté právní normy častými změnami nebo doplněními. K této skutečnosti je ovšem potřeba dodat, že „*z mocenského hlediska platí při tvorbě práva často, že méně je více*“.²²

4.4.1 Právo a skutečný stav ve společnosti

Společnost si nejen žádá, ale má i právo od zákonodárců požadovat kvalitní právní normy, které by měly být vytvářeny maximálně uvážlivě a s odpovídající odpovědností a to tedy jak z pohledu odpovědnosti právní, politické tak především odpovědnosti morální.

S tím souvisí předpoklad, že naši zvolení zástupci mají určité osobní kvality, ke kterým by měly bezpochyby patřit zejména mravnost, umění hodnotit a chápat obecnou i právní morálku a samozřejmě, že disponují znalostmi o právní vědě, státovědě, historii atp. Již v dobách Platóna a Aristotela se předpokládalo, že člověk jako politik je tím nejlepším co společnost může nabídnout. Tedy člověk, který disponuje takovými ctnostmi, jako je moudrost, rozumnost, statečnost a spravedlnost. Ovšem současnost je zcela jiná a těžko nalezneme politika, který by tyto kvality měl. Jasným důkazem je nezodpovědné vytváření a nízká kvalita právních norem, které nejenže nenaplnují cíle práva, ale naopak mohou právní řád značně poškodit. Takto vytvořený právní řád přestává plnit svůj smysl a nekvalitní normy celý systém poškozují. Výsledkem je fakt, že je v dnešní společnosti právo spíše účelově zneužíváno s cílem sloužit pouze úzkým zájmovým skupinám či jednotlivcům. Neodráží většinové zájmy.

Určitý podíl na špatné kvalitě právního řádu má, ale i samotná veřejnost, kterou tento stav příliš neznepokojuje a nevyvíjí tlak na nápravu. Jedním z důvodů může být

---

²¹ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 366. ISBN 80-7277-209-0.

²² BĀRĀNY, Eduard. *Moc a právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1997, s. 71. ISBN 80-224-0482-9.

realita, že lidé přestávají možnosti nápravy věřit a to se projevuje např. i v účasti voličů v jednotlivých volbách.

Značným problémem se tak stává a to především pro budoucí generace skutečnost, že v postmoderní době dochází ke stále větší relativizaci hodnot. Nelze přeci na jedné straně požadovat po společnosti dodržování morálních kritérií a právních norem, když ty jsou na druhé straně neustále porušovány samotnými zákonodárci. Výsledkem je snaha občanů se tomuto negativnímu stavu přizpůsobit.

4.5 Politika

Politiku můžeme definovat jako určitý proces, při kterém dochází ke střetu lidí s různými názory a zájmy za účelem dosažení kolektivního rozhodnutí, které je pro všechny závazné.

Pod pojmem politika nejčastěji rozumíme správu věcí veřejných, oblast obecných státních záležitostí, ale i samotné umění řídit stát.²³ Pod pojmem politika se skrývá i oblast společensko-veřejné činnosti spočívající v participaci politických stran, hnutí, skupin a jedinců na státních záležitostech.

Z uvedených definic můžeme vyvodit závěr, že tyto nejsou zcela objektivní. Vycházíme přitom z faktu, že většina vědců vytváří své definice podle osobního zaměření a svých vlastních názorů. Proto můžeme říci, že pojem politika je velmi široký a těžko definovatelný pojem.

Jedním ze závěrů, které nám však definice poskytují je skutečnost, že politika je aktivita, která se nepochybně dotýká všech členů společnosti. Jejím prostřednictvím by měla společenství dospívat k racionálním rozhodnutím o organizaci veřejného prostoru. Měla by směřovat k celospolečenské stabilitě, jejímž výsledkem je určitý stupeň blahobytu pro co největší část občanů. Protipólem však je i realita, že jde o aktivitu nespravedlivou a rozhodně negativně vnímanou.

Negativní vnímání není však způsobeno samotnou politikou. Zde je podstatný lidský faktor, který má velmi silný vliv na kvalitu politiky, která je přirozeně ovlivněna důvody, pro které politik vstupuje na politickou scénu. Na základě těchto důvodů lze identifikovat dva zásadně se od sebe lišící „*druhy*“ politiků. Menšinový druh, označme je

---

²³ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 358. ISBN 80-7277-209-0.

za tzv. politiky prvního řádu, jde o politiky v pravém slova smyslu, kteří dosahují vnitřního uspokojení z důvodu, že pro politiku žijí. Politicky pracují ze svého přesvědčení a odmítají svou ekonomickou závislost na politické funkci. Naopak většinový druh, pracovní je můžeme označit za tzv. politiky druhého řádu, kteří v politické práci hledají pouze vnitřní uspokojení z pocitu moci nad lidmi. Tito tzv. politici nevytváří politiku v pravém slova smyslu. Těmto nejde o ideály a velké myšlenky, ale o jakési „*politikaření*“ směřující buď k prosazení vlastních zájmů nebo zájmů určitých skupin tzv. klientelismu, a nebo o snahu vyvolat u voličů určitý pocit jejich důležitosti a potřebnosti. Přitom jediným cílem těchto osob je snaha zajistit si znovuzvolení v dalších volbách respektive z toho plynoucí ekonomické hledisko. S tímto pak přímo souvisí korupce začínající v těch nejvyšších politických řadách a jak jsme již několikrát uvedly i nedostatečné nebo zcela chybějící kontrolní mechanismy. Přitom, kde jinde než v politice platí, že: „*Člověk nemyslí nikdy na nějaký společný zájem, na cíle, kterých se má dosáhnout ve spojení s jinými lidmi, ale na cíle, kterých se má dosáhnout jen v soutěži s nimi a do jisté míry na jejich účet.*“²⁴

4.6 Korupce

Slovo korupce je převzato z latinského slova corruption a znamená podplácení. Pojem korupce můžeme tedy definovat jako „*úplatkářství, získávání neoprávněných výhod za úplatek*“.²⁵

Korupci můžeme rovněž definovat jako zneužití postavení a je zpravidla průvodním jevem držení moci spojené se snahou získat materiální zisk nebo jiné výhody. Lze říci, že jde o určitou chybu v rozhodovacím, řídicím a kontrolním procesu. V širším slova smyslu můžeme korupci nepochybně označit za etické a mravní selhání jednotlivců.

Korupce představuje závažný problém v každé společnosti, neboť vážně ohrožuje nejen životaschopnost demokratických institucí a tržních ekonomik, ale i bezpečnost státu. Oslabuje důvěru v právní stát. Vytváří paralelní, nevolené a nedemokratické mocenské struktury. Stává se nástrojem organizovaného zločinu. Rovněž prohlubuje sociální nerovnosti ve společnosti a značně deformuje rovné příležitosti.

---

²⁴ MILL, John Stuart. *Úvahy o vládě ústavní*. 2., upr. vyd., v nakl. Svoboda-Libertas 1. vyd. Praha: Svoboda-Libertas, 1992, s. 51. ISBN 80-205-0267-x.

²⁵ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 216. ISBN 80-7277-209-0.

Nejde však o problém, který by se týkal pouze České republiky. Korupce je celosvětovým problémem a např. v Itálii z tohoto důvodu došlo až k rozpadu téměř všech politických stran neboť jejich političtí lídři byli právě z korupce obviněni.²⁶

4.6.1 Korupce a veřejné zakázky

V České republice je korupce zpravidla spojována se zadáváním veřejných zakázek např. armádních nebo na úseku dopravy, ale i s oblastí policie a soudní, kde má korupce určitý až mafiánský charakter.

Velice častým problémem u veřejných zakázek je navyšování ceny. Vítězná firma sice vyhraje výběrové řízení na základě nejnižší ceny, ovšem hned krátce po vítězství oznámí, že se vyskytly nečekané problémy a bude tedy potřeba více peněz. Následně zpravidla přichází souhlas se zdražením zakázky. Ten ale signalizuje korupci. Praxe ve Švédsku je zcela jiná. Pokud dojde ke zvýšení ceny je to pouze problém firmy a navýšení jde na její vrub.²⁷

Jako důkaz, že korupce představuje velmi závažný problém je i průzkum, uveřejněný 26. ledna 2011, který prováděl institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy mezi lety 2006 až 2010. Podle tohoto průzkumu bylo zjištěno, že ministerstva zadala celých 80 procent veřejných zakázek neveřejně nebo bez řádné soutěže. Je nutno podotknout, že se tímto netransparentním způsobem utratilo kolem 276 miliard korun. Nejhuře dopadlo ministerstvo spravedlnosti, následovaly ministerstvo obrany, ministerstvo pro místní rozvoj a ministerstvo zdravotnictví.²⁸

Z čísel ministerstva pro místní rozvoj zjistíme, že objem všech veřejných zakázek se každoročně pohybuje kolem 600 miliard korun.²⁹

Shrnutím těchto čísel můžeme dojít k závěru, že se každý rok netransparentně utratí kolem 480 miliard korun, které by mohly být použity na jiné potřeby společnosti. O této skutečnosti člen NERV, ekonom PhDr. Tomáš Sedláček, řekl. „*Tušili jsme, že je to v České republice s veřejnými zakázkami špatné. Nyní na tvrdých datech vidíme, jak moc zlé to je. Předražené či přímo zmanipulované veřejné zakázky mají za následek úniky těžko*

---

²⁶ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 216. ISBN 80-7277-209-0.

²⁷ TABERY, Erik. *Vládeme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 111. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.

²⁸ Čtvrt biliónu za čtyři roky utratily vlády netransparentně. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s., © 2003–2012 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/>

²⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj. [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/>

*představitelných částek ze státního rozpočtu – peněz, které urgentně potřebujeme na jiné věci“.*³⁰

Výše uvedené představuje jasný důkaz důležitosti boje s korupcí začínající především vhodnou legislativní úpravou.

Korupce související s veřejnými zakázkami není jen problém České republiky. V některých zemích EU je tato oblast ošetřena speciálními zákony, které jasně definují jednotlivé procesní postupy při nakupování statků z veřejných prostředků. V České republice se touto problematikou zabývá zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, respektive změna tohoto zákona č. 258/2011 Sb., s účinností od 12. září 2011. Tento zákon by měl zajistit vytvoření transparentního prostředí. Měl by zajistit nejen kontrolu veřejnosti nad tokem veřejných prostředků, ale i rovný přístup možných dodavatelů k veřejným zakázkám. Je jen otázkou zda je tento zákon dostačující? Zda se daří uvedenému zákonu plnit svou úlohu?

Odpověď na tuto otázku nám může přinést skutečnost v podobě žebříčku CPI - index vnímání korupce pro rok 2011 – pořadí svět, nevládní neziskové organizace Transparency International. Jde o celkovou korupci, kterou umožňuje nejen zákon o veřejných zakázkách, ale i další. Při pohledu na žebříček CPI tedy zjistíme, že Česká republika obsadila až 57 pozici. Co je však velmi smutné a zarážející, je skutečnost, že před Českou republikou skončili a je to určitě i důvod k zamyšlení státu jako např. Jordánsko 56, Kuvajt 55, Omán 50, Rwanda 49, Bahran 46, Bhútán 38, Botswana 32 atd.³¹

Rovněž můžeme provést hodnocení mezi státy Evropy. Tady zjistíme, že se Česká republika propadá až na dno žebříčku. Ze 30 států Evropy obsadila Česká republika 24 pozici. Za námi jsou jen státy, v pořadí, Lotyšsko, Slovensko, Itálie, Rumunsko, Řecko a žebříček uzavírá Bulharsko. Tradičně první místa, která představují nejnižší míru korupce obsadily Dánsko společně s Finskem, Švédsko, Norsko a Nizozemí.³²

Tyto špatné výsledky však nejsou zaznamenány jen v roce 2011. Česká republika ve srovnání se světem se od roku 1998, kde obsadila 37 místo neustále propadá.

Pokud se podíváme na vývoj indexu CPI v letech 1997-2011 v České republice (graf č.1) jasně vidíme, že tendence kromě let 2007 a 2008, kde bylo drobné zlepšení, je velmi

³⁰ Čtvrt biliónu za čtyři roky utratily vlády netransparentně. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s., © 2003–2012 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/>

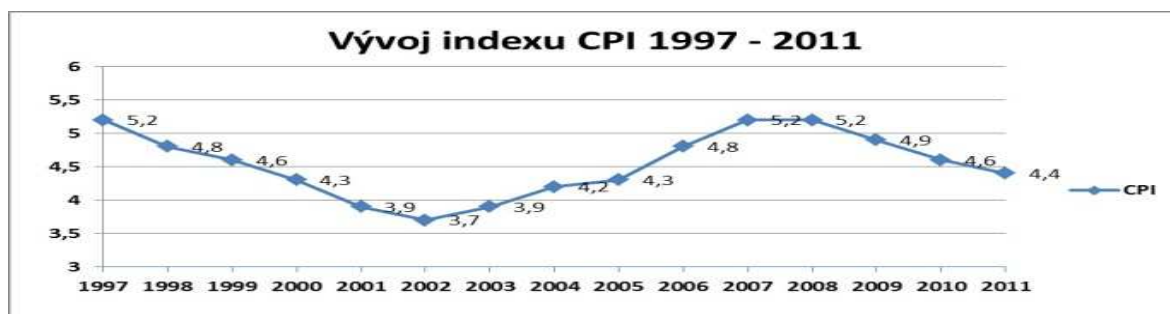
³¹ Transparency International. [online]. 2011 [cit. 2011-09-15]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/>

³² Transparency International. [online]. 2011 [cit. 2011-09-15]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/>

vážná.³³ Rovněž následné srovnání s vybranými státy Evropy, roky 2008 až 2010, jasně dokazují jak špatná situace v České republice je, viz. příloha č.2.

K tomuto vývoji ředitel Transparency International - Česká republika (TIC) David Ondráček uvádí: „*Index jednoznačně potvrzuje, že korupce je v Česku zásadním problémem společnosti, podkopává nezávislé fungování institucí, efektivitu veřejných investic, férové podnikatelské prostředí a důvěru veřejnosti v režim. Nejhorší je, že se trend zhoršuje a Česko je v tomto ukazateli na chvostu vyspělých zemí*“.³⁴ K tomu není opravdu co dodat.

Graf č. 1

Zdroj: Transparency International

4.6.2 Korupce a střet zájmů

Střet zájmů můžeme definovat jako určitou situaci, do které se dostává subjekt, který je odpovědný dvěma či více různým organizacím nebo autoritám. Požadavky těchto subjektů na jeho chování se však více či méně podstatným způsobem rozcházejí. Vůči těmto je zpravidla povinen něco konat či naopak zdržet se nějakého jednání. Tímto se však dostává do pozice, která jemu osobně přináší prospěch nebo naopak jiný subjekt poškozují. Z toho plyne, že lze toto chování nebo jednání označit za korupci.

V české republice se tímto problémem zabývá zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, účinný od 1. ledna 2007. Zákon se zabývá chováním a jednáním veřejných funkcionářů z hlediska výkonu jejich funkce, kterou jsou povinni vykonávat tak, aby

³³ Měření míry korupce ve státech není jednoduché. Pro stanovení těchto čísel se používá metoda subjektivního vnímání korupčního prostředí a to mezi analytiky, státními úředníky, podnikateli apod. Celkově jde o 17 zdrojů od 13 nezávislých institucí. Škála je tvořena čísly od 0 do 10. Čím vyšší je číslo indexu, tím méně je korupce vnímána. Měření se provádí celosvětově a v současnosti ve 183 zemích.

³⁴ Na celosvětovém žebříčku CPI – Index vnímání korupce 2011 se Česká republika dělí o 57.–59. místo s Namibií a Saúdskou Arábií. ONDRÁČKA, D. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/>

nedocházelo ke střetu jejich osobních zájmů se zájmy, které jsou z titulu své funkce povinni nejen prosazovat, ale především hájit. Zákon rovněž upravuje pravidla o typech oznámení, která jsou veřejní funkcionáři povinni ve stanovených lhůtách podávat. Oznámení by měla sloužit jako určitá správa o jejich činnosti nad rámec výkonu funkce, kterou zastávají. Zákon řeší i omezení některých činností, neslučitelnost s jinými funkcemi, odpovědnost veřejných funkcionářů a sankce, které lze uložit v případě porušení povinností stanovených tímto zákonem.

Jak naši politici slibovali, měl zákon o střetu zájmů představovat důležitý a účinný nástroj v boji proti korupci a to především v politice. Korupci rozhodně nezabránil a během tří let ukázal, jak špatný a nevymahatelný je.

Důležité je uvést, že za dobu jeho fungování nebyl žádný veřejný funkcionář potrestán nebo se to veřejnost nedozvěděla. Souvisí to se skutečností, že přestupkové řízení je neveřejné, jak absurdní, a jen těžko bychom mohli předpokládat, že by se pachatel sám veřejnosti přiznal.

4.6.3 Korupce a kontrolní mechanismy

Kontrolní mechanismy jsou nejdůležitějším nástrojem jak zabránit korupci a naopak zajistit dodržování práva.

Kontrolou veřejných zakázek se v české republice zabývají především dvě organizace, které se svými kompetencemi značně odlišují. Jde o Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS).

NKÚ představuje nezávislý auditivní orgán, který nemá pravomoc ukládat nápravná opatření nebo přímo pokutovat hříšníky. Svým kontrolním závěrem pouze upozorňuje na porušení zákona. První absurditou je, že následně záleží na kontrolovaných nebo jejich nadřízených, jak se k závěru postaví a zda budou reagovat a přijmou nějaká nápravná opatření.

ÚOHS je úřadem více specializovaným a má možnost uložit hříšníkovi respektive zadavateli peněžitou pokutu. Rozhodnutí, které ÚOHS vydává je však oproti rozhodnutí NKÚ soudně přezkoumatelné.

Podstatné je o těchto kontrolách přemýšlet z pohledu efektivnosti, tedy zda došlo k poučení subjektu – hříšníka. Tady se setkáváme s další absurditou. Pokud tento subjekt provedl nápravu, která v budoucnu zabrání opětovnému porušení zákona, lze hovořit i

pozitivním dopadu prováděných kontrol. Naopak pokud subjekt – hříšník na závěry kontroly nereagoval, byly finanční prostředky daňových poplatníků vynaloženy zbytečně.

Další absurditou je skutečnost, že v případě uložení pokuty např. ministerstvu dopravy dojde pouze k přesunu finančních prostředků v podstatě z jedné kapitoly státního rozpočtu do kapitoly druhé. Chybí zde osobní odpovědnost a možnost či schopnost vždy identifikovat osobu či osoby, které za pochybení nesou odpovědnost. To platí i v případě politiků respektive ministrů, kteří se odvolávají na pochybení svých poradců či podřízených. Ovšem ti by si měli uvědomit, že tyto subjekty vybrali oni a tedy i za jejich jednání musejí nést odpovědnost.

V případě střetu zájmů je podstatné uvést, že dodržování tohoto zákona souvisí s vedením příslušného registru, které vedou evidenční orgány uvedené v § 14 zákona o střetu zájmů. Tu se však setkáváme s další absurditou. Když se např. podíváme na první uvedený orgán, jde o mandátový a imunitní výbor složený s poslanci Poslanecké sněmovny. Je tedy patrné, že poslanci kontrolují poslance. Lze tak úspěšně pochybovat o snaze poslanců jedné politické strany důsledně šetřit případy poslanců z vlastní strany. V případě dalších uvedených orgánů je situace stejná. Systém, který nikdy nemůže transparentně fungovat.

Návod jak tuto absurditu můžeme vyřešit lze nalézt např. ve Velké Británii, kde byl v roce 2000 vytvořen zcela nezávislý úřad Standards Board for England. Tento úřad shromažďuje veškeré informace o majetku, který měli městští zastupitelé a radní v době nástupu do úřadu.³⁵

U zástupců veřejnosti v parlamentu je podobná praxe s tím, že zde provádí od roku 1995 dozor Výbor pro etiku a imunitu a úřad nezávislého parlamentního zmocněnce pro etické standardy.³⁶

Že tyto dva instituty ve Velké Británii fungují lze zaznamenat v nižší míře výskytu korupce a zejména ve vyšším procentu odhaleného korupčního chování než v České republice.

Bezpochyby represivním institutem, který v širším slova smyslu lze považovat za kontrolní mechanismus je trestní zákoník č. 40/2009 Sb. V tomto najdeme i další skutkové

---

³⁵ Committee on Standards in Public Life. [online]. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.public-standards.gov.uk/>

³⁶ Standards for England. [online]. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: www.standardsboard.co.uk

podstaty korupčního jednání nebo určité korupční praktiky, které mohou stát za řadou skutkových podstat trestných činů.

Pokud shrneme tuto část, dojdeme k jednoznačnému závěru. Současné kontrolní mechanismy jsou nevyhovující a pro udržení základních principů právního státu i zcela nedostačující. Systém vyžaduje nezbytně změnu, a pokud použijeme lidové přirovnání „*ryba smrdí od hlavy*“ je nutné s odpovědností začít a tuto přesně definovat především u politiků, kteří by měli vytvářet morální právo této společnosti. „S tím souvisí i nutnost zrušit doživotní nestíhatelnost ve smyslu politické immunity a naopak zvýšit trestní postihy.

4.7 Imunita

Na začátku této části je důležité zdůraznit, že se zaměříme pouze na imunitu senátorů a především na imunitu poslanců jako představitelů dolní komory parlamentu České republiky a to z důvodu, že jde o orgán legislativně, mocensky a politicky rozhodující. Z tohoto je zřejmé, že senátoři a poslanci nejsou jediní, kteří tímto institutem disponují. Imunita se vztahuje i na prezidenta, ústavní soudce, soudce a diplomaty a jejich rodiny.

4.7.1 Historie immunity

Imunita, tak jak ji známe dnes, není něčím novým. Historicky se vyvíjí již od dob starého Říma, kde lidoví tribuni požívali této výsady jako určité ochrany, nezranitelnosti, která jim zajišťovala svobodný a volný výkon jejich úřadů. V těchto dobách mohl být každý, kdo by se jen pokusil ohrozit jejich postavení potrestán a mohl být i popraven.³⁷

Imunita se však nevztahovala pouze na politicky či veřejně angažované osoby. Pod pojmem „*Imunitas*“ najdeme v encyklopedii římského práva i tuto charakteristiku: „*Osvobozený od daně nebo veřejné dávky jako zvláštní výsada udělovaná jednotlivci, sociální skupině nebo obci, za republiky senátem, poté císařem.*“³⁸

Půjdeme-li časovou řadou zjistíme, že imunita byla od dob starého Říma ovlivňována především politickým systémem resp. skupinou či jednotlivcem, který měl právo vládnout, tedy držel moc ve svých rukách. Prakticky to znamenalo, že tato výsada, jak lze historicky zaznamenat, nikdy nedokázala vyvolené ochránit před vůlí jejich vládců.

³⁷ Imunita z mnoha pohledů. VESELÁ, E. *Oldřich Vlasák* [online]. 2008 [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.vlasak.net/>

³⁸ BARTOŠEK, M. *Encyklopedie Římského Práva*. Vyd.1. Praha : Panorama, 1981. s. 168. 11-053-81.

V dobách středověku se imunita dostává i do církevního práva. Chránila církevní instituce před světskou mocí. Zajišťovala např. azylové právo v kostelech, chrámech, ale i daňovou svobodu.³⁹

Dnešní, moderní, úprava poslanecké imunity pochází pravděpodobně z Anglie konce 17. století, kdy součástí přijetí Viléma III. Oranžského na trůn byly garance práv poslanců (Declaration of Rights a Bill of Rights). Vznikala v období přechodu absolutistické monarchie v monarchii konstituční. Neposkytovala privilegia jednotlivým poslancům. Znamenala prostředek k ochraně parlamentu jako celku (parlamentní komoru) před panovníkem. Vytvářela určité partnerství, poskytovala možnost beztrestné kritiky výkonné moci a lze říci, že stojí i za vznikem práva svobody slova. Smyslem této imunity byla snaha zajistit především funkčnost parlamentu a nepostižitelnost za výroky na parlamentní půdě. Obsahovala však i imunitu před trestním resp. jakýmkoliv jiným postihem, kdy subjektem ochrany byla celá parlamentní komora.⁴⁰

Tento prostředek ochrany znamenal vzor pro ostatní evropské monarchie, včetně rakousko-uherské. Později představoval vzor i pro samostatné Československo, kdy především v období tzv. „reálného socialismu“ došlo k rozhojnění některých privilegií poslanců. Imunita jako ochrana parlamentu respektive jeho členů, aby mohli svobodně a nerušeně vykonávat svůj mandát se rozrostla v osobní beztrestnost a občanskou neodpovědnost. Bohužel ani po sametové revoluci nebyly tyto výsady z ústavy odstraněny. Zdůraznit můžeme fakt, že úprava imunity vyvolává snižování vážnosti Parlamentu a kritiku veřejnosti i ústavních odborníků nejen v současnosti, ale vyvolávala ji již v době první republiky či v době nedávné.⁴¹

4.7.2 Imunita a současnost

Současná podoba imunity je upravena v Ústavě České republiky, kde je v článku 27 uvedeno:

(1) Poslance ani senátora nelze postihnout pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech.

---

³⁹ Imunita z mnoha pohledů. VESELÁ, E. *Oldřich Vlasák* [online]. 2008 [cit. 201-07-15]. Dostupné z: <http://www.vlasak.net/>

⁴⁰ Rozsah imunity jako stálé diskusní téma. KYSELA, J. *Senát Parlamentu České Republiky* [online]. [cit. 2011-09-08]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/>

⁴¹ PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: text, důvodová zpráva, komentář, literatura, judikatura, prováděcí zákony*. Praha: Linde, 1994, s. 97-100. ISBN 80-85647-38-9.

(2) Za projevy učiněné v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo v jejich orgánech nelze poslance nebo senátora trestně stíhat. Poslanec nebo senátor podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem.

(3) Za přestupky poslanec nebo senátor podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem, pokud zákon nestanoví jinak.

(4) Poslance ani senátora nelze trestně stíhat bez souhlasu komory, jejímž je členem. Odepře-li komora souhlas, je trestní stíhání navždy vyloučeno.

(5) Poslance nebo senátora lze zadržet, jen byl-li dopaden při páchání trestného činu nebo bezprostředně poté. Příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi komory, jejímž je zadržený členem; nedá-li předseda komory do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je příslušný orgán povinen ho propustit. Na své první následující schůzi komora rozhodne o přípustnosti stíhání s konečnou platností.⁴²

Tučně jsou zvýrazněny části, které upravují jednotlivé druhy imunity tedy indemnitu, přestupkovou imunitu a trestněprávní imunitu.

Indemnita je zvláštní druh imunity, upravena v bodě jedna a dva uvedeného článku Ústavy. Týká se neodpovědnosti za hlasování a výroky na půdě parlamentu. Tato imunita je pochopitelná a k demokracii neodmyslitelně patří. Jedná se o určitý nezbytný předpoklad pro zachování demokratického ustavení.

Je přeci zcela v pořádku, aby se naši zvolení zástupci nemuseli obávat jakéhokoli postihu za své postoje. Indemnita však nevyklučuje disciplinární řízení, které je realizováno mandátovým a imunitním výborem. Otázkou pro diskusi zůstává pouze jaká sankce a jaký rozsah je dostačující v případě porušení pravidel. Poslanecká sněmovna je bohužel plná různých nejen slovních vulgarismů, ale i gest.

Indemnita je institut, u kterého věřím, že proti tomuto nikdo nic nenamítá. Za jasně daných pravidel lze dokonce připustit určitou debatu, zda by nebylo vhodné rozšířit tuto ochranu respektive její působnost i na různé politické mítinky, shromáždění či protesty mimo parlamentní půdu a její orgány a to nejen pro poslance či senátory. Naopak je pochopitelné, že v demokratickém systému je nepřijatelné chránit výroky, které hanobí nebo podněcují k nenávisti vůči nějakému národu, jeho jazyku, rase, náboženství, etnické nebo jiné skupině, přesvědčení či pro její sexuální orientaci nebo zdravotní handicap.

---

⁴² Česká republika. Ústava České republiky. In: *1/1993 Sb.* 16. prosince 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Imunita je pojem, který pochází z latinského slova *immunis* a znamená „svoboden“ nebo „osvobozen od“ něčeho. Vztahuje se k jistým osobám, které jsou v tomto smyslu osvobozeni od přestupkového a trestního stíhání resp. státní moc je proti nim omezena.⁴³ Bod tři a čtyři citovaného článku Ústavy se týká právě přestupkové respektive trestněprávní imunity.

Abychom však byli vůči našim poslancům spravedliví musíme se zmínit, že jisté možnosti jak lze dosáhnou práva jsou i v případě tohoto institutu.

Pokud dojde ze strany poslance či senátora ke spáchání přestupku může se tento rozhodnout, zda bude jeho přestupek řešen běžnou cestou nebo zda o jeho potrestání bude rozhodovat jen výbor složený z jeho kolegů. Musíme však zdůraznit, že rozhodnutí našich „mocipánů“ je zpravidla založené na tom, co je pro ně výhodnější. To už ale zcela transparentní není.

Podobně je to i v případě podezření ze spáchání trestného činu nebo přímo, že dojde k přistižení při spáchání trestného činu. Jak je uvedeno v bodě 5 článku 27, může být rozhodnuto o přípustnosti stíhání s konečnou platností. V praxi to znamená, že trestní stíhání může být vyloučeno navždy, tedy i na dobu po skončení mandátu a k tomu pak stačí pouze rozhodnutí senátorů respektive poslanců, že svého podezřelého kolegu nevydají. Tuto skutečnost občanům asi jen stěží někdo zdůvodní.

Na tomto místě lze zdůraznit, že imunita pro tzv. neúřední činy byla všeobecně kritizována již po vzniku Československa.⁴⁴

Kde tedy hledat problém? Problém nastává v neodpovědnosti či nestíhatelnosti. Můžeme vést diskusi zda oba uvedené body (Ústava, čl. 27, bod 3 a 4) současné úpravy, nejsou sami o sobě protiústavní. Vždyť přímo Ústava připouští výjimku ze zásady rovnosti občanů před zákonem. Není to absurdní? Je naše demokracie tak nedospělá nebo se inspiroje výrokem anglického politického myslitele J.S. Milla: „...*neboť již princip ústavní vlády si žádá, aby se předpokládalo, že politická moc bude zneužívána ve prospěch osobních zájmů jejího držitele.*“⁴⁵

---

⁴³ Imunita z mnoha pohledů. VESELÁ, E. *Oldřich Vlasák* [online]. 2008 [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.vlasak.net/>

⁴⁴ PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: text, důvodová zpráva, komentář, literatura, judikatura, prováděcí zákony*. Praha: Linde, 1994, s. 98. ISBN 80-85647-38-9.

⁴⁵ MILL, John Stuart. *Úvahy o vládě ústavní*. 2., upr. vyd., v nakl. Svoboda-Libertas 1. vyd. Praha: Svoboda-Libertas, 1992, s. 51. ISBN 80-205-0267-x.

V listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky se v hlavě první, článek 1, uvádí: „*Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.*“⁴⁶ Podstatná jsou slova rovní a práva, která by měla zajistit, že nebude zvýhodňována určitá skupina lidí.

Svým způsobem lze také diskutovat jestli je správné, zda by i o zadržení měl rozhodovat předseda příslušné komory. Někteří namítají, že může být ohroženo správné fungování parlamentu a to z důvodu např., že v případě hlasování je zadržený poslanec či senátor nepřítomný. Dochází prý k určité nevýhodě pro stranu, kterou je zadržený členem.

V tomto případě můžeme identifikovat další protiústavní ujednání v samotné ústavě, kdy právě v situaci, že o zadržení nebo o samotném trestním stíhání, o vydání člena parlamentu rozhoduje imunitní a mandátový výbor příslušné komory. „*Podle čl. 90 Ústavy jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. I zjišťování toho, zda jsou dány podmínky pro trestní stíhání člena Parlamentu, vyvolává pochybnosti.*“⁴⁷

Dále se dostáváme i k otázce s tím spojené a to k otázce trestního řádu. Konkrétně s § 67 Důvody vazby, kde je uvedeno:

„Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava,

a) že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest,

b) že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo

c) že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil,

a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného,

---

⁴⁶ Česká republika. LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. In: 2/1993 Sb. 16. prosince 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁴⁷ PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. Ústava a ústavní řád České republiky: text, důvodová zpráva, komentář, literatura, judikatura, prováděcí zákony. Praha: Linde, 1994, s. 100. ISBN 80-85647-38-9.

*povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením.*⁴⁸

Pokud tedy nedojde k vzetí do vazby a to i přesto, že důvody vazby naplněny byly, mohli bychom si položit otázku „Kdo zaručí spravedlivé a transparentní vyšetření celého případu?“

Na obhajobu našich politiků je nutno podotknout, že od vzniku samostatného státu došlo již k více jak deseti pokusům jak imunitu změnit či přesněji omezit. Avšak je potřeba rovněž podotknout, že jak členové dolní tak horní komory parlamentu tyto snahy při hlasování pravidelně zamítají. Přitom především v mediálních debatách a vystoupeních se naprostá většina zákonodárců vyjadřuje, že souhlasí s omezením své imunity.

Důvody zamítavých rozhodnutí je několik. Jedni argumentují právě již uvedeným institutem vazby, která by údajně způsobila problémy při důležitém hlasování. Dále jako jeden z důvodů se často uvádí populismus, kdy jedna strana viní druhou a to především před volbami, ze snahy získat více hlasů. Údajně jde o nekalou soutěž. Na první pomyslnou příčku můžeme zařadit argument, který hovoří o nebezpečí určité šikany ze strany policie respektive státní moci. Občanům se při tomto nabízí dvojí vysvětlení. Zastánci tohoto argumentu nemají čisté svědomí a z důvodu hrozícího trestu hlasují proti omezení imunity. Druhé a z hlediska tzv. běžného občana ještě více absurdnější vysvětlení nebo pouze politikům křivdíme a jde možná jen o chybějící slušnost našich politiků je, že by policie mohla vyvíjet určité účelové aktivity proti nim. Tento argument nabízí otázku zda tím není zpochybněno vlastní fungování policie? Policie je určitě především represivním orgánem, který se však řídí podle zákonů přijatých právě našimi politiky. Jak se tedy má cítit občan, když samotní politikové se obávají nějakých pomyslných a možná až mafiánských praktik ze strany policie.

4.7.3 Srovnání s vybranými státy Evropy

Původní myšlenka imunity ve smyslu indemnity je, jak již bylo uvedeno, zcela v pořádku a členové parlamentu musí být tímto institutem chráněni a nutno podotknou, že všechny níže uvedené země tímto druhem imunity disponují.

Postupem času se však imunita rozšířila i na ochranu politiků před správním řízením za přestupky a zejména před trestním stíháním za spáchané trestné činy. V obecné

---

⁴⁸ *Trestní zákoník ...: ve znění zákona č. ... ; Trestní řád ... : vč. změn provedených zákony ... : redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 2009-, s. 130. ÚZ. ISBN 978-80-7208-762-4.*

rovině lze říci, že takto je imunita chápána i ve většině zemí světa. Jejím účelem je především zachování hlasování při zasedáních. Rozdíl oproti České republice je však v rozsahu a délce. Tady drží Česká republika jednoznačně první místo.

Zásadním problémem v České republice je možnost úplného zastavení trestního stíhání, které se vztahuje nejen na dobu po skončení zasedání, hlasování, ale především i na dobu po skončení samotného mandátu. Musíme však uvést, že tímto problémem netrpí pouze Česká republika, ale i např. Lotyšsko.

Pokud mají jednotlivé země zavedený institut imunity, je tento vždy upraven ústavou. Jsou však i výjimky, kdy ochranu v této podobě ústava nebo ústavní texty vůbec neznají a tedy neupravují. Články či body jednotlivých ústav, které se tímto institutem zabývají, jsou velice podobné a zpravidla se od sebe liší jen drobně. Jedná se o případy, kdy dojde k přistižení při spáchání trestného činu a je možné i zadržení a s tím spojena povinnost informovat příslušnou komoru, jíž je zadržený politik členem. Další drobnou nuancí je doba, na kterou se imunita uplatňuje. Nejčastěji je uplatněna pouze po dobu zasedání, případně na dobu před a po zasedání nebo na pobyt na půdě parlamentu a na dobu cesty do parlamentu a z něj.

Pro srovnání s Českou republikou byly vybrány země Evropské unie. Nebudeme se zabývat celým institutem imunity, my se omezíme pouze na možnost trestního stíhání, kdy podle tohoto dělení lze země řadit mezi:

- 1) Země, kde stíhání člena parlamentu může být pouze pozastaveno a to jen v období zasedání nebo po dobu mandátu: **Belgie, Francie, Rakousko, Řecko, Španělsko, Slovensko, Irsko a Itálie.**
- 2) Země, kde trestní stíhání člena parlamentu nelze zrušit ani pozastavit: **Dánsko, Finsko, Švédsko, Portugalsko a Německo**⁴⁹.
- 3) Země jejichž ústavy nebo ústavní texty imunitu vůbec neupravují: **Nizozemí a Velká Británie.**
- 4) Země, kde ústava umožňuje zastavit trestní stíhání navždy: **Česká republika a Lotyšsko**⁵⁰

---

⁴⁹ V Německu lze zastavit trestní stíhání jen na žádost Spolkového sněmu a to jen u činů uvedených v Základním zákoně Spolkové republiky Německo v čl. 18: zneužití svobody projevu mínění, zejména svobody tisku, výuky, shromažďovací, spolčovací, tajemství listovního, poštovního a telekomunikačního, vlastnictví nebo azylu, k boji proti svobodnému demokratickému zřízení

⁵⁰ *Ústavy států Evropské unie*. 2. vyd. Překlad Vladimír Klokočka, Eliška Wagnerová. Praha: Linde, 2004, s. 17-795. ISBN 80-720-1466-8.

Jestliže se vrátíme k myšlence zachování hlasování, což je i v České republice jedním z argumentů našich politiků, můžeme si jako příklad uvést Portugalsko, kde naopak shromáždění může rozhodnout o pozastavení mandátu až do vyšetření případu, pokud došlo ke spáchání trestného činu se sazbou nad tři léta. Z tohoto příkladu je cítit snaha udržet na půdě shromáždění určitý morální standart, ze kterého by si náš parlament měl vzít příklad.⁵¹

Této praxi se rovněž přibližuje Slovensko, často srovnávané s Českou republikou. V Čl. 78 bod 5 Ústavy Slovenské republiky se dočteme, že v případě, kdy je poslanec ve výkonu vazby, jeho mandát nezaniká, pouze se neuplatňuje.⁵²

Další pozitivní příklad, ze kterého je potřeba vzít si ponaučení, lze nalézt v Lotyšsku. V této zemi odmítl parlament vydat k trestnímu stíhání jednoho poslance⁵³ podezřelého z korupce.⁵⁴

Lotyšský prezident Valdis Zalters využil svého oprávnění, které mu poskytuje ústava a dne 30.05.2011 vyhlásil referendum, lidové hlasování, o rozpuštění parlamentu.⁵⁵ Referendum proběhlo 23. července, kdy se hlasování zúčastnilo 44,3 procenta z 1,5 milionů oprávněných voličů. 95 procent hlasujících Lotyšů tedy téměř většina hlasujících odpověděla „ano“ pro rozpuštění parlamentu. Následně proběhnou předčasné volby.⁵⁶

Důležité je zdůraznit, že ústava současně uvádí, že pokud by nadpoloviční většina hlasujících v referendu odpověděla „ne“ nedojde k rozpuštění parlamentu, ale naopak prezident musí odstoupit.⁵⁷ Krásný příklad toho jak prezident Lotyšska nemyslí jen na své blaho a nebojí se případných následků.

Pro negativní příklad, který ukáže snahu o zneužití institutu imunity, se vrátíme zpátky do České republiky respektive k případu televizního magnáta Vladimíra Železného.

Ústavy států Evropské unie. Překlad Vladimír Klokočka. Praha: Linde, 2005, s. 17-296. ISBN 80-720-1556-7.

⁵¹ *Ústavy států Evropské unie.* 2. vyd. Překlad Vladimír Klokočka, Eliška Wagnerová. Praha: Linde, 2004, s. 373. ISBN 80-720-1466-8.

⁵² *Ústavy států Evropské unie.* 2. vyd. Překlad Vladimír Klokočka, Eliška Wagnerová. Praha: Linde, 2004, s. 263. ISBN 80-720-1466-8.

⁵³ Jednalo se o Lotyšského šéfa koaliční První strany Ainarse Šleserse označovaného za novodobého „oligarchu“.

⁵⁴ Lotyšský prezident chce kvůli korupci rozpustit parlament. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s., © 2003–2012 [cit. 2012-01-07]. Dostupné z: <http://novinky.cz/>

⁵⁵ *Ústavy států Evropské unie.* Překlad Vladimír Klokočka. Praha: Linde, 2005, s. 135. ISBN 80-720-1556-7.

⁵⁶ Lotyšši rozpustili parlament, kvůli imunitě poslance. *Aktuálně.cz* [online]. Centrum holdings 1999 – 2012 © [cit. 2011-10-07]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/>

⁵⁷ *Ústavy států Evropské unie.* Překlad Vladimír Klokočka. Praha: Linde, 2005, s. 135. ISBN 80-720-1556-7.

V roce 2002 Železnému hrozilo trestní stíhání z důvodu podezření z daňového podvodu a poškozování věřitele. Pan Železný se rozhodl kandidovat do senátu za znojemský obvod⁵⁸. S čím však magnát nepočítal byla skutečnost, že jej senátoři k trestnímu stíhání vydají. Je pravda, že sám Železný nejprve tento krok schvaloval, aby mohl údajně prokázat svou nevinnu. Ovšem později žádal po senátorech, aby mu imunitu ponechali a to z důvodu, že jde pouze o politický a policejní komplot. Železný však využil v roce 2004 možnost kandidovat do Evropského parlamentu za sdružení nezávislých kandidátů. Za tuto stranu následně také do Evropského parlamentu zasedá. S čím asi opět nepočítal, byl poté, co policie požádala o vydání, také znovu vydán. Vše zbytečně. Ubohý a šikanovaný pan Železný se nevzdal a v červnu 2006 kandiduje do sněmovny. Žert? Ne, skutečnost.⁵⁹ Co dodat. Kde je zdravý rozum, kde je morálka?

Aby však byla zachována spravedlnost je nutné dodat, že nakonec celá kauza dopadla odsouzením. Městský soud v Praze dne 20.08.2007 pana Železného odsoudil k dvouletému podmíněnému trestu a maximální možné, pětimilionové pokutě. Co dodat. Kde je zdravý rozum, kde je morálka?

4.8 Morálka a slušnost

Morálka se mění a vyvíjí, je mnohotvárná a obvykle je odrazem vztahů ve společnosti. Ta ji vnímá jako pojem pro to, čím se fakticky řídí, co vyžaduje a co naopak odmítá a není tomu jinak ani v případě politiky. Z tohoto hlediska se morálka projevuje především v dobrých zákonech a institucích, jejichž úkolem je uspořádání vzájemného lidského soužití s cílem uskutečňování obecného dobra.

Morálka velmi souvisí a je propojena se slušností politiků vůči nám občanům. Slušnost vyjadřuje jakou morálkou každý politik i skupina politiků jako instituce disponuje. Slušnost má různé podoby a proto ji nelze spatřovat jen ve výsledku politického jednání a chování, ale i ve všem co politické jednání a chování doprovází. Slušnost začíná u důvodů pro které politik vstupuje na politickou scénu, čím se řídí, jaké postoje vůči svým voličům zastává a morálka by měla zajistit, že to nebudou důvody zvrácené a tedy pro obecné dobro nežádoucí.

---

⁵⁸ Ve volbách Železného podpořili jak občanští demokraté tak komunisté.

⁵⁹ TABERY, Erik. *Vládeme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 60-62. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.

4.8.1 Morálka

Pojem morálka pochází z latinského slova *moralita*, tedy správné chování a představuje celkový obraz správného chování ve společnosti. Je odvozené od *mos* nebo také *moris* a vyjadřuje mrav.

V současné době je tento pojem zpravidla spojován s mravností, schopností člověka své jednání podřídit svému svědomí s ohledem na dobro a zlo. Přičemž svědomí se považuje za vysoce univerzální faktor dobra, který vytváří základ mravní argumentace napříč všemi lidskými rasami a kulturami.

Morálku lze v širším slova smyslu identifikovat jako „souhrn oněch pravidel vzájemného chování, považovaný v tom kterém prostředí a v dané době za zavazující individuální svědomí každého jedince samotnou silou tradice a společenské konvence“.⁶⁰

Morálku také chápeme jako určitý systém norem, pomocí kterého se mezi lidmi, subjekty morálky, tvoří dobré vztahy. Morální normy obvykle zahrnují charakteristiky již uvedených pojmů dobra, zla, svědomí, spravedlnosti, ale i dalších, které zpravidla nepostihují normy právní. Obecně jde tedy o zásady správného jednání či chování, jehož prostřednictvím by mělo být dosaženo určitého společensky nezbytného cíle.

Ve společnosti jsou tyto morální normy významné a to zejména z toho důvodu, že jejich pomocí lid dosahuje společensky nejen žádoucího a uznávaného chování, ale bývají také kritériem hodnocení lidí. Přičemž uznávání, či nerespektování těchto norem může jednotlivce i skupinu vyzdvihnout, nebo naopak vytěsnit na okraj společnosti. Morálka je předmětem zkoumání vědních disciplín jako etika, právní věda, či státověda.

Základem tradiční morálky bylo bezesporu náboženství, které nás chtě nechtě přivádí k Bibli, nebo rovněž k Písmu svatému či Knize knih. V souvislosti s náboženstvím se dostáváme k pojmu heteronomní morálka. Morálka dána určitou mocí či autoritou. Dalším pojmem, se kterým se setkáme je pojem Zlaté pravidlo.⁶¹

Zlaté pravidlo můžeme definovat jako klasickou formu obecné morální zásady, která říká:

---

⁶⁰ MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva*. 3. rozš. a podstatně přeprac. vyd. Praha: Linde, 2002, s. 749. ISBN 807201-377-7.

⁶¹ Zlaté pravidlo je podstatnou složkou každé morálky. S touto zásadou se nesetkáme jen v souvislosti s Bibli potažmo křesťanstvím, ale i v koránu - Islám, Judaismu, Buddhismu, Hinduismu, atd. O Zlatém pravidlu hovoří i mnoho myslitelů např. Konfucius, Sokrates, Hérodotos, atd.

- „*Co nechceš, aby jiní dělali tobě, nedělej ty jim.*“⁶²(tuto zásadu vzájemnosti v jednání mezi lidmi upravil prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc., profesor Masarykovi university v Brně), originál zásady uvedený v Bibli zní:

- „*Co sám nenávidíš, nikomu nečiň!*“ (Bible, Tob 4,15)⁶³, dalšími zásady jsou např.:

- „*Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi; v tom je celý Zákon i Proroci.*“ (Matouš 7 - 12)⁶⁴

- „*Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jednejte vy s nimi.*“ (Bible, Lk 6,31)⁶⁵

Tuto heteronomní morálku kritizoval Imanuel Kant ve své knize Základy metafyziky mravů, kde zdůraznil požadavek morálky autonomní založenou na vlastním rozumovém náhledu. Kantovou snahou je morálku podepřít jen o předpoklady individuální lidské svobody, rovnosti a racionality. Morálku pak formuloval tzv. kategorickým imperativem. Jedna z možných formulací imperativu zní:

- „*Jednej jen podle té maximy, od níž můžeš zároveň chtít, aby se stala obecným zákonem.*“⁶⁶, v podstatě tato zásada znamená: „chovat se jen tak, jak bychom chtěli, aby se chovali ostatní lidé.“

Pojem obecný zákon lze připodobnit k morálce, která souvisí s právem a v každém právním systému lze prvky morálky prostřednictvím přirozeného práva nalézt. Na morálku v právu můžeme pohlížet z mnoha úhlů pohledu. Pohledy se liší ve způsobu jakým se hledá odpověď na otázku: „Co má být a co je?“ „*Tezi institucionálního sepětí práva a morálky považuji za důvodnou a přesvědčivou, přičemž tato platí nejen jako ultima ratio rozhodování hraničního orgánu, nýbrž i v dalších kontextech, a to zejména při aplikační činnosti státních orgánů. Stežít si lze představit jejich rozumné a spravedlivé rozhodování bez přítomnosti mravních principů (bez přítomnosti akceptovaných mravních hodnot) při interpretaci právních předpisů. Právní řád, jehož existence by spočívala pouze na systému sankcí (zejména uvnitř systému orgánů moci), a to bez jakéhokoli sepětí se společností akceptovatelnými morálními principy, ztrácí jakoukoli legitimitu*“⁶⁷

---

⁶² KOHOUTEK, R. Pojem zlaté pravidlo mravnosti. In: *ABZ slovník cizích slov* [online]. © 2005-2006 [cit. 2011-08-18]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

⁶³ Tóbit - Tóbijáš 4. *Biblenetcz* [online]. © 2009 ČBS [cit. 2011-07-20]. Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/>

⁶⁴ *Bible: Nový zákon*. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Biblická společnost v ČR, 1990, s. 17.

⁶⁵ *Bible: Nový zákon*. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Biblická společnost v ČR, 1990, s. 67.

⁶⁶ KANT, Immanuel. *Základy metafyziky mravů*. Praha: Svoboda, 1990, s. 84. Filozofické dědictví. ISBN 80-205-0152-5.

⁶⁷ HOLLANDER, Pavel. *Filosofie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 34. ISBN 80-86898-96-23.

Určitým problémem je však množství morálních prvků nebo morálky, které by právo mělo obsahovat, aby mohlo být považováno za dobré.

Morálka v kontextu s právem reguluje lidské jednání a v mnohdy mezi nimi panuje shoda, ale i odlišnost. Odlišnosti jsou v jejich povaze, ve vztahu ke způsobu donucení, způsobu vzniku a ve způsobu uplatňování práva a morálky. Morálka motivuje chování člověka zevnitř, právo je spojeno s regulací vnější.⁶⁸ Z toho vyplývá, že je potřeba nejen morálky autonomní, ale i heteronomní.

Právo se vytváří stanoveným způsobem a autoritou. U morálky je však tento způsob vzniku zcela vyloučen. V minulosti, zejména v totalitních režimech, můžeme sice zaznamenat určité snahy vytvářet nějakou umělou morálku, nicméně tyto snahy vnímáme jako snahy deformované, dočasné a ve své podstatě nereálné.

To však nezabavuje stát, potažmo volené zástupce lidu, určité role učitele morálky a jedním z vhodných nástrojů takového učení je bezesporu trestní právo. Nejde však o dogma. Společnost má naopak právo chránit své bytí. Většina společnosti má rovněž právo své sociální prostředí bránit před změnami, se kterými se neshoduje a přitom se řídí jen svým vlastním morálním smýšlením. To zcela jistě platí i pro jednotlivce. „*Nepřidáš se k většině, když páchá zlo. (Bible: Exodus 23,2)*“⁶⁹ V současné moderní době se však naskytá otázka do jaké míry má společnost možnost se bránit a jaké má k tomu prostředky?

V každé společnosti respektive morální společnosti existují morální principy, které jsou přijímány. Lidé se jimi řídí, ale ostatním je nevnucují. Některé morální standardy jsou ale hodnoceny tak vysoko, že je lidé nadřazují nad toleranci a snaží se je vnutit i těm, kteří se s nimi neztotožňují. Tyto standardy jsou pro společnost důležité, neboť určitá morální konformita je v životě společnosti podstatná. Společnost potom z důvodu ochrany své existence má potřebu na určité morální konformitě trvat a pokud takto svou existenci chrání, má právo využívat i trestního práva k jejímu uplatnění. „*Společnost může užívat právo k zabezpečení morálky stejně, jako ho užívá k zajištění čehokoli jiného, co má pro její existenci základní význam. Stejně jako může užívat své právo, aby chránila před*

---

⁶⁸ HARVÁNEK, Jaromír, Karin BRZOBOHATÁ, Drahomíra HOUBOVÁ, Tatiana MACHALOVÁ, Radim POLČÁK, Martin ŠKOP, Martina URBANOVÁ, Roman VANĚK a Miloš VEČEŘA. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 53. ISBN 978-80-7380-104-5.

⁶⁹ *Bible: Nový zákon*. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Biblická společnost v ČSR, 1990, s. 83.

*velezradou, může ho užívat, aby se chránila před narušením konformity, která ji drží pohromadě“.*⁷⁰

Morálka je tedy důležitý a bezpochyby neopomenutelný prvek ovlivňující celou společnost. Na rozdíl od práva vychází ve svém základu z kulturních a společenských tradic, která jsou ve vědomí společnosti daného státu hluboce zakotvené a je nutností každé morální společnosti tyto tradice nejen udržovat, ale i posilovat.

Morálka rovněž nepodléhá na rozdíl od práva tendenčním změnám. Nelze ji rovněž ani úspěšně uměle vytvářet. Zaznamenat však můžeme nežádoucí snahy přetvářet ji k obrazu momentální moci. Nelze ji také vzhledem k značnému nebezpečí poškození společenského systému zcela oddělit od práva. Právo by tak mohlo být použito ke zneužití moci. Přitom potřebnost určitého podílu morálních hodnot v právu je zvýrazněn i událostmi dvacátého století. V dnešní době se ukazuje nutnost morálních zásad nejen v procesu tvorby práva nebo jeho aplikaci, ale i při vytváření následných kontrolních systémů, které zaručí, že zvolená osoba, splňující pro výkon své funkce přísná kritéria, bude kontrolována a za svou práci i odpovědna. Minimální morální obsah práva byl měl tedy být všudypřítomný ve všech fázích tvorby a aplikace práva, nutně podpořen účinnými nástroji nápravy. Jinak by morální obsah mohl představovat pouze vzletné a nezávazné fráze. Přitom většina společnosti právě od práva očekává spravedlnost a morálku, neboť jejich soulad znamená zvýšení efektivity, stabilitu a podporu státu. „Jestliže si lidé necení své zastupitelské vlády a pokud k ní nepřilnou, není prakticky žádná pravděpodobnost, že ji udrží.“⁷¹

4.8.2 Slušnost

*„Chceme-li, aby naše děti byly šťastné, naučme je pracovat. Pro sebe i pro druhé. Budou-li poctiví, pracovití lidé, pak bude i dobrá justice, politika, ekonomika. Bez slušných lidí slušnou společnost nevybudujeme, i kdybychom se ureformovali.“*⁷²

Jak jsme již nastínili slušnost vyjadřuje určitý stupeň morální vyspělosti, je ukazatelem morálky každého člověka tedy i politika či skupiny politiků.

---

⁷⁰ DWORKIN, Ronald M. *Když se práva berou vážně*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 2001, s. 302. Oikúmené. ISBN 80-729-8022-X.

⁷¹ MILL, John Stuart. *On liberty ; and, The subjection of women*. London: Penguin, 2006, s. 54. ISBN 978-014-1441-474.

⁷² OKAMURA, Tomio. *Umění vládnout*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2011, s. 63. ISBN 978-80-253-1253-7.

Slušnost začíná u důvodů pro které politik vstupuje na politickou scénu, čím se řídí a jaké postoje vůči svým voličům potažmo k celé společnosti zastává. Můžeme věřit, že dříve člověk ve většině případů vstupoval do politiky s určitými pozitivními ideály a vizemi. Ovšem dnes se politika stala spíše podnikáním a ideály se změnily ve snahu co nejrychleji získat co největší moc spojenou především s penězi.

Protože se orientujeme především na poslaneckou sněmovnu, jde primárně o politické jednání a chování našich poslanců a především o výsledky tohoto jednání a chování včetně všech doprovodných jevů.⁷³ Nelze však opomenout otázku odměny či platu.

Jak již bylo řečeno slušnost vůči společnosti se projevuje různými způsoby. Z tohoto důvodu bychom mohli vést dlouhou diskusi o všech možných příkladech a proto se omezíme pouze na některé, které společnost z mého subjektivního hlediska nejvíce zajímá a trápí, nebo by trápit měly.

Prvním příkladem slušnosti jsou bezpochyby samotné volby respektive období před volbami, kdy si naši zástupci vzpomenu, že k udržení u tzv. „koryta“ je zapotřebí voličů. Kandidáti či celé strany slibují věci, které v řadě případů nelze ani splnit, tedy čirý populismus. Ovšem i v tomto lze najít určitý záměr. Volební výsledky v České republice jsou určitou patovou situací. Žádná strana v novodobé historii nikdy nezískala takovou většinu pro sestavení jednobarevné vlády, které následně bude vyslovena důvěra. Vždy jde o koaliční vlády, jejichž součástí jsou menší parazitující strany, které získávají moc neodpovídající jejímu volebnímu výsledku. Na otázku zda je to demokratické či ne nelze jednoznačně odpovědět a společnost by se ani na jasné odpovědi nikdy neshodla. Neexistuje volební systém, který by byl spravedlivý k celé společnosti. Mělo by však platit, že menšina se podřizuje většině a ne naopak. Pokud si odmyslíme dlouhá povolební jednání, která jednoznačně nepřispívají k celkové dobré situaci ve společnosti, je výsledkem skutečnost, že jde svým způsobem o vydírání většiny a to za účelem udržení koaliční vlády a i pro tento důvod jsou některá špatná rozhodnutí zlehčována a nemorální jednání a chování přehlíženo.⁷⁴

---

⁷³ Poslanecká sněmovna ČR byla pro tuto diplomovou práci vybrána z důvodu, že jde o orgán legislativně, mocensky a politicky rozhodující, který zásadně vytváří a ovlivňuje nejen způsob našeho každodenního života, ale i budoucnost našich potomků a celé ČR.

⁷⁴ Nevýhodou koalice více stran vzniklé na základě voleb a svým způsobem i jistým podvedením svých voličů je skutečnost, že v rámci kompromisů při utváření těchto koalic musí každá ze stran částečně ustoupit ze svých volebních programů.

Další příklad slušnosti vůči občanům lze identifikovat v samotných zákonech, které upravují vztahy potažmo morálku ve společnosti. Zákony lze označit za výsledky jednání a chování. Jejich způsob předkládání, projednávání a schvalování má jasně daná pravidla. Co je však problémem, který označujeme jako neslušnost vůči občanům je fakt, že tyto bývají často přijaty v podobě, která bývá ještě před nabytím platnosti změněna či doplněna. Co je však horší, často bývají přijaty v podobě, o které se hovoří jako o zmetku, který je potřeba co nejdříve novelizovat či doplnit nějakým dalším doprovodným zákonem. Výjimkou nebývají ani zásahy Ústavního soudu.

Jak je patrné z tabulky č. 1 je až neuvěřitelné kolika novelizací se některé zákony už dočkaly. Ano, je pochopitelné, že u některých byla vzhledem k době jejich vzniku potřeba novelizace. Pokud se, ale podíváme např. na trestní zákon č. 140/1961 Sb., určitý morální kodex společnosti, který vznikl v roce 1961 a byl zrušen k 01.01.2010, zjistíme, že tento byl novelizován 62x z toho 55x po roce 1989. A to je asi opravdu trochu moc. Ovšem

Tabulka č. 1 – Počet novelizací vybraných právních předpisů

Zákon	Počet novelizací
Trestní zákon/ík (1961)	62 (55x po roce 1989)
Trestní řád (1961)	38 (33x po roce 1989)
Zákon o přestupcích (1990)	35
Občanský soudní řád (1963)	57 (52x po roce 1989)
Zákon o Policii ČR (1991)	20
Zákoník práce (1965)	38 (28x po roce 1989)
Obchodní zákoník (1991)	30
Občanský zákoník (1964)	34 (30x po roce 1989)
Zákon o živnostenském podnikání (1991)	61
Zákon o daních z příjmů (1992)	55
Zákon o správě daní a poplatků (1992)	16
Zákon o daních z příjmů (1992)	55

Zdroj: Parlament ČR

praxe není jiná ani se zákony, které vznikly po roce 1989, kdy např. obchodní zákoník, který vznikl v roce 1991, byl novelizován již 30x. Z toho plyne, že jde buď o špatně vykonávanou práci nebo si lze položit otázku, zda v tom není možné hledat určitý úmysl? Proč? Neustálé změny vytvářejí ve společnosti spíše chaos než pořádek. Lidé se

v zákonech neorientují a tudíž často ani neví jaká mají práva nebo jaké povinnosti jim z příslušných zákonů vyplývají a to se přitom říká, že neznalost zákonů neomlouvá. Faktem je, že společnost by měla více zneklidňovat skutečnost, že tento stav napomáhá korupci a rozkrádání veřejných prostředků.

Volič se však nemá čemu divit. Při shlednutí záznamu ze zasedání sněmovny musí být zcela zákonitě rozčarován. Pokud se neseťkáme se situací, kdy poslanci čtou noviny, svačí, spí nebo zkouší melodie na svém novém mobilu a pokud sněmovna není poloprázdná, zaskočí jej slovník nebo gesta, která jsou na půdě parlamentu používána. S tímto také asi každého již napadla otázka přiměřenosti odměny, platu za takto vykonávanou práci.

Sami sebe poslanci často označují za vrcholné manažery, kteří si zaslouží odpovídající plat. Přitom někteří poslanci jsou přesvědčeni, že jde spíše o almužnu či spíše o dobročinnou charitu.

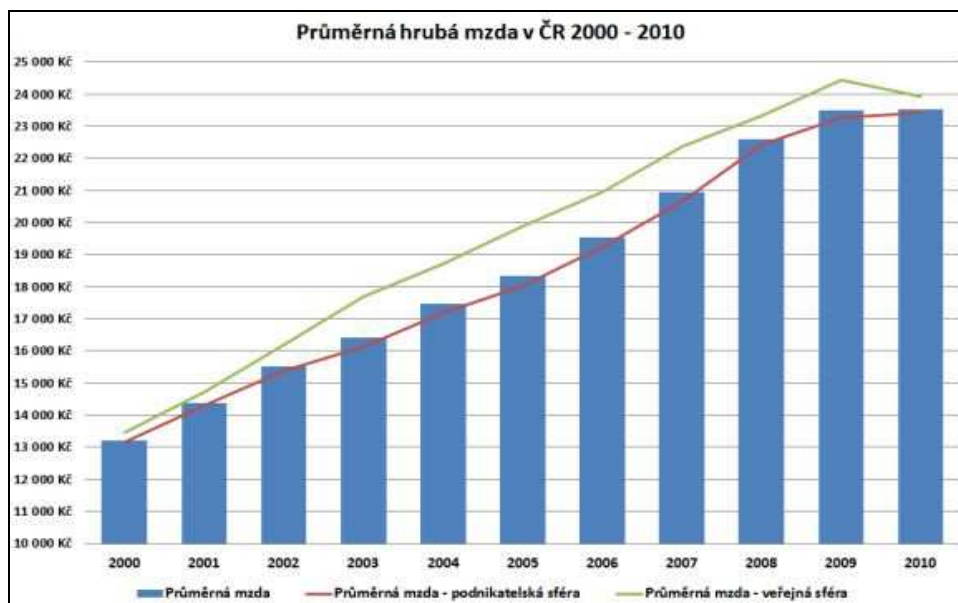
Za co tedy poslanci pracují? Platové poměry poslance a jeho další nároky jsou stanoveny zákonem č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu. Z tohoto zjistíme, že základní plat poslance se v roce 2011 pohyboval kolem 56.000,-- Kč. Dalším příjmem jsou stanovené paušální náhrady, které nemusí proúčtovat. Jde např. o náklady na reprezentaci ve výši maximálně 9.100,-- Kč, náhrada za cestovné se ve výši od 22 do 34 tisíc Kč, příspěvek na ubytování až 17 tisíc Kč, nebo náhrada za pronájem kanceláře ve výši zhruba od 14 do 33 tisíc Kč a další. Z důvodu, že od roku 2011 došlo k pětiprocentnímu snížení platů a zdanění náhrad, poslancům klesly příjmy od začátku roku až o dvacet tisíc korun čistého měsíčně. Zákonodárci také přišli o bezplatnou veřejnou dopravu a proto jsou někteří na tom prý velmi špatně. I přesto nejnižší hrubý plat poslance činí 84.900,-- Kč měsíčně a to včetně náhrad na dopravu, stravu a reprezentaci. Vyššího příjmu dosahují šéfové výborů a klubů a jeli takový zákonodárce z oblasti nejuvzdálenější od Prahy, dosahuje měsíčního hrubého platu až 118.100,-- Kč.⁷⁵

Co si však naši páni neuvědomují je skutečnost, že i na jejich platy musí nejdříve někdo vydělat. Rovněž je důležité upozornit, že nelze srovnávat platy většiny občanů s platy zákonodárců. Běžný občan na tento plat nikdy nedosáhne, což je patrné z grafu č. 2.

---

⁷⁵ Poslanci by rádi jednoduchý plat, nejméně 230 tisíc měsíčně. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s., © 2003–2012 [cit. 2011-10-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/>

Graf č. 2

Zdroj: Algin.cz

Pokud se však zamyslíme nad kvalitou práce, která nám je předkládána je až nehorázné a tudíž vůči občanům neslušné, že i přes všechno uvedené jsou politici, kteří chtějí plat včetně všech náhrad ve výši 230.000,- Kč hrubého měsíčně.⁷⁶ S tímto si můžeme položit několik otázek, jak vysoký by měl být základní plat poslance, z čeho by se měl skládat a co by jej mělo ovlivňovat? Na tyto otázky se pokusíme odpovědět až v kapitole navrhovaná řešení.

Jak jsem již několikrát uvedl příkladů slušnosti respektive neslušnosti politiků vůči nám občanům je opravdu mnoho a proto za všechny už jen jediný.

Vrátíme se však k otázce náhrad, které jak jsme si mohli všimnout nemusí zákonodárce proúčtovat je otázkou, která se občanů velmi dotýká a je častým středem diskuze a kritiky. Susanne Ebersteinová⁷⁷ uvádí: „Lidé mnohdy vnímají jako tzv. korupci státem i to, když mají politici přílišné výhody.“⁷⁸

⁷⁶ Poslanci by rádi jednoduchý plat, nejméně 230 tisíc měsíčně. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s., © 2003–2012 [cit. 2011-10-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/>

⁷⁷ Poslankyně Riksdagu (Švédský parlament) za sociálně demokratickou stranu.

⁷⁸ TABERY, Erik. *Vládeme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 111. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.

Jako příklad dobré morálky a slušnosti vůči svým občanům nám poslouží opět příklad ze Švédska. Mona Salinová⁷⁹, v roce 1995 vícepremiérka Švédské vlády, se po návratu z pracovní cesty vydala koupit čokoládu a dětské pleny. Naši poslanci by řekli banální záležitost. Při placení, ale zjistila, že nemá dostatek hotovosti a proto použila vládní kartu. Co je však pozitivní a je potřeba si z tohoto příkladu vzít ponaučení, je slušnost vůči občanům. Proč? Celá skutečnost se následně provalila. Mona Salinová se občanům omluvila a dobrovolně odešla z vlády. Vše se tedy děje zcela veřejně. Občané mají přehled jak se zachází s veřejnými prostředky. Naopak z hlediska politiků je potřeba uvést, že švédským politikům se otevřenost a upřímnost vyplácí. Voliči omluvu a přiznání umějí ocenit a důkazem je skutečnost, že Mona Salinová se po čase opět vrátila nejen do politiky, ale i do vlády.⁸⁰

5. Volby

Na začátku této kapitoly je důležité zdůraznit, že se budeme orientovat pouze na volební systém pro volby do poslanecké sněmovny ČR a to jak již bylo řečeno z důvodu, že jde o orgán legislativně, mocensky a politicky rozhodující.

Jedním z nejvýznamnějších a možná i rozhodujících předpokladů pro správné fungování každé demokratické země jsou bezesporu právě svobodné volby.

Jednotlivé politické strany můžeme definovat jako „*organizovaná a dobrovolná sdružení většího počtu osob, která se snaží vzájemnou konkurencí ve volbách získat politickou moc, převzít politickou odpovědnost a prosadit svou politickou vůli.*“⁸¹

Tuto definice je však nutno vnímat jako ideál, nikoli jako skutečnost. Proč? Politické strany se opravdu a pochopitelně je to i jejich cílem snaží získat politickou moc a prosazovat „svou“ politickou vůli. To se však již netýká politické odpovědnosti. Naši volení zástupci za svá rozhodnutí odpovědnost nejenže nemají, ale jsou navíc chráněni institutem imunity.

Vládnoucí elita se prostřednictvím politického systému snaží volební mechanismy zmanipulovat tak, aby dosáhla určitého uzavřeného mocenského uspořádání, což by za jistých předpokladů mohlo být i správné, jak si níže ukážeme. Politické strany ale vyvíjejí i

⁷⁹ Předsedkyně Socialdemokrate (Sociální demokraté). V roce 2010 volební lídr Červeno-zelené koalice (Soc. demokraté, Levicová strana a strana Zelených).

⁸⁰ TABERY, Erik. *Vládeme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 111. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.

⁸¹ ČERMÁK, Vladimír. *Pozvání do politologie*. 1.vyd. Praha: Vyšehrad, 1994, s. 52. ISBN 80-702-1078-8.

aktivity, které nesměřují k celospolečenské stabilitě a ke skutečné demokracii, ale k odstranění svých slabších politických konkurentů. S tímto se nabízí otázka „Co jim to dovoluje?“ Odpověď je jednoduchá. Především samotné volby respektive volební systém a samozřejmě jak již bylo několikrát řečeno my sami.

5.1 Volební systém voleb do Poslanecké sněmovny České republiky

„Volby do Poslanecké sněmovny se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady poměrného zastoupení.“⁸²
Pro tento účel byla Česká republika rozdělena do 14 volebních krajů.⁸³

Jednotlivé strany obdrží mandáty jen v případě, že na celostátní úrovni překročí hranici tzv. uzavírací klauzule.⁸⁴

Po sečtení všech platných hlasů jsou jednotlivým stranám či koalicím přidělovány mandáty ve volebních krajích na základě d'Hondtovy metody. Tzn., že počty hlasů každé strany se postupně dělí čísly 1, 2, 3, ...n, kde n je o jednu větší, než je počet přidělovaných mandátů ve volebním kraji. Výsledky dělení respektive výsledné podíly všech stran a koalic jsou dále seřazeny dle velikosti odpovídajícímu počtu přidělovaných mandátů ve volebním kraji s označením, které straně či koalici podíl patří. Následně je jednotlivým subjektům přidělen takový počet mandátů, kolikrát se jejich výsledek objevil v porovnávané řadě.

Volič při volbách do poslanecké sněmovny vždy hlasuje pouze pro jednu kandidátku, ovšem má právo vyznačit celkem 4 preferenční hlasy. Tzn., že na kandidátní listině může zakroužkovat 4 konkrétní uchazeče o mandát, které sám preferuje. Pokud takto označení kandidáti získají nejméně 5 % preferenčních hlasů v rámci kraje, obdrží mandát přednostně. Nebylo tomu však takto vždy. Volební pravidla jsou v České republice často měněna. Např. při volbách v roce 2002 a 2006 bylo možné zakroužkovat pouze 2 preferenční hlasy. Rovněž hranice potřebná k posunu na kandidátní listině se často mění. Při volbách v roce 1996 a 1998 bylo zapotřebí 10 % preferenčních hlasů. Při volbách v letech 2002 a 2006 to bylo již jen 7 % a následně při volbách v roce 2010 pouhých 5 % preferenčních hlasů v rámci kraje.

---

⁸² Česká republika. Ústava České republiky. In: *I/1993 Sb.* 16. prosince 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

⁸³ Rozdělení je shodné s vyššími územně samosprávnými celky.

⁸⁴ V České republice je uzavírací klauzule stanovena na 5 % pro jednotlivé samostatně kandidující strany. Koalice dvou stran musí získat min. 10 %, tři strany min. 15 % a čtyři strany a více nejméně 20 % hlasů.

Bezpochyby zásadním problémem voleb v České republice je samotná volební účast, kterou bychom mohli jednoduše vyřešit, ale to až následně v kapitole Koncept racionálních východisek. Těžko bychom ale mohli hodnotit kvalitu demokracie s pohledu volební účasti.

Údajnou výhodou výše popsaného volebního systému je, že kopíruje rozložení zájmů ve společnosti. Pokud se však zamyslíme právě nad volební účastí a nad skutečností, že se hlasy, které obdrží strany, jenž nepřesáhnou uzavírací klauzuli dále nepočítají, pak je tato výhoda v konečném důsledku značně pochybná.

Tomio Okamura ve své knize Umění Vládnout o volebním systému uvádí: „*Jedním z velkých problémů našeho veřejného života je to, že lidé za něj necítí spoluzodpovědnost. A proč taky, když necítí reálnou šanci nějak politiku ovlivnit.*“⁸⁵

Další podstatnou nevýhodou tohoto systém je možná přítomnost většího počtu stran, což jak se ukazuje, vede k problémům při vládnutí a v konečném výsledku i k politické nestabilitě. Malé strany získávají politickou moc, která jim v poměru k obdrženým hlasům zcela jistě nepřísluší. Výsledkem jsou opoziční čili kartelové smlouvy, malé koaliční tzv. parazitující strany se až vydíráním snaží zmocnit se co nejvíce moci, přílišná politizace veškeré státní správy a v konečném důsledku i nekontrolovatelná moc umožňující rozsáhlé korupční činnosti, které jsou ve jménu udržení koalice často přehlíženy nebo se čeká až zájem veřejnosti a médií upadne. Z tohoto hlediska pak lze volební systém respektive celé volby do poslanecké sněmovny považovat pouze za jistou kýčovitou karikaturu či primitivní snahu o kvalitní zastupitelskou demokracii. Celé to, ale lze označit za jistý začarovaný kruh, který je ovšem velmi kontraproduktivní. Lidé nemají zájem se jakkoli podílet na věcech veřejných. Mají pocit, že nemají koho volit a pokud volí, mají pocit, že to nemá cenu, protože to žádné pozitivní změny stejně nepřinese. Komu tento stav ovšem nahrává je opět pouze část volené politické elity, která si z politiky vytvořila podnikání směřující jen k uspokojení svých vlastních potřeb a to jak v rovině moci tak v rovině finančního zabezpečí.

5.2 Volby 1996-2010

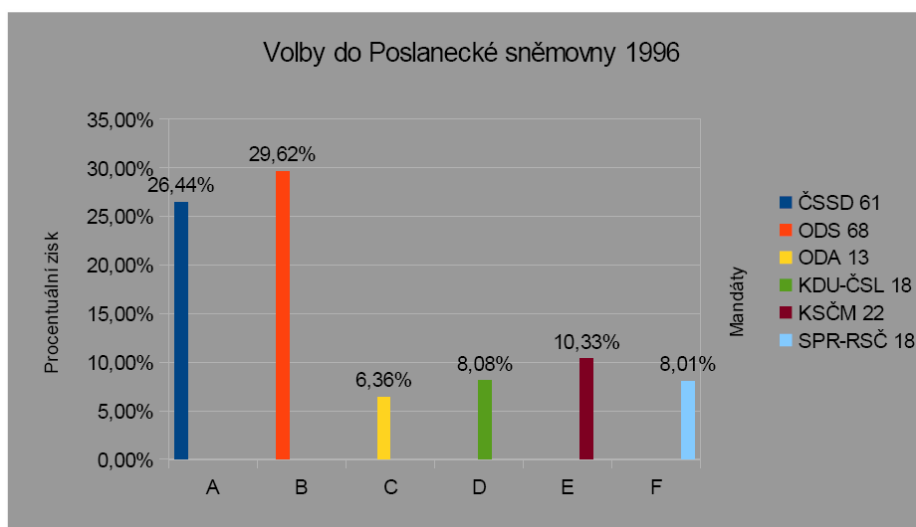
Volby v roce 1996 byly prvními volbami po rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky.⁸⁶ Samotné volby proběhly ve dnech 31.5-1.6.1996. O přízeň voličů

---

⁸⁵ OKAMURA, Tomio. *Umění vládnout*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2011, s. 39. ISBN 978-80-253-1253-7.

bojovalo celkem 15 politických stran a hnutí. Mandáty si však rozdělilo pouze 6 stran jak je patrné z grafu č. 3 s uvedením konkrétního počtu získaných mandátů. Počet oprávněných voličů pro volby v roce 1996 byl 7.990.770. Volební účast činila 76,41 procent oprávněných voličů. Platných volebních lístků odevzdalo celkem 6.059.215 voličů a o novém rozdělení křesel v poslanecké sněmovně rozhodlo 5.408.455 respektive 67,68 procent oprávněných voličů.⁸⁷

Graf č. 3

Zdroj: *Volby.cz*

Výsledek voleb byl velmi překvapivý, neboť se všeobecně očekávalo, že ODS pod vedením Václava Klause jasně zvítězí a získá většinu. Vyjednávání mezi ODS, ČSSD, KDU-ČSL a ODA nikam nevedlo a to i díky zamítavému postoji vůči vzniku velké koalice ODS a ČSSD.⁸⁸ Proto došlo k vytvoření menšinové vlády ODS, ODA a KDU-ČSL. Vzhledem k existenci dvou nesystémových stran (KSČM a SPR-RSČ) nebyla tedy ani žádná jiná varianta koaliční vlády možná. Takto vytvořená vláda však nevydržela dlouho. V listopadu 1997 propukl skandál ohledně podvodného financování ODS prostřednictvím

⁸⁶ K rozpadu došlo k 31. prosinci 1992. Dnem 1. ledna 1993 vznikly dva samostatné státy.

⁸⁷ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky: Celkové výsledky hlasování. <http://www.volby.cz/> [online]. Český statistický úřad, © 2011 [cit. 2011-09-22]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps1996/u4>

⁸⁸ ODS - Občanská demokratická strana; ČSSD - Česká strana sociálně demokratická; KDU-ČSL - Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová; ODA - Občanská demokratická aliance, KSČM - Komunistická strana Čech a Moravy; SPR-RSČ - Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa

nastrčených sponzorů a tajného konta ve Švýcarsku. Vzhledem k vzniklé situaci ODS narychlo svolala mimořádný kongres, kde se vůči dosavadnímu předsedovi strany Václavu Klausovi postavil stranický kolega Jan Ruml. Došlo k hlasování o novém předsedovi, ve které Václav Klaus získal 227 hlasů z 312 možných. Ovšem na situaci reagovaly i koaliční partneři KDU-ČSL a ODA, které z koalice vystoupily. Premiér tak byl nucen podat demisi. Prezident Václav Havel demisi přijal a požádal Josefa Luxe, aby zahájil vyjednávání o nové podobě vlády. Dne 2. ledna tak vznikla tzv. poloúřednická vláda Josefa Tošovského⁸⁹ složená z nestraníků a členů ODA, ODS⁹⁰ a KDU-ČSL. ODS odešla do opozice. Důvěru získala takto vytvořená poloúřednická vláda dne 28. ledna 1998 jen díky podpoře ČSSD. Výsledkem celé situace však bylo přijetí ústavního zákona č. 69/1998 Sb., kterým se zkrátilo volební období Poslanecké sněmovny do 30. června 1998, na základě dohody dvou nejsilnějších stran a to ODS a ČSSD. Česká republika tak směřovala k předčasným volbám.

Předčasné volby do Poslanecké sněmovny se uskutečnily ve dnech 19.-20. června 1998. O rozdělení 200 křesel bojovalo celkem 18 politických stran a hnutí. Mandáty si ovšem rozdělilo jen 5 stran jak je patrné z grafu č. 4 kde lze zaznamenat i celkový počet získaných mandátů. Počet oprávněných voličů pro volby v roce 1998 byl 8.116.836. K volbám však přišlo jen 5.994.844 voličů, z toho platných hlasů bylo 5.969.505. Volební účast činila 74,03 procent oprávněných voličů. Nové podobě poslanecké sněmovny dalo tvář 5.294.354 respektive 65,23 procent oprávněných voličů.⁹¹

Na výsledku voleb se značně podepsaly důsledky krize v ODS a jejich skandály, proto dle očekávání vyhrála ČSSD. Sociální demokraté také o další podobě vlády začali jednat s KDU-ČSL a US. Jednání nakonec zkrachovala díky odpadlíkům z ODS, tedy nově vzniklé US a to především z důvodu, že Ruml odmítl vstoupit do koalice s levicí. ČSSD nakonec vytvořila menšinovou vládu, kterou se ODS rozhodla tolerovat a dne 9. července podepsali předsedové obou stran tzv. „opoziční smlouvu. *Smlouva polarizovala společnost, jedni ji chápali jako možné řešení údajného povolebního patu, druhí zase jako „podvod na*

---

⁸⁹ Josef Tošovský byl v letech 1993-2000 guvernérem České národní banky

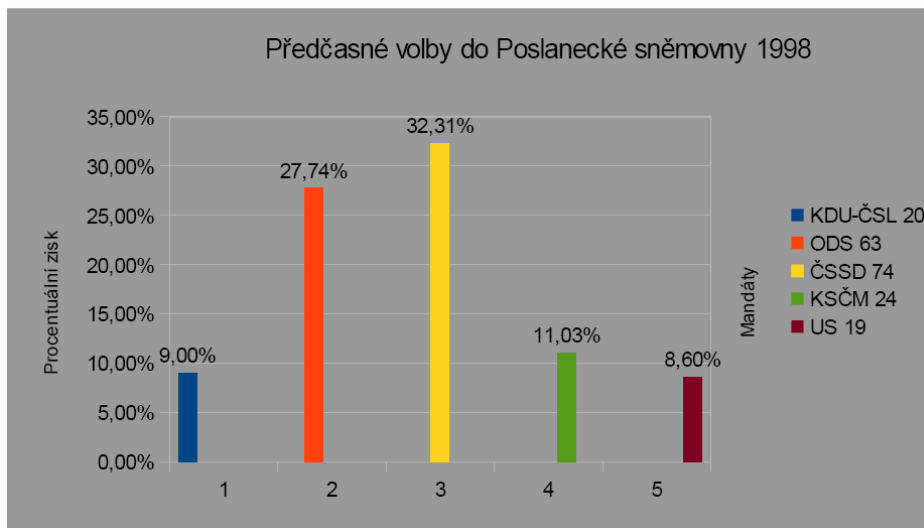
⁹⁰ Odpadlíci s ODS Jan Ruml a Ivan Pilip dne 22. ledna 1998 založili stranu Unie svobody (US). US se v prosinci 2001 spojila s Demokratickou unií a vznikla strana Unie svobody–Demokratická unie (US-DEU).

⁹¹ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky: Celkové výsledky hlasování. [Http://www.volby.cz/](http://www.volby.cz/) [online]. Český statistický úřad, © 2011 [cit. 2011-09-22]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps1998/u4>

voličích“, kdy vyčítali především ODS, že spojením se svým „úhlavním nepřítelem“ oklamala voliče.“⁹²

Graf č. 4

Zdroj: Volby.cz

Opoziční smlouvou ODS získala křesla předsedů obou komor Parlamentu. Na oplátku slíbila, že se nebude účastnit při hlasování o nedůvěře vládě. Obě strany se rovněž dohodly, že do roka předloží návrhy změn Ústavy a jiných zákonů. Změny měly údajně posílit význam soutěže politických stran. Ovšem bylo zřejmé, že jde o změny, které směřují spíše k oslabení menších stran a především vlivu prezidenta Václava Havla. Začalo období hospodářské deprese spojené s rostoucí nezaměstnaností a korupcí.

Toto vše veřejnost natolik pobouřilo, že se od tzv. sametové revoluce začaly projevat i občanské aktivity. Snad vůbec první byla tzv. „dřevíčská výzva“, která vznikla v obci Dřevíč u tehdejšího kancléře prezidenta Havla Karla Schwarzenberga, na které se společně podíleli guvernér ČNB Tošovský a viceguvernéři Zdeněk Tůma a Oldřich Dědek. Výsledkem této aktivity byl unikátní text, který do té doby neměl v Česku obdoby. Zpráva se zabývala potřebou dotáhnout probíhající reformní proces, pokud chceme být rychle

⁹² ŠARADÍN, Pavel. *Volby 2002: analýza programů a výsledků ve volbách do Poslanecké sněmovny*. Vyd. 1. V Olomouci: Periplum, 2002. ISBN 80-86624-09-9.

rostoucí ekonomikou srovnatelnou se státy EU, abychom se nestali zemí se zaostávající ekonomikou.⁹³

Chladně se k dřevíčské výzvě postavil Václav Klaus, který ovšem po zjištění, že text napsali lidé blízcí Václavu Havlovi prohlásil: „*Dokument je směsicí nikým nezpochybnovaných, víceméně banálních a všeobecně známých názorů, zbožných přání, ale i celé řady evidentně chybných úvah*“⁹⁴

Že to až taková zbožná přání nebyla nám dokázala vláda Vladimíra Špidly, který se některé z návrhů dřevíčské výzvy snažil prosadit.

Dalšími zajímavými občanskými aktivitami byly Impuls 99 a výzva „Děkujeme, odejděte“. Impuls 99 nebyla zprávou, která by hodnotila ekonomický vývoj, ale atmosféru ve společnosti a politickou kulturu. Snažila se zaktivizovat politiky, aby se začali věnovat skutečným problémům naší země a zanechali svých mocenských her. Nejzajímavější iniciativou byla výzva „Děkujeme, odejděte“, kterou zveřejnili bývalí studentští vůdci sametové revoluce právě k příležitosti desetiletého výročí. Bývalý studentští vůdci vyzývali Zemana a Klause z odchodu z politiky a k ukončení tzv. opoziční smlouvy.⁹⁵

K ukončení opoziční smlouvy nedošlo. Naopak dne 26.1.2000 byla navíc doplněna tzv. Tolerančním patentem a relativně stabilní menšinová vláda Miloše Zemana vydržela celé své funkční období do voleb v roce 2002.

Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2002 lze označit za volby, které vyprodukovaly vládu, jenž po celé své funkční období vykazovala značnou nestabilitu. Samotné volby se uskutečnily ve dnech 14.-15. června 2002 a o přízeň voličů usilovalo celkem 29 stran a hnutí. Jednotlivé mandáty si rozdělili pouze 4 strany jak je patrné z grafu č. 5, který rovněž uvádí počet získaných mandátů jednotlivými stranami. Počet oprávněných voličů byl v tomto volebním období celkem 8.264.484, ovšem volební účast byla pouhých 58,00 procent. Platně hlasujících bylo celkem 4.768.006 a o nové podobě

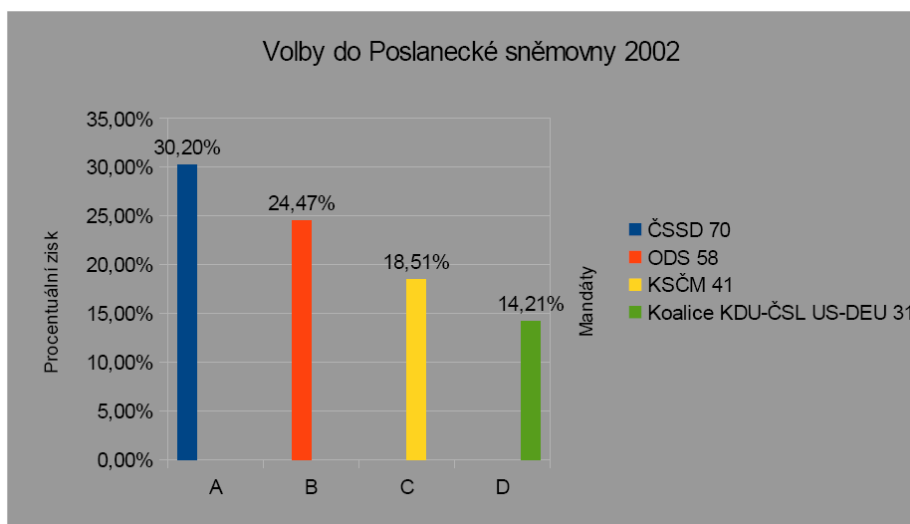
⁹³ TABERY, Erik. *Vládeme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 184-185. Respekt. ISBN 978-809-0376-632.

⁹⁴ TABERY, Erik. *Vládeme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 187. Respekt. ISBN 978-809-0376-632.

⁹⁵ TABERY, Erik. *Vládeme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 192-194. Respekt. ISBN 978-809-0376-632.

poslanecké sněmovny rozhodlo jen 4.176.296 respektive 50,53 procent oprávněných voličů.⁹⁶

Graf č. 5

Zdroj: Volby.cz

Výsledky voleb ukázaly, že žádná vláda nebude myslitelná bez účasti ČSSD. Dne 17. června také prezident Václav Havel vyzval Vladimíra Špidlu (předseda ČSSD v letech 2001-2004), aby vládu sestavil. Začala neustálá a opakující se povolební jednání, jejímž výsledkem byla koaliční vláda ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU.

Volební období 2002-2006 je také obdobím vstupu ČR do EU a samotnými volbami do Evropského parlamentu. ČR vstoupila do EU 1. května 2004 a volby do Evropského parlamentu proběhly 12.června 2004, ve kterých ČSSD utrpěla značný neúspěch. Volební propad a vnitrostranické problémy ČSSD přivedly Vladimíra Špidlu k rezignaci. 2. července 2004 předseda ČSSD a předseda vlády podal demisi.

Prezident Václav Klaus pak 4. srpna 2004 jmenoval novou vládu Stanislava Grosse, který se tak stal nejmladším premiérem nejen v historii České republiky, ale i v zemích Evropské unie. Ovšem ani tato vláda neměla dlouhého trvání, protože došlo k aféře ohledně financování bytu samotného nejmladšího premiéra Stanislava Grosse doprovázené i podivnými aktivitami jeho manželky. Z tohoto důvodu Kalousek vyzval Grosse k demisi

⁹⁶ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky: Celkové výsledky hlasování. [Http://www.volby.cz/](http://www.volby.cz/) [online]. Český statistický úřad, © 2011 [cit. 2011-10-12]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2002/ps2?xjazyk=CZ>

s tím, že pokud tak neučiní tak sami, lidovci opustí vládu. KDU-ČSL také skutečně z vlády odešla. Prezident však odmítl jejich demisi přijmout. Celé situace chtěla využít ODS, která navrhla hlasování o důvěře respektive hlasování o vyslovení nedůvěry vládě. Gross však hlasování ustál a to díky podpoře komunistů. Celkovou špatnou politickou situaci uklidnil až prezident republiky, který uvedl, že v případě pádu vlády pověří sestavením vlády nové opět jen člena ČSSD. Výsledkem byl kompromis. V dubnu 2005 přijal prezident demisi vlády Stanislava Grosse a jmenoval vládu Jiřího Paroubka. KDU-ČSL i US-DEU ve vládě zůstaly a svá ministerstva si udržely. Nový premiér se následně stal i předsedou ČSSD a uklidnil tak boj ve vlastních řadách. Vláda Jiřího Paroubka vykonávala úřad až do následujících voleb v roce 2006.

Čtvrté parlamentní volby v samostatném Česku v roce 2006 lze rozhodně označit za šokující, patové a poznamenané vládní krizí. Historicky největší počet hlasů obdržela ČSSD a ODS. Naopak KDU-ČSL a KSČM v porovnání s volbami v roce 2002 značně propadly. Překvapením těchto voleb se stala Strana zelených, která nahradila Unii svobody, jenž musela nedobrovolně poslaneckou sněmovnu opustit.⁹⁷

Výsledek voleb však byl nejhorší možný, k jakému mohlo dojít. Vznikly dva očekávané bloky respektive levice a pravice, které po sečtení mandátů obdržely shodný počet 100 křesel v poslanecké sněmovně. Projevil se tak jeden z vážných nedostatků našeho volebního systému. Následovala zdlouhavá a nikam nevedoucí vyjednávání.

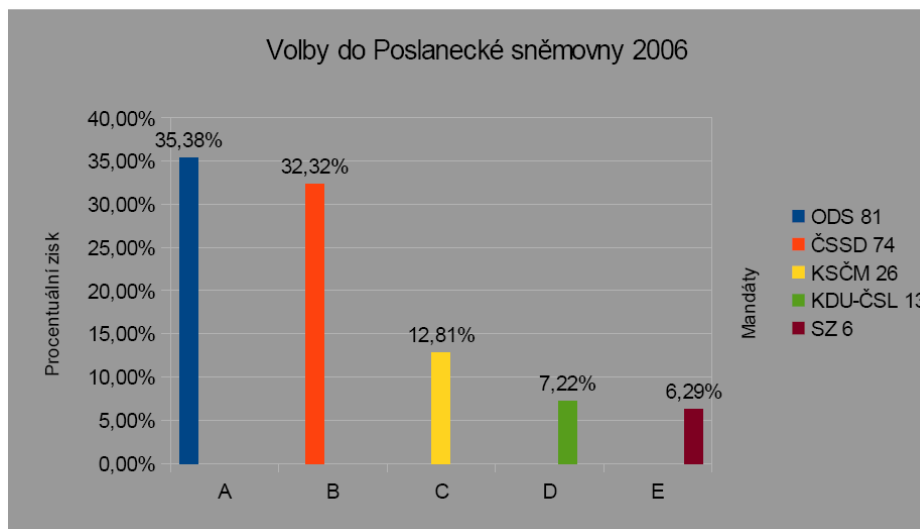
Samotné volby v roce 2006 se uskutečnily ve dnech 2.-3. června 2006. O přízeň voličů bojovalo celkem 25 politických stran. Mandáty si však rozdělilo pouze 5 stran jak je patrné z grafu č. 6 s uvedením konkrétního počtu získaných mandátů. Počet oprávněných voličů pro volby v roce 2006 byl 8.333.305. K volbám přišlo pouhých 5.372.449 voličů, z toho 5.348.976 bylo hlasů platných. Volební účast činila 64,47 procent oprávněných voličů. O nové podobě poslanecké sněmovny rozhodlo jen 5.036.060 respektive 60,43 procent oprávněných voličů.⁹⁸

---

⁹⁷ *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006, s. 5. Srovnávací politologie, sv. č. 5. ISBN 80-732-5108-6.

⁹⁸ *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky: Celkové výsledky hlasování*. [Http://www.volby.cz/](http://www.volby.cz/) [online]. Český statistický úřad, © 2011 [cit. 2011-09-12]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>

Graf č. 6

Zdroj: Volby.cz

Vládu na druhý pokus nakonec sestavil Mirek Topolánek za ODS společně s koaličními partnery KDU-ČSL a SZ. Takto sestavená vláda pomocí tzv. přeběhlíků ze strany ČSSD získala dne 19.ledna 2007 důvěru Poslanecké sněmovny. Od samého vzniku čelila tato vláda značné kritice a to třeba i pro reformu zdravotnictví, která prosadila velmi diskutované poplatky.

Vládě Mirka Topolánka však byla dne 24. března 2009 Poslaneckou sněmovnou vyslovena nedůvěra. V historii České republiky šlo o první vládu, která byla svržena hlasováním o nedůvěře. Svrhnout tuto vládu pomohli rebelující členové vládní koalice. Jmenovitě Vlastimil Tlustý a Jan Schwippel za ODS a bývalé poslankyně Strany zelených Věra Jakubková a Olga Zubová.

Prezident republiky poté pověřil sestavením vlády Jana Fischera, který vládu skutečně sestavil a 7. června 2009 pak vláda získala důvěru Poslanecké sněmovny. Je však důležité poznamenat, že šlo o vládu vytvořenou po zdoluhavých jednáních, jejímž úkolem bylo přivést Českou republiku k volbám v roce 2010.

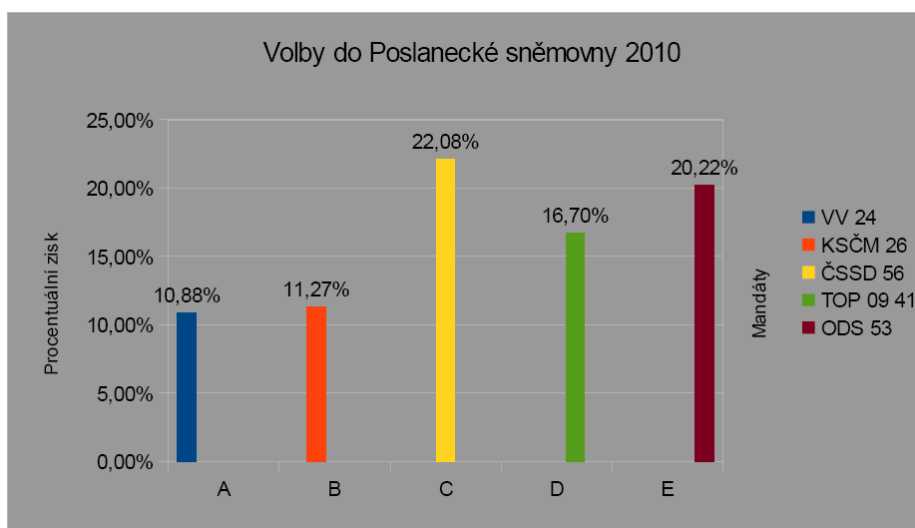
Volby do poslanecké sněmovny v roce 2010 byly volby přelomové či velmi překvapivé a to z několika důvodů. Všechny strany kandidující do poslanecké sněmovny zaznamenaly ztrátu voličské přízně, což se projevilo historicky nejnižšími volebními zisky či přímo ztrátou zastoupení v poslanecké sněmovně, což byl příklad strany KDU-ČSL a SZ. Na druhou stranu došlo k nečekanému úspěchu dvou zcela nových stran a to strany

TOP 09, u které je potřeba zdůraznit, že uspěla především v hlavním městě Praha, která byla až do těchto voleb tradiční baštou ODS a strany Věci Veřejné, kterým bezpochyby velmi pomohla tvář předsedy strany Radka Johna. Za určitou nestandardní situaci lze také označit i skutečnost, že vládu nesestavila vítězná strana, která tak musela ustoupit do opozice.⁹⁹

Dalším pozitivním překvapením bylo použití preferenčních hlasů, jejichž pomocí získalo poslanecký mandát 46 kandidátů a např. u ODS díky nim propadlo 5 politických matadorů jako byl třeba Mirek Topolánek a Ivan Langer. Lidé tak jednoznačně ukázaly, že chtějí skutečnou změnu.

Samotné volby proběhly 28.-29.května 2010. O přízeň voličů usilovalo celkem 15 stran a hnutí, ovšem jednotlivé mandáty si rozdělilo pouze 5 stran jak je patrné z grafu č. 7, který rovněž ukazuje počet získaných mandátů jednotlivými stranami. Počet oprávněných voličů, kteří se mohli zúčastnit těchto voleb byl 8.415.892. Počet hlasujících byl 5.268.098

Graf č. 7

Zdroj: Volby.cz

tedy 62,60 procent oprávněných voličů. Platně odevzdaných hlasů bylo 5.230.859. Po odečtení všech hlasů, které obdržely strany, které však na povinnou uzavírací klauzuli

⁹⁹ BALÍK, Stanislav. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, s. 233. Srovnávací politologie, sv. č. 12. ISBN 9788073252243.

nedosáhly, rozhodlo o nové podobě poslanecké sněmovny celkem 4.250.596 respektive 50,51 procent oprávněných voličů.¹⁰⁰

Sestavením vlády byl pověřen Petr Nečas (ODS), kterému se po vyjednávání následně skutečně podařilo vládu respektive koaliční vládu sestavit. Tuto vládu tvoří tři strany ODS, TOP 09 a VV. Jak se však opět ukázalo, jde o vládu ne zcela stabilní a to především díky straně Věci Veřejné, která k prosazení svých zájmů často používá řekněme až vyděračské metody. Rovněž častá výměna ministrů poznamenaných různými skandály nepřispívá důvěře občanů a tak budoucnost této vlády nechci a nebudu předjímat. To nechám na zvážení každého z nás.

5.3 Shrnutí

Výsledkem volebního systému používaného pro volby do poslanecké sněmovny byly převážně nestabilní koaliční vlády, které nás přivedly až k ekonomické krizi a k tzv. neustálému utahování opasků. Ovšem obyčejní lidé je také vnímají jako vlády, které zapříčinily, že již nemáme zemědělství, které uživilo národ, levná paliva, bezplatné zdravotnictví, levné a zdravé potraviny, levnou elektřinu a plyn, práci pro všechny, sociální jistoty, levné bydlení a služby, rozvinutý průmysl atd. Pravdou je, že v současné globální společnosti, v době nadnárodních společností, v době tržní ekonomiky, v době kdy stárne populace nelze zcela zajistit všechny sociální výdobytky či zajistit práci pro všechny. Berme to jako určitou daň demokracie. Na druhou stranu není úplně na místě neustále zvyšovat daně, zmrazovat důchody, snižovat příjmy státních zaměstnanců respektive střední třídy, atd. Vždyť více jak dvě třetiny obyvatel nedosáhne na průměrnou mzdu zhruba 24.000,-- Kč hrubého, což je ve skutečnosti také jen hra čísel. Pravdou však je, že výrazně přibývá chudých. Stoupá počet osobních bankrotů, kterých bylo již letos vyhlášeno o polovinu více než loni a tedy od 1. ledna do 30. srpna 2011 celkem 7.291.¹⁰¹ Určitě hrozivá skutečnost. Problém však není v samotných lidech, ti ekonomickou krizi nezavinili. V České republice jsou zdrojem ekonomické recese především chyby politické povahy spojené s neuváženým hospodařením a tedy bezmyšlenkovitým rozhazováním veřejných financí. Také bychom to mohli označit za hospodaření ve prospěch blahobytu

---

¹⁰⁰ BALÍK, Stanislav. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, s. 212-231. Srovnávací politologie, sv. č. 12. ISBN 9788073252243.

¹⁰¹ Kupní síla obyvatel ČR je v rámci Evropy žalostná. [Http://finexpert.e15.cz](http://finexpert.e15.cz) [online]. Mladá fronta a.s., 14.11.2011 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://finexpert.e15.cz/kupni-sila-obyvatel-cr-je-v-ramci-evropy-zalostna_2

určitých skupin na dluh respektive na účet budoucích generací. Proč tomu tak je? Chybí kultivovaný koaliční potenciál, který „předpokládá udělit prestiž takovým pojmům jako: vyjednávání, kompromisy, širší souhlas a tolerance.“¹⁰² K tomu bychom mohli doplnit pojmy jako morálka, slušnost, kontrola a odpovědnost.

Koaliční vlády jsou tedy fiaskem a je tak patrné, že volební systém u voleb do poslanecké sněmovny v podmínkách České republiky nefunguje. Volby do poslanecké sněmovny v současné podobě nejsou schopny zajistit stabilní vlády, které by byly přínosem pro společnost a je tedy potřeba změn, které se pokusíme nastínit v rámci již uvedené kapitoly nazvané Koncept racionálních východisek.

Nad čím je však potřeba se na závěr této kapitoly zamyslet a týká se to především politiků, je názor občanů respektive voličů na samotné politiky. Dne 22.11.2011 v deníku Blesk vyšel výsledek průzkumu, v jehož rámci se volil král korupce.¹⁰³ Jednoznačně vyhrál Stanislav Gross. Následují Miroslav Kalousek, Václav Klaus, atd. (viz příloha č. 3). Výsledek je sice zajímavý, ovšem problém je potřeba spatřovat ve skutečnosti a pro správně fungující demokracii je to až hrozné či alarmující, že si lidé o politicích myslí, že to jsou gauneři potažmo zloději bez kapky morálky. Je tedy na naší politické elitě, aby se pokusila podstatně změnit názor občanů a to nejen na ně samotné, ale i na samotnou politiku vůbec.

6. Kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření

V praktické části se pokusíme potvrdit či vyvrátit stanovenou hypotézu, že faktory jako korupce, imunita a nedostatek morálky na politické scéně, včetně chybějící odpovědnosti a nedostatečných a transparentně fungujících kontrolních mechanismů a sliby naší politické elity jsou primárními faktory, které nás ovlivňují při výběru strany, kterou volíme a to rozhodně více než volební programy jako celek jednotlivých kandidujících politických stran. Mají tedy podstatný nebo možná až kritický vliv na rozhodování voličů a to především při volbách do poslanecké sněmovny ČR. Některé z pojmů rovněž negativně ohrožují fungování demokracie a vyžadují nápravu, která by

---

¹⁰² KLÍMA, Michal. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. 1.vyd. Praha: Radix, 2001, s. 28. ISBN 80-86031-29-2.

¹⁰³ Průzkum provedla agentura SANEP (Středisko analýz a empirických výzkumů) a deník Blesk, který je bezpochyby bulvárem jehož úroveň je poněkud pochybná. I tak lze o průzkumu hovořit jako o velmi zajímavém, což umocňuje skutečnost, že se ho zúčastnilo v rámci agentury SANEP celkem 50 tisíc lidí a v rámci deníku Blesk 20 tisíc lidí.

přinesla pozitivní změny a jednou z možných obměn by mohla být právě změna přijatá v rámci volebního systému používaného při volbách do poslanecké sněmovny České republiky.

Sociologický průzkum byl uskutečněn metodou dotazníkového šetření mezi zcela náhodnými občany. Vyplnění dotazníku bylo dobrovolné, anonymní, nebyla tedy uváděna jména ani adresy respondentů. Forma dotazníku, jeho distribuce i sběr proběhl elektronickou cestou.

Osa dotazníku je tvořena ze 16 otázek (Příloha č.1), které můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupina otázek je částí, ve které jsou respondenti dotazováni na socio-demografické znaky: pohlaví, věk, vzdělání, subjektivní vnímání sociálního postavení a zaměstnanecký status. Přičemž bylo žádoucí dosáhnout takového vzorku, který by reprezentoval celé spektrum občanů. V další části se zaměříme na samotné vyhodnocení jednotlivých faktorů. Tato část je tedy přirozeně tvořena otázkami, které přímo souvisejí s problematikou této diplomové práce.

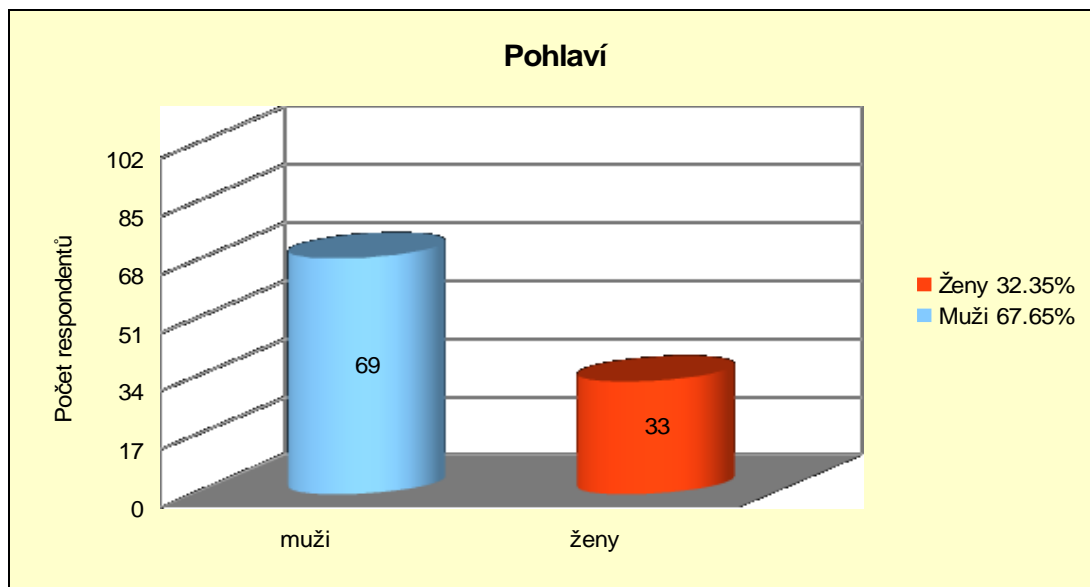
6.1 Socio-demografický profil voličů

Samotného průzkumu se zúčastnilo celkem 102 respondentů v zastoupení 67.65% muži a 32.35% ženy respektive 69 mužů a 33 žen jak je patrné z grafu č. 8.

U následujícího grafu č. 9 vidíme věkovou strukturu respondentů. Jak lze zaznamenat, největší část respondentů je především ve věku 18 až 46 let a to celkem 78. Jedná se o část populace, která se nachází v ekonomicky aktivním věku. Tuto skutečnost lze považovat za přínos, neboť je možno předpokládat, že tito lidé jsou ovlivněni potřebou práce, bydlení, výchovou dětí, atd. Proto by mohli mít podstatný zájem na celkovém vývoji naší země.

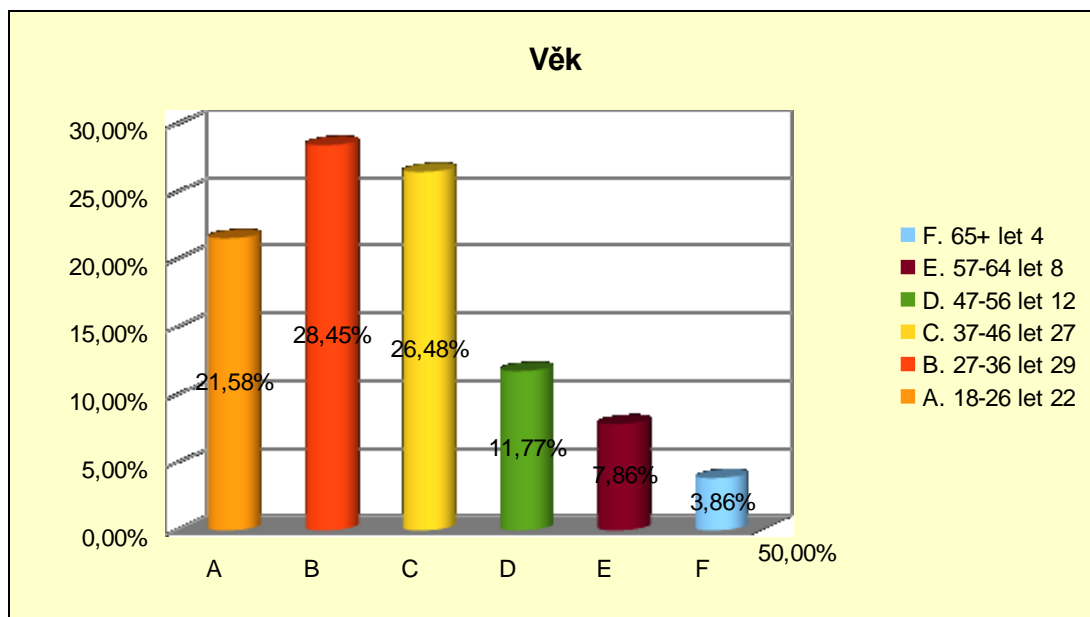
Jedním z nejdůležitějších faktorů, který celkově charakterizuje, ale i utváří voliče je dosažené vzdělání. Ovšem součástí tohoto dotazníku není průzkum, který by ukázal jaké má vzdělání respondentů vliv na jejich rozhodování při výběru jednotlivých politických stran při volbách. Můžeme však říci, že všeobecně platí, že lidé s vyšším vzděláním a současně s vyšším měsíčním příjmem inklinují spíše doprava a naopak lidé s nižším vzděláním a nižším měsíčním příjmem se orientují spíše doleva.

Graf č. 8

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 9

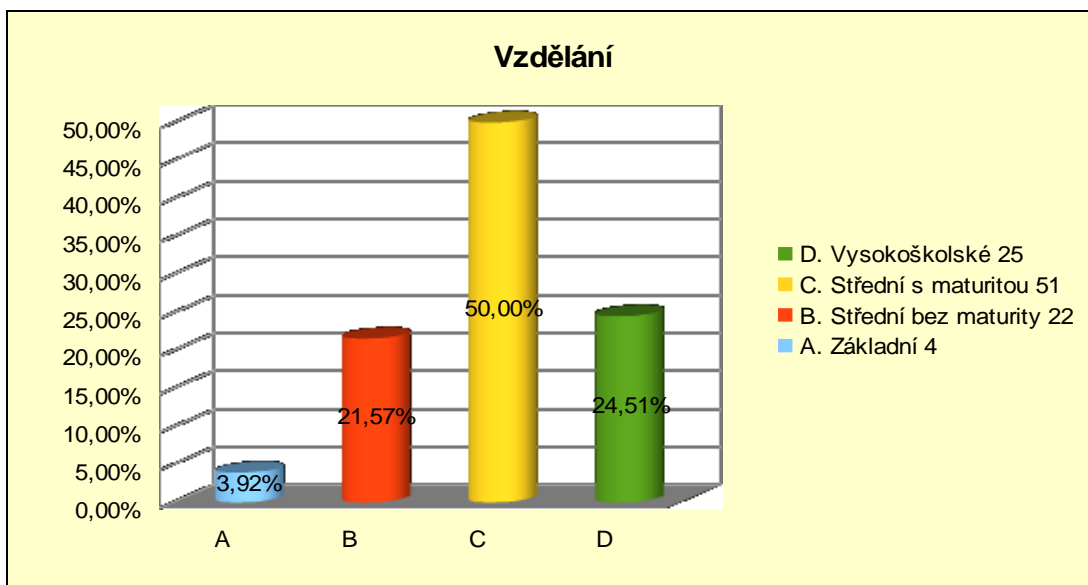

Zdroj: Dotazníkové šetření

Účelem našeho šetření je zjistit, zda se názory na otázky ve druhé části shodují či ne a případně jaký je rozdíl, zda podstatný nebo jde spíše o drobné nuance. Z grafu č. 10 je patrné, že je zde nejméně zastoupena skupina lidí se základním vzděláním. Následují lidé

s vysokoškolským vzděláním, středním bez maturity a největší skupinu respondentů tvoří lidé se vzděláním středním s maturitou.

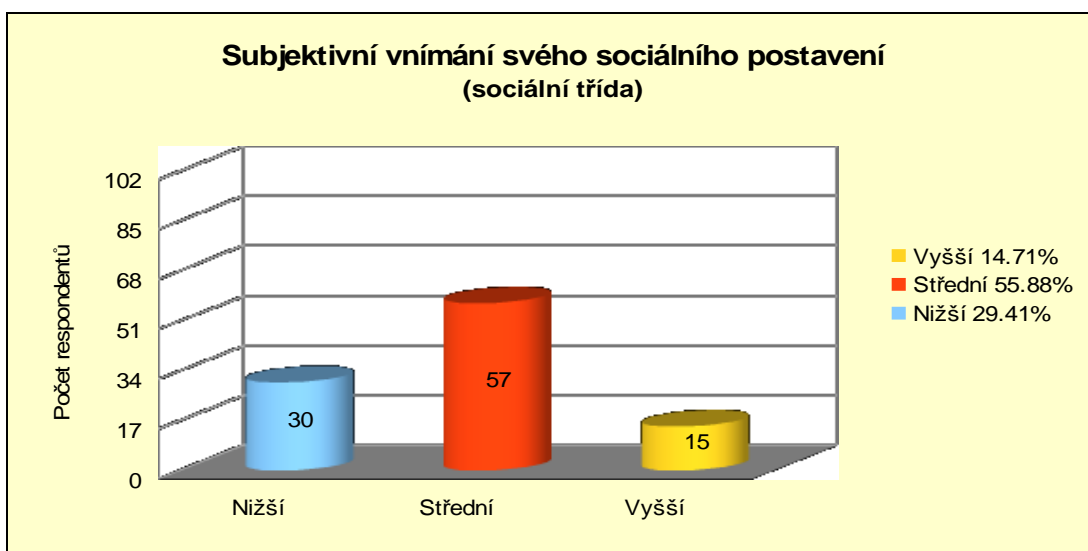
Graf č. 10

Zdroj: Dotazníkové šetření

Dalším zkoumaným faktorem v této části dotazníku je sociální třída dle subjektivního vnímání samotných respondentů. Jak je patrné z následujícího grafu č. 11, tak 57 respondentů se zařadilo do střední třídy. Tuto skutečnost můžeme rovněž vnímat

Graf č. 11

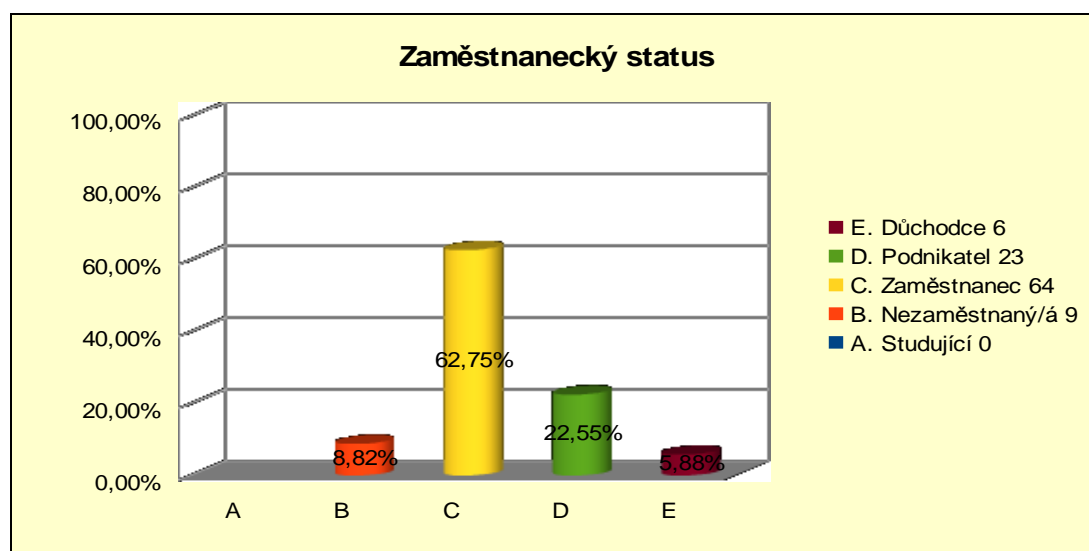

Zdroj: Dotazníkové šetření

jako určitý přínos pro tuto práci, neboť se střední třída považuje za tzv. základní kámen každého demokratického státu. Následuje třída nižší celkem 30 dotazovaných a třída vyšší 15 respondentů.

Posledním zjišťovaným faktorem se v této části stal zaměstnanecký status. Jak je patrné v grafu č. 12 převažuje skupina zaměstnanci s počtem 64. Následuje skupina podnikatelé s počtem 23, nezaměstnaní s počtem 9 a skupina důchodci 6. Za určitou negativní skutečnost můžeme označit absolutní absenci skupiny studujících, kteří představují naši budoucnost a bylo by tedy nepochybně žádoucí znát i jejich názor na otázku ve druhé části dotazníku.

Graf č. 12

Zdroj: Dotazníkové šetření

Výsledek bezpochyby souvisí s předešlým faktorem, jelikož zaměstnanci, pracující na plný úvazek se zařadili především do střední sociální třídy doprovázeni malou skupinou podnikatelů. Menší část pracujících na plný úvazek, ale především nezaměstnaní a důchodci se pochopitelně přiřadili do sociální třídy nižší.

Součástí dotazníku nebyla otázka koho jednotliví respondenti volí, což může být také částečně vnímáno negativně. Všeobecně však platí, že především podnikatelé se orientují spíše doprava, což v podmínkách České republiky představuje stranu ODS. Studující se zpravidla orientují směrem zprava více ke středu, tedy opět strana ODS a strany KDU-ČSL a SZ, které byly ve volbách v roce 2010 v Poslanecké sněmovně

nahrazeny stranami TOP 09 a VV. Lidé pracující na plný úvazek, nezaměstnaní a důchodci, kteří především na základě skutečnosti, že přechodem ze statusu zaměstnanec do statusu důchodce přichází pokles příjmů se orientují od středu, ale především doleva. To znamená strany TOP 09, SZ, VV, KDU-ČSL a především strany ČSSD a KSČM.

6.2 Strukturalizace otázek

V rámci této části bylo položeno celkem 12 otázek, které bychom mohli rozdělit do několika částí. První otázka souvisí s korupcí, kde bylo pochopitelně účelem zjistit, zda korupce opravdu představuje problém pro společnost. Následují jednotlivé komplexy otázek zaměřené na morálku, imunitu a závěr tvoří otázky zaměřené na volby respektive na volební systém. Jednotlivé otázky nebyly položeny v takovém pořadí, v jakém jsou uvedeny níže (více dotazník příloha č.1).

1. Korupce

Je korupce závažným problémem pro společnost? (dotazník - otázka č. 10)

U této otázky došlo k jednoznačné odpovědi ano. To znamená, že absolutní většina tedy 100% respondentů odpovědělo, že korupce je skutečným problémem pro společnost. Bezpochyby lze říci, že tato odpověď znamená, jasný vzkaz pro politickou elitu vážně se tímto problémem zabývat a to nejen v rovině diskuse.

2. Morálka

Následuje komplex 6 otázek, které bezprostředně, ale i částečně s morálkou souvisí.

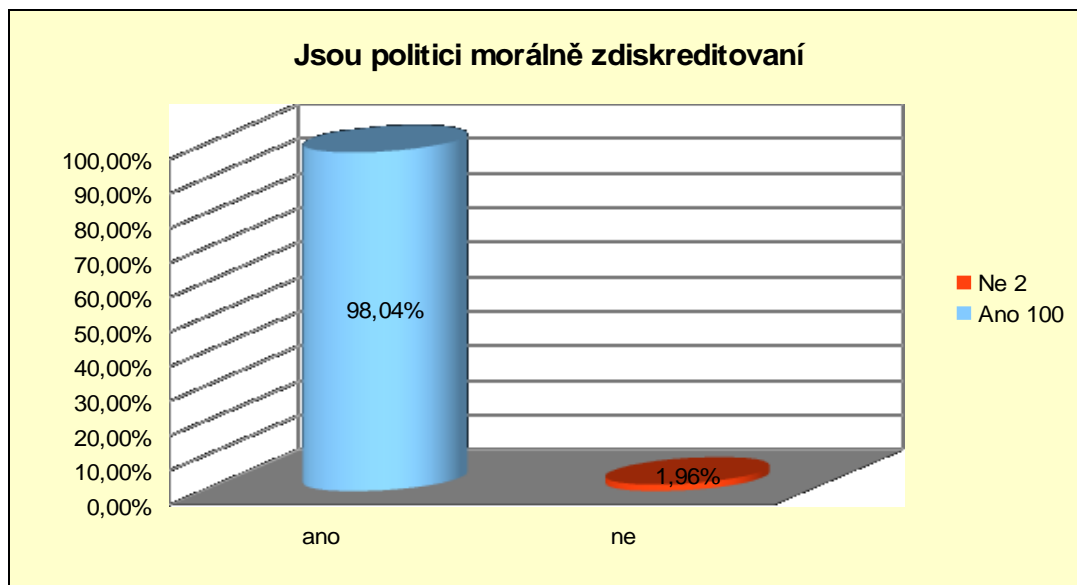
Jsou politici morálně zdiskreditováni? (dotazník – otázka č. 9)

Z grafu č. 13 je patrné, že 98.04% tedy 100 dotazovaných si myslí, že naši politici jsou morálně zdiskreditováni a pouze 1.96% respektive 2 respondenti se domnívají, že ne. Výsledek, který můžeme samozřejmě považovat za velmi vážný, neboť přímo souvisí s následujícími dvěma otázkami.

Ovlivňuje morálka a slušnost politiků chování občanů? (dotazník – otázka č. 6)

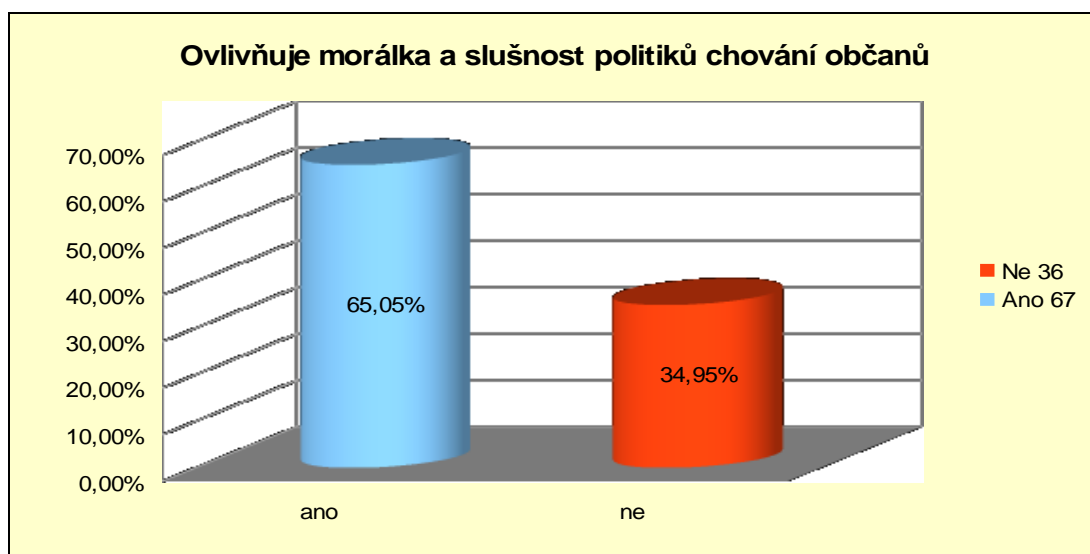
Celkem 65.05% tedy 67 dotazovaných si myslí, že morálka a slušnost politiků chování občanů ovlivňuje a naopak 34.95% respektive 36 respondentů má názor opačný, jak je vidno z grafu č. 14.

Graf č. 13

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 14

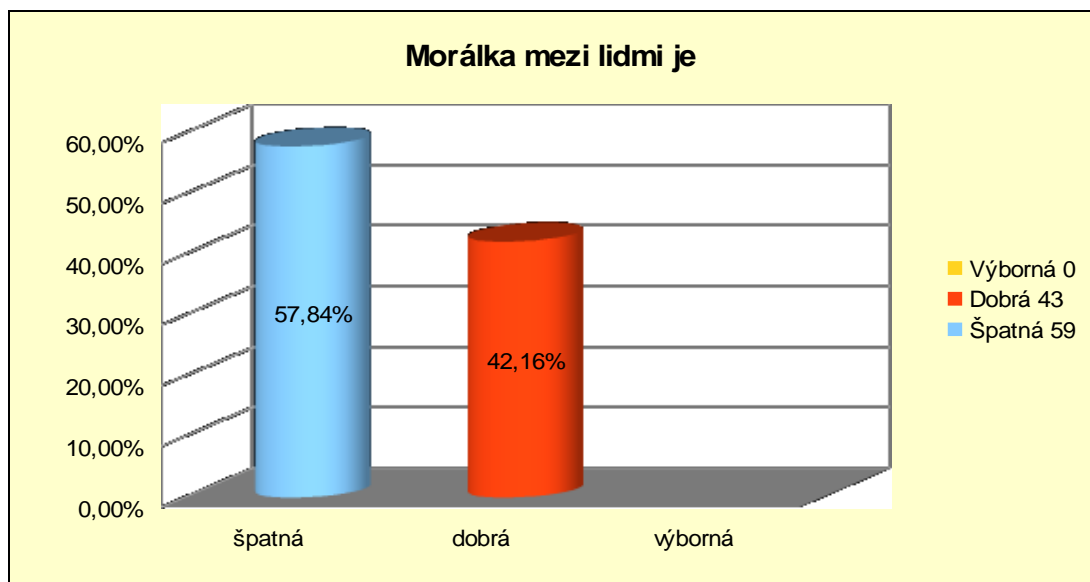
Zdroj: Dotazníkové šetření

Morálka mezi lidmi je? (dotazník – otázka č. 14)

Graf č. 15 nám ukazuje, že 59 respondentů, 57.84%, odpovědělo „špatná“, což vzhledem k získaným odpovědím u dvou předchozích otázek bylo možné očekávat. Určitým překvapením je nula u odpovědi výborná. Tuto negativní náladu však můžeme vysvětlit neustále se zhoršující životní situací občanů a přirozeně i samotným

celospolečenských poklesech morálky a slušnosti. Samozřejmě je potřeba brát v úvahu jaká skupina respondentů se zúčastnila tohoto dotazníkového průzkumu. K celkovému výčtu je potřeba uvést, že 43 respondentů, 42,16 %, se domnívá, že morálka mezi lidmi je dobrá.

Graf č. 15

Zdroj: Dotazníkové šetření

Morálka a slušnost naší politické elity přirozeně souvisí i s jejich prací respektive jak k ní přistupují i jak ji vykonávají, proto v rámci kvantitativního šetření byly položeny následující otázky.

Stala se politika podnikáním? (dotazník – otázka č. 11)

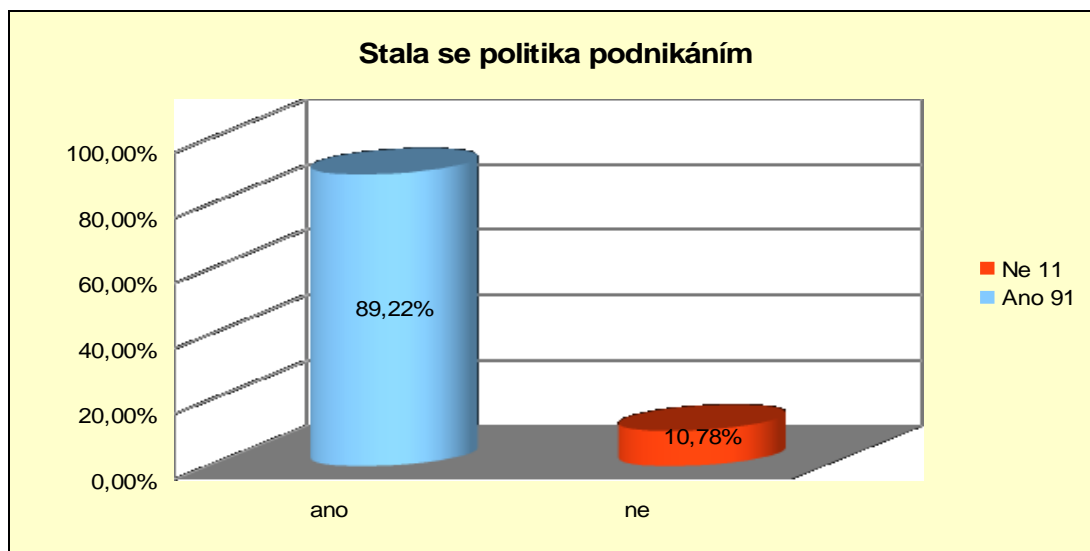
Na tuto otázku, jak je patrné z grafu č. 16, odpovědělo celkem 89,22%, 91 respondentů, že ano a pouze 10,78% tedy 11 dotazovaných si myslí, že politici svou práci za podnikání nepovažují. Pokud si uvědomíme, kolik ministrů již bylo vyměněno v současné vládě pana Nečase a proč, nelze se tomuto výsledku divit.

Kontrola politiků (kontrolní mechanismy) je dostačující? (dotazník – otázka č. 15)

Každá dobře fungující demokracie musí mít kontrolní mechanismy, kterými je zajištěno právo a etické vládnutí. Jaké jsou a jak dobře fungují ovšem závisí na subjektech, které je vytváří. Jak nám graf č. 17 však ukazuje, skutečnost je alarmující, neboť si 99

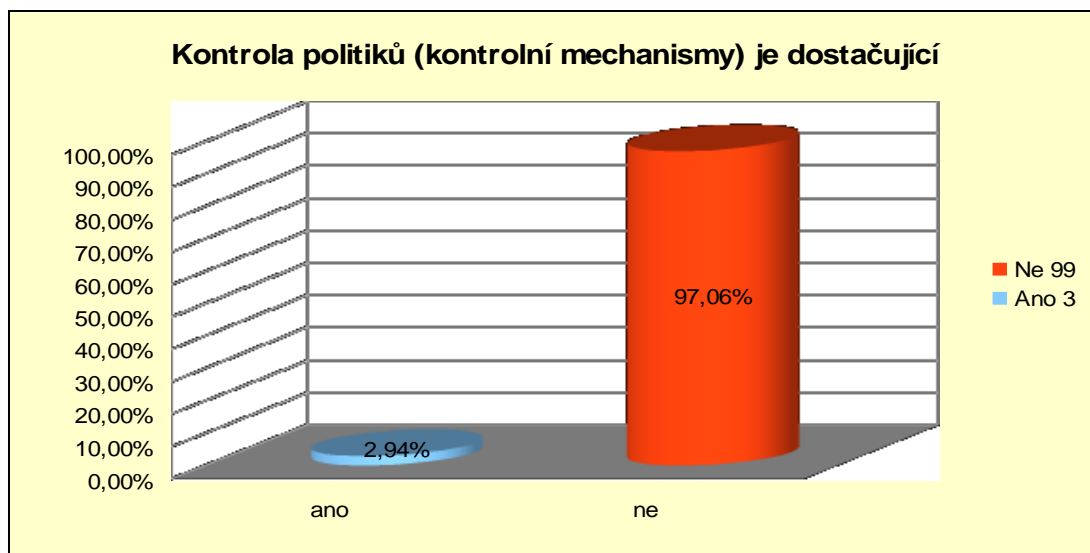
respondentů myslí, že kontrolní mechanismy jsou nedostačující oproti 3, kteří je považují naopak za dostačující. Proč tomu tak je, může být spatřováno v neochotě nést za svou práci odpovědnost.

Graf č. 16

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 17

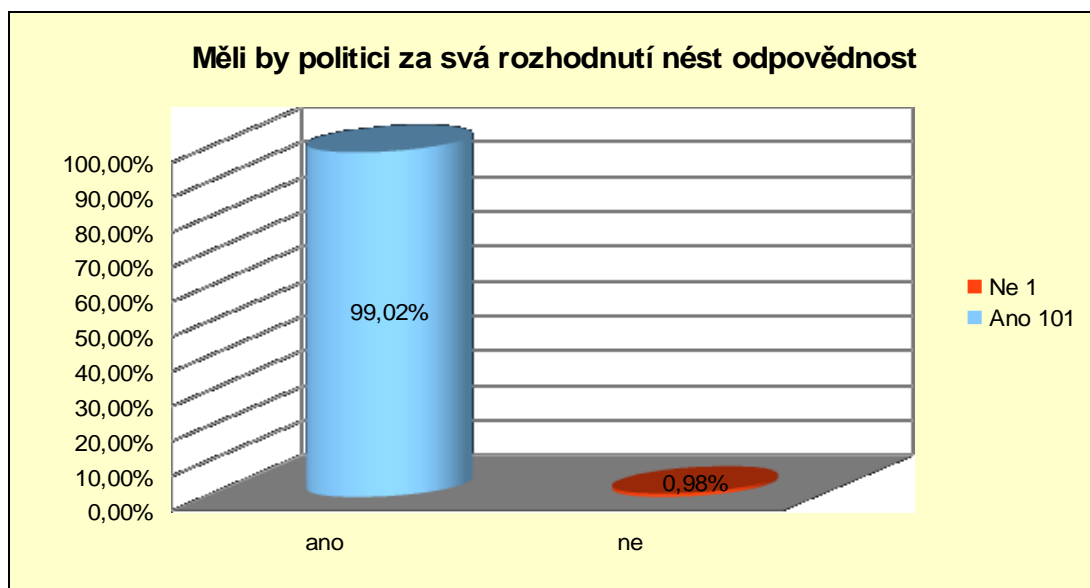
Zdroj: Dotazníkové šetření

Měli by politici za svá rozhodnutí nést odpovědnost? (dotazník – otázka č. 7)

I přes vážnost této diplomové práce musím uvést, že výsledek u této otázky mi připadá poněkud úsměvný a překvapující a to z důvodu, že pouze 1 respondent oproti zbylým 100 uvedl, jak je patrné z grafu č. 18, že by politici odpovědnost za svá rozhodnutí nést neměli. Naopak, velmi pozitivní je právě skutečnost, že téměř většina respondentů dala jasně najevo, že odpovědnost je důležitá a potřebná. Lze ji tak považovat za velmi žádoucí a v dobře fungující zastupitelské demokracii by měla být bezpochyby přijímána jako samozřejmost.

Graf č. 18

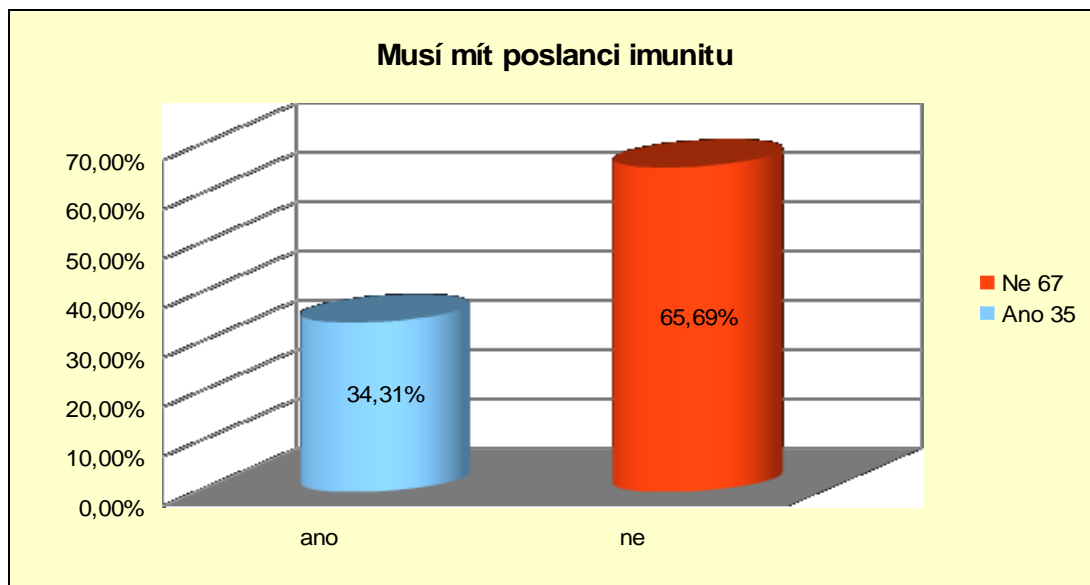
Zdroj: Dotazníkové šetření

3) Imunita

Musí mít poslanci imunitu? (dotazník – otázka č. 8)

Tuto otázku bychom mohli rozdělit na dvě části. V první části je otázka úmyslně položena tak, aby nám odpověď přinesla jasný výsledek, který dokazuje, že nad touto problematikou jednotliví respondenti dokážou uvažovat a jak lze na grafu č. 19 zaznamenat, 35 dotazovaných odpovědělo, že poslanci imunitu musí mít. Naopak 67 odpovědělo, že ne. Otázka tedy neřeší imunitu, indemnitu či přestupkovou imunitu.

Graf č. 19

Zdroj: Dotazníkové šetření

Pokud ovšem otázku upravíme do formy „**Před čím by měli být politici ve smyslu imunity chráněni? (dotazník – otázka č. 12)**“, a dáme na výběr několik možností, je výsledkem zcela pozitivní pohled nad zde probíranou problematikou. Jasně to dokazuje, že politická elita názor svých voličů již více než dvě desetiletí zcela ignoruje a je jedno z jakého pomyslného důvodu.

Jak tedy bylo avizováno otázka má na výběr celkem čtyři možnosti, které umožňují odpověď i kombinovat.

Výsledek otázky je následující. Poslanci by měli být chráněni:

A. – za hlasování a výroky na půdě parlamentu. Tuto možnost zaškrtno celkem 53 respektive 51.96% respondentů, kdy 16 jich u předchozí otázky označilo odpověď ne.

B. – za přestupky. Samostatně tuto otázku nezaškrtnl žádný z celkového počtu 102 dotazovaných. Ovšem celkem 13 respondentů označilo kombinaci možnosti A. a B., kdy 3 dotazovaní u předchozí otázky odpověděli ne.

C. – za trestné činy. Za velmi pozitivní je potřeba vyzdvihnout skutečnost, že nikdo ze 102 dotazovaných tuto možnost nezaškrtnl.

D. – imunita nepatří k moderní demokracii. Tuto možnost zaškrtno celkem 49 respondentů.

4) Volby – volební systém

Na hodnotící škále vyznačte, do jaké míry Vás uvedené jednotlivé aspekty ovlivňují při výběru politické strany, kterou volíte (volby do Poslanecké sněmovny). (dotazník – bod č. 13)

Jednotliví respondenti měli v tomto případě možnost ohodnotit celkem 5 faktorů pomocí zaškrtnutí známky 1 až 5, kdy: 1= toto hledisko mě neovlivňuje

5 = toto hledisko mě ovlivňuje maximálně

Tabulka č. 2 - Pořadí faktorů ovlivňující voliče před volbami do Poslanecké sněmovny

Ovlivňující faktory	Celkový bodový zisk	Průměrná známka	Pořadí
Volební programy stran	215	2,11	5.
Morálka volených zástupců (včetně korupce, imunity apod.)	319	3,13	2.
Dosavadní působení politické strany	388	3,80	1.
Předvolební sliby politiků	233	2,28	4.
Média	304	2,99	3.

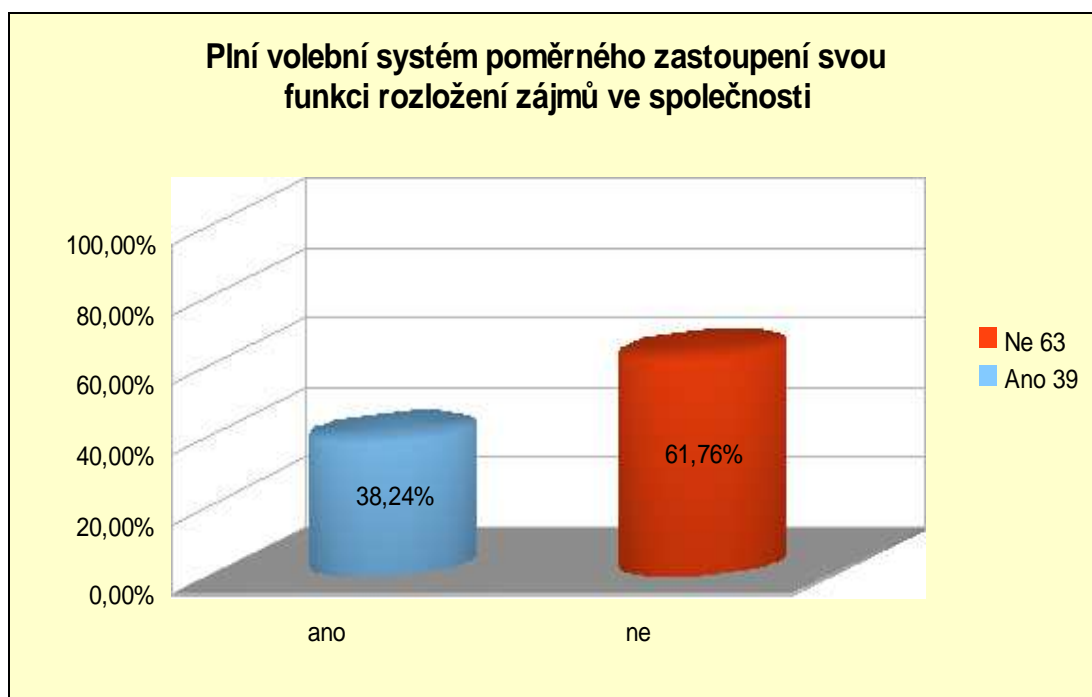
Zdroj: Dotazníkové šetření

Z tabulky č. 2 nám vyplývá pořadí faktorů, které ovlivňují občany respektive voliče před volbami do Poslanecké sněmovny. Vítězným faktorem je „Dosavadní působení politické strany“. Vzhledem ke střídání stran ODS a ČSSD v jednotlivých volbách 1996-2010 je tento výsledek celkem logický a šlo jej tedy očekávat. Na druhém místě skončil faktor „Morálka volených zástupců atd.“ Faktor, který jednoznačně podpořil hypotézu této diplomové práce. Následuje faktor „Média“, což lze označit za velmi negativní a pro dobře fungující demokracii i jistě alarmující. Čtvrté místo obsadil faktor „Předvolební sliby politiků.“ Výsledek jistě pozitivní. Ovšem naopak bezpochyby dokazuje, že lidé svým voleným zástupcům přestávají věřit. S tím bychom si mohli položit otázku, zda na tom nemají vinu jednotlivé koaliční vlády respektive volební systém, který tento stav umožňuje. Proto byla v rámci dotazníku položena i následující otázka.

Plní volební systém poměrného zastoupení svou funkci rozložení politických sil, které odráží zájmy většiny ve společnosti? (dotazník – otázka č. 17)

Další graf č. 20, 63 respondentů tedy 61.76% se domnívá, že ne. Naopak 39 respektive 38.28% dotazovaných si myslí a z výsledku to vyplývá, že systém poměrného zastoupení dokáže zajistit rozložení politických sil, které reprezentuje zájmy většiny ve společnosti.

Graf č. 20

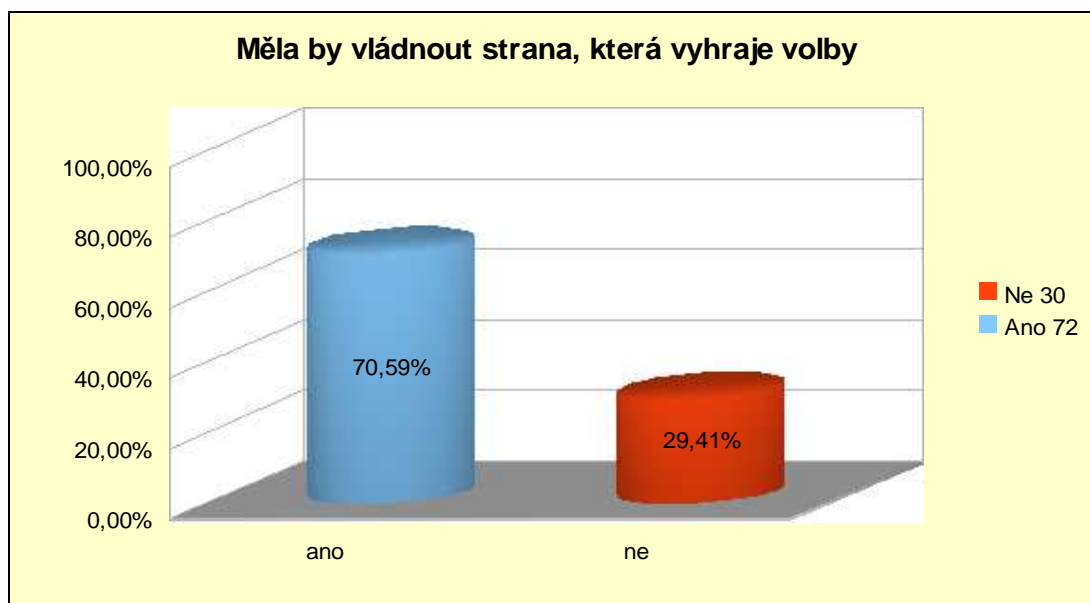

Zdroj: Dotazníkové šetření

Měla by vládnout strana, která vyhraje volby? (dotazník – otázka č.16)

Otázka jednoznačně směřuje k potřebě změnit volební systém poměrného zastoupení na většinový, který by vítězná strana zajistil vládnutí podle hesla „vítěz bere všechno“. Znamená to, že jde o snahu zamezit dalším koaličním vládám, které dle svého subjektivního názoru považují za neproduktivní a spíše je možné je vnímat jako určitou brzdu v rozvoji demokracie. Na následujícím grafu č. 21, celkem 72 dotazovaných oproti 30 odpovědělo, že vítězná strana by měla vládnout, což jasně podporuje můj názor.

Graf č. 21

Zdroj: Dotazníkové šetření

6.3 Vyhodnocení kvantitativního výzkumu

Kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření je přirozeně ovlivněn velikostí zkoumaného vzorku, jenž je vzhledem v porovnání s voličskou populací České republiky jednoznačně malý. Šetření se zúčastnila především střední a mladší věková struktura středoškolsky vzdělaných lidí, subjektivně se řadící do střední sociální třídy.

Dotazníkové šetření potvrdilo tu část hypotézy, že zde zpracované faktory mají podstatný nebo možná až kritický vliv na rozhodování voličů při volbách do Poslanecké sněmovny České republiky. Přičemž tento vliv značně přesahuje účinky volebních programů jednotlivých politických stran. Rovněž byla provedeným šetřením naznačena správnost druhé části hypotézy, že jednou z možných změn, která by přinesla pozitivní nápravu, by mohla být právě změna přijatá v rámci volebního systému používaného při volbách do Poslanecké sněmovny České republiky.

Jako autor diplomové práce se domnívám, že stanovená hypotéza byla potvrzena především díky skutečnosti, že většina respondentů se svými charakteristikami řadí do střední sociální třídy, která jak již bylo řečeno tvoří základní kámen každé demokratické společnosti.

7. Koncept racionálních východisek

Z výsledků předchozího dotazníkového šetření, ale i z vlastní situace v České republice je patrné, že cílem navrhovaných opatření či doporučení je vytvoření takového prostředí, ve kterém by došlo k nezbytným změnám vedoucím ke zvýšení důvěry občanů vůči politikům, politickým stranám, veřejným institucím a naopak, ale i ke zvýšení důvěry mezi občany navzájem. Takové prostředí, které by zlepšilo morálku v celé společnosti a slušnost politiků vůči společnosti. Přijetí opatření, která by snížila či zabránila snaze o manipulaci s volebními mechanismy a naopak zajistila co nejvyšší volební účast. Odstranila korupční prostředí a zkvalitnila přijímaná rozhodnutí. Odstranila jistý primitivismus a vulgarizaci politické kultury a zkvalitnila a zprůhlednila mocenské uspořádání. Můžeme tedy říci, že jde o opatření, která by vedla k celospolečenské stabilitě potažmo k etickému vládnutí v České republice.

K dosažení potřebných cílů je důležité si uvědomit, že se změny nemohou týkat jen politiků, jejich práv a povinností, nemůže dojít jen ke změnám samotných legislativních norem, změny musí zahrnovat i samotné občany resp. voliče. Proto i první mnou navrhovaná změna, výzva, potřeba či určitá prosba k občanům, a nezáleží, jak to budeme nazývat, bude směřovat právě k občanům.

7.1 Občané

Změnou musí projít každý z nás. Někdo si může položit otázku proč? Odpověď je zcela jednoduchá. Jsme to právě my občané, na kterých záleží, jak bude vypadat náš politický prostor a kultura. Jsme to právě my občané, kteří vytvářejí demokracii a tedy pravidla i povinnosti, a tedy co našim „pánům“ dovolíme a za co je naopak budeme trestat. Zda budou či nebudou za svou práci odpovědní, atd.

Nejde přeci jen o současnost, každý jednotlivec resp. celá společnost má především jistou morální povinnost vůči budoucnosti našich příštích generací.

Základním problémem nás občanů je nezájem o vzdělání. Přesto, že vzdělání posiluje politickou resp. občanskou angažovanost a demokratické rozhodovací procesy a lidé prostřednictvím vzdělání přemýšlejí jasněji a vědí více, je zájem o vzdělání nedostačující. Přehodnoťme své životní cíle a vzdělávejme se.

Dalším podstatným problémem je slušnost a morálka ve společnosti. Morálka každého z nás vypovídá nejen o schopnosti rozpoznat co je dobré a zlé či chovat se podle

toho co společnost žádá a co ne. Morálka vypovídá i o stupni naší lidskosti, která nás odlišuje od všeho ostatního, ne sobeckost, ale solidarita. Chovejme se k ostatním jen tak, jak bychom chtěli, aby se i oni chovali k nám a příkladem nám může být např. biblické desatero.

Občanská angažovanost jako důležitý prvek tvorby demokracie je dalším bezesporu podstatným faktorem směřujícím ke zlepšení naší společnosti. Občanská angažovanost má významný nepřímý vliv na úroveň celé politické kultury. S tím souvisí i zájem o sledování naší politické situace. Nebojme se prostřednictvím demonstrací a stávek (kolektivního pasivního odporu), ale i petic, prohlášení, otevřených dopisů a komentářů vyjádřit k veřejným záležitostem. Komunikujme se svými zástupci a trvejme na zdůvodnění jimi vykonané práce. Diskutujme veřejně o svých problémech a o problémech společnosti a konfrontujme své názory s ostatními. Pokud budeme mlčet a budeme lhostejní, dáme prostor zlodějům a korupčníkům.

Podstatným problémem a to nejen v České republice je volební účast. Volební účast by neměla být chápána ve smyslu volebního práva, ale jako určitá povinnost vůči ostatním občanům a především vůči budoucím generacím. Volič má přeci nejen odpovědnost za to co udělal, ale i za to co neudělal, ale udělat mohl, respektive volit mohl, ale nevolil. S tím se nabízí otázka, zda by nebylo prospěšné změnit volební právo na povinnost. Sice jde o radikální řešení, neboť je zde možné spatřovat i prvky ohrožení demokracie resp. práva volby či nevolby, ne však nijak zvláštní či nové. Tuto povinnost mají např. v Řecku nebo v Belgii.

7.2 Politici

Politici jsou lidé, u kterých se a to sám nevím proč, vždyť jsou to zas jen lidé, celospolečensky předpokládá, že budou již vybaveni určitým vyšším stupněm morální vyspělosti. S touto vyspělostí by měli určovat ten správný, mravní směr vývoje celé společnosti. Ano. Lze říci, že tato myšlenka by mohla být správná, pokud jsou ty „zdravé a žádoucí“ návyky osvojeny již výchovou a vzdělávacím procesem. Tyto návyky jsou rovněž do značné míry ovlivněny i historickým vývojem té které společnosti či země. Proto můžeme předchozí více jak 40-letou komunistickou či totalitní a ideologicky uzavřenou éru této země považovat za určitý handicap, kterým lze částečně omluvit naši politickou elitu ze stále nedokončené politické transformace, ale i z nedostatečné obměny samotné

politické elity. Vždyť se celá česká společnost od tzv. sametové revoluce učí demokratickému způsobu života a své politiky v pravém slova smyslu si musí teprve vychovat, aby disponovali odvahou směřující k žádoucí změně, upřímností, samozřejmě je bezúhonnost, lidskostí, odhodlaností a příkladnou morálkou.

Jde o dlouhodobý proces a bohužel stále častěji se ukazuje a je to ze strany voličů žádoucí, že v případě politiků jsou nezbytné především normativní tedy jasně daná pravidla. S tím souvisí zavedení dobře fungujících kontrolních mechanismů i potřeba možnosti vynucení si dodržování stanovených pravidel a to především ve smyslu trestní odpovědnosti. Již nestačí jen mravní odsouzení.

7.2.1 Politická elita a slušnost

Slušnost politiků se vůči občanům projevuje již v okamžiku, kdy se snaží vstoupit do politiky. Jde o samotné důvody, které je k tomu vedou. Jestliže si politik uvědomuje, že politika neznamena možnost jak rychle zbohatnout nebo disponovat určitou mocí a tu pak zneužívat ve svůj prospěch, ale že jde o zodpovědnost vůči voličům, o tvrdou práci, která vede k celospolečenskému uspokojení, pak je to zcela v pořádku. O takovémto člověku lze hovořit jako o člověku morálním. Z morálního hlediska se všechny ostatní důvody považují za negativní až zvrácené, které společnosti škodí. Proto již při vstupu do politiky musí být stanoveny takové povinnosti, které by co nejvíce snižovaly riziko budoucího nežádoucího jednání a chování.

Samozřejmě nikdo z nás nechce politikům upírat určitá práva a jistou moc, to ani v demokracii nejde, ale i tyto musí mít jasně vymezené mantinely, které politik nesmí překročit. Bez práva nelze rozhodovat a moc sama o sobě není špatná nebo dobrá. Záleží pouze, k jakému cíli se právo a moc užijí.

Pochopitelné také je, že v lidských silách není možné stanovit taková pravidla, která by stoprocentně zajistila, že nebude docházet ke zneužívání moci potažmo korupčnímu jednání, je ale potřeba co nejvíce tomuto jednání zabránit a to i pomocí různých kontrolních mechanismů.

Jaké povinnosti by člověk vstupující do politiky měl tedy mít? Odpověď je jednoduchá a nemusíme přitom vymýšlet něco nového. Po celém světě se bojuje proti korupci a za zprůhlednění rozhodovacího systému a jedním z východisek lze nalézt např.

ve Velké Británii a to v již zmiňovaném úřadu Standards Board for England respektive v úřadu parlamentního ombudsmana.

Existence pravidel je tedy spojena se zřízením určitého orgánu, který bude nejen spravovat veškeré shromážděné informacemi, ale dohlížet i nad jejich korektností. V zájmu ochrany politiků předpokládám, že by měly být určité informace chráněny, ovšem jiné naopak by měly být běžně veřejnosti dostupné, např. politik by měl za povinnost uvést veškerý majetek včetně majetku manžela/ky, všechna zaměstnání a obchodní aktivity, jména zaměstnavatelů a všech obchodních partnerů, veřejně dostupné by měly být i informace o příjmech a všech darech případně i informace o zahájení, průběhu a výsledku jakéhokoli správního jednání proti jeho osobě vedeném, apod.

Informace by měl politik předat příslušnému úřadu, který by byl určen ke správě informací. Ovšem i tento orgán by měl mít povinnosti, např. měl by aktivně provádět kontrolu správnosti všech informací a v případě zjištění jakéhokoli porušení pak podle míry a závažnosti udělit buď odpovídající pokutu, nebo v případě, že by došlo k závažnému porušení povinnosti, případně až ke spáchání trestného činu, předat politika příslušnému úřadu respektive soudu. Politik, který by také přišel o mandát v důsledku spáchání trestného činu, který nesouvisí s jeho mandátem, by po dobu deseti let neměl mít možnost vstupovat a aktivně se zapojovat do politického dění. Současně by nemohl být po dobu dvou let zaměstnán u jakéhokoli orgánu veřejné správy nebo být členem dozorčí rady u subjektů kontrolovaných orgány veřejné správy.

Jediný problém vzhledem k naší politické etiketě a praxi můžeme spatřovat pouze v orgánu, který by veškeré informace spravoval a který by rozhodoval o uvedených sankcích. Nejde o úřad jako takový a název orgánu není na tomto místě podstatný. Problémem je, kdo by měl pravomoc kontrolovat tento úřad a rozhodoval by o jmenování členů případně o řediteli či prezidentu tohoto úřadu. Jak praxe naznačuje, problém je to dosti podstatný, protože lidé rozhodují zas jen o lidech.

Vytvoření takového orgánu by však přispělo ke snížení korupce a představovalo příklad pro další orgány, instituce a jednotlivé subjekty, kteří mají moc rozhodovat o veřejných financích. S tímto se dostáváme i k otázce veřejných zakázek.

K vyřešení této otázky se podíváme do Švédska, kde platí striktní postup při vyhlášení veřejné zakázky. „*Soutěž se dle švédských pravidel nemusí vyhlásit jen při ohrožení lidských životů a živelných pohromách. I tak ale státní správa musí své*

*rozhodnutí písemně zdůvodnit.*¹⁰⁴ Někdo by možná mohl namítat, že by tento postup mohl být drahý. Ano, to sice možné je, ovšem pokud si uvědomíme, kolik nás veřejné zakázky stojí dnes je zřejmé, že státní kasa spíše ušetří a to zcela jistě výrazně.

Abychom neopomněli, je nutné dodat, že je potřeba aby se vše dělo zcela veřejně, proto by i občané měli mít přístup ke všemu co se jich at' již přímo nebo nepřímo týká. Přeci co je tajné je i značně podezřelé.

K celkovému výčtu bychom na tomto místě při takto stanovených a dobře fungujících opatřeních mohli zauvažovat nad platem, tedy nad jeho přiměřeností. Musím přiznat, že se neodvážuji hodnotit co je přiměřené a co ne, proto ani neuvedu pevnou částku či hodnotu. Myslím si však, že plat politika respektive jeho jednotlivé složky platu, myslíme poslance poslanecké sněmovny ČR, by se měly skládat jednak z určité pevně stanovené částky, a jednak ze složek, které ho za určitých podmínek, jako např. míra nezaměstnanosti či průměrná nejnižší mzda v ČR, nebo i samotné hospodaření státu tedy deficit či přebytek, atd. zvýší nebo naopak sníží. Přičemž by se výše platu stanovila vždy pouze na jeden rok, pak by se plat znovu přepočítal.

7.3 Imunita

Jak jsme již několikrát uvedli a většina občanů s tím bude i souhlasit politik musí disponovat určitou ochranou před nežádoucími vlivy, které mohou narušovat řádné fungování a nezávislost parlamentu. Proto by měla být zachována ochrana ve smyslu tzv. indemnity a současné vymezení je tedy dostačující a jako takové i použitelné. Jinak je tomu ale v případě, kdy kolegové odmítnou vydat politika k trestnímu stíhání za spáchaný trestní čin. V praxi to znamená, že trestní stíhání je tím navždy vyloučeno. Jednoduchým a zcela žádoucím řešením tohoto stavu je vypuštění slova navždy. Tím nám zůstane jen otázka doby trvání této imunity. Zda je dostatečná pouze na dobu zasedání či je potřeba chránit politiky i určitou dobu po, popř. před nebo během doby.

V průběhu konečných prací na diplomové práci, schválila sněmovna dne 08.02.2012 novelu ústavního zákona, která po 20 letech a více jak deseti pokusech, ruší

---

¹⁰⁴ TABERY, Erik. *Vládeme, neruší: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 111. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.

doživotní imunitu poslanců, senátorů a ústavních soudců. Pokud tato průlomová změna ústavy projde Senátem, vstoupí v platnost 1. ledna 2013.¹⁰⁵

7.4 Volební systémy v České republice

Důležitou otázkou této diplomové práce je změna volebních systémů. Proto se také postupně podíváme na jednotlivé volby. Co je však potřeba zdůraznit, je nutné problém hledat především ve volební účasti. To však lze vyřešit již navrhovaným, možná pro někoho velmi radikálním řešením, a to změnou volebního práva na volební povinnost.

7.4.1 Volby do obecní samosprávy a krajských zastupitelstev v ČR

Velmi podstatná u voleb do obecní samosprávy, ale i částečně do krajských zastupitelstev je blízkost občanů ke kandidátům, která je bezpochyby značně bližší, než je tomu při volbách do poslanecké sněmovny či senátu. Z toho plyne, že volební systém poměrného zastoupení používaný v těchto volbách jako takový je v pořádku a není důvod ho proto měnit. Lidé jednotlivých obcí či krajů sami nejlépe vidí jak se jejich zástupci chovají a pracují a na základě toho se rozhodují o jejich dalším setrvání v zastupitelstvích.

7.4.2 Volby do poslanecké sněmovny ČR

Vzdálenost mezi voliči a kandidáty jednotlivých stran je v případě voleb do poslanecké sněmovny podstatně větší než u předchozích voleb do obecní samosprávy respektive do krajských zastupitelstev v ČR. Volič u voleb do poslanecké sněmovny zpravidla nezná jednotlivé kandidáty, a proto volí spíše stranu. Za částečnou a první změnu bychom relativně mohli považovat zatím poslední volby v roce 2010, kde voliči díky preferenčním hlasům řekli jasné dost a díky tomu došlo k tzv. částečné čistce naší politické elity.

V české republice je jasně cítit a slabé volební účasti jsou jasným důkazem, že narůstá znechucení lidí politikou. Čím dál více je mezi lidmi slyšet, že opravdu není koho volit a většina lidí, pokud se tedy již k volbám dostaví, volí jen proto, aby odvrátila pro ně subjektivně vnímanou horší možnost. Jak je i z dotazníkového šetření viditelné, nemalou

---

¹⁰⁵ Poslanci zrušili doživotní imunitu pro zákonodárce a ústavní soudce. [Http://ihned.cz/](http://ihned.cz/) [online]. *Economia*, a.s., 8.2.2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-54650580-poslanci-zrusili-dozivotni-imunitu-pro-zakonodarce-a-ustavni-soudce>

měrou se na tomto stavu významně negativně podílejí i média, ale i samotná občanská společnost a bezpochyby i tlak peněz.

Volební systém do poslanecké sněmovny je České republice mimořádně špatný. Jak jsme si v podkapitole Volby ukázaly, systém poměrného zastoupení prostě nefunguje a od prvních samostatných voleb v roce 1996 přinesl jen nestabilní vlády, které neustále procházely různými krizemi. Nejenže diskriminuje nové politické projekty, ale nastoluje vlády politické oligarchie a to ve smyslu koalice dvou velkých stran. Stran, které jsou od sebe podstatně ideologicky vzdáleny, o čemž lze hovořit nejen jako o neslušnosti vůči voličům, ale i o značném podvodu vůči voliči. Tady se jasně ukazuje, co pro politiky volič znamená. Nebo i koalice jedné strany velké a jedné či mnoha malých tzv. parazitujících stran. Oba případy se ukazují jako zcela nefunkční a proto je potřeba hledat možnosti jak tento stav změnit. My si uvedeme dva. Preferenční hlasování používané v mnoha anglosaských zemích a tzv. Finský model, který je sympatický svou jednoduchostí.

V případě preferenčního hlasování je podstatou, že zavádí možnost tzv. voličova osobního pořadí stran. Postup při sčítání hlasů je pak následný. Nejprve se zjistí strana, která získala nejméně hlasů a pokud tato strana i přesto, že je zařazena na prvním místě nedosáhla na pětiprocentní uzavírací klauzuli, budou její hlasy rozděleny stranám, které voliči zařadili na další místo. Dále se opět zjistí, která ze stran obdržela nejméně hlasů a pokud opět nedosáhne na pětiprocentní uzavírací klauzuli, budou její hlasy opět rozděleny. Takto se postupuje až do doby, kdy se posuneme ke stranám, které tak dosáhly na pětiprocentní uzavírací klauzuli. Tento systém značně omezuje možnost, že jednotliví voliči dají svůj hlas straně, která uzavírací klauzuli nepřekročí. Jasně se také ukáže, která ze stran získala vítězství a následně i jednotlivé mandáty, které budou odpovídat počtu získaných hlasů.

Pokud tento systém spojíme ještě s povinností volit, tak teprve teď bychom mohli hovořit o demokratických volbách, protože výsledek jasně koresponduje s názorem společnosti. Určitým problémem jsou drobné komplikace při sčítání hlasů, což v konečném důsledku pouze zdrží celkové zveřejnění výsledků. Ovšem my bychom mohli jít dál a zvýhodnit stranu vítěznou, která by mohla sestavit vládu bez nutnosti vstoupit do koalice. Tedy vítězná strana bere vše a tudíž má možnost ukázat co pro společnost potažmo pro

budoucí generace skutečně udělá, což se jí vrátí při následujících volbách, kdy voliči sami rozhodnou zda si tato strana zaslouží být volena či nikoliv.

Druhý, tedy tzv. Finský model, bychom mohli považovat z hlediska zastánců většinového volebního modelu za velmi vhodný. Jednotlivé strany předkládají kandidátní listiny s kandidáty uvedenými v abecedním pořadí. Každý volič volí jednoho kandidáta a s tím současně i stranu. Pořadí kandidátů tak určují samotní voliči. Zda strana dosáhne na uzavírací klauzuli, ukáže jednoduchý součet hlasů odevzdaných kandidátům té které strany. Systém je jednoduchý a jasně ukazuje, které kandidáty si lidé přejí za své zvolené zástupce.

V naší poslanecké sněmovně by i jednou z možností mohla být změna týkající se snížení počtu poslanců na 199. Nejenže státní kasa ušetří, ale primárně nebude docházet ke kritickým situacím, patovým situacím ve smyslu levice 100, pravice 100.

7.4.3 Volby do senátu ČR

Většina občanů a dovolím si poznamenat, že tento názor sdílím i já, si myslí, že senát je zcela zbytečný, což je patrné i z grafu č. 22, který zpracovala společnost SANEP.¹⁰⁶ Rovněž funkci určité pojistky demokracie můžeme považovat za dosti pochybnou, neboť strany nedovolí svým senátorům hlasovat jinak než svým poslancům. Zde lze jen nic víc než souhlasit s Ferdinandem Peroutkou, který o existenci prvorepublikového senátu řekl: „*Už tehdy, kdy byl vytvořen senát v této podobě, ozvaly se hlasy, že k ničemu nebude. A ukázalo se vskutku, že po celou dobu svého trvání neučinil ničeho, co by se podobalo činu. Naprostý úpadek jeho vlivu jest mimo jiné pozorovati také z té okolnosti, že jeho členové, ač je mezi nimi jistě řada významných osobností, byli úplně odsunuti stranou, jde-li o sestavování vlády. Zatím má senát pro politické strany jen tu nepopíratelnou výhodu, že mohou v něm umístiti své politické veterány, o které by se, kdyby nebylo tohoto pensijního ústavu, musili mnohdy postarati jinak...*“¹⁰⁷ Senát lze tedy vnímat za tzv. trafikou pro vysloužilé politiky.

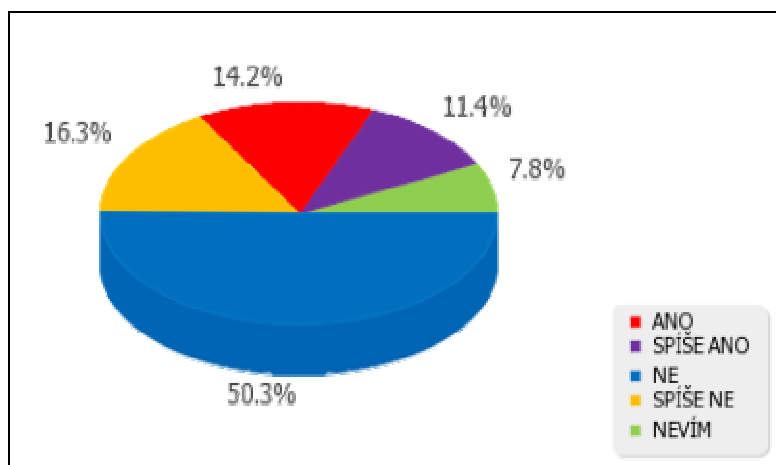
¹⁰⁶ Průzkum proběhl v době od 2.-5.3.2012 s celkovým počtem 16290 dotazovaných. V rámci průzkumu bylo položeno celkově 8 otázek. Jednotlivé výsledky dostupné na

<http://www.sanep.cz/sid=39m34qbn8goddknr04tb7c8vc4/pruzkumy/zruseni-senatu-publikovano-11-3-2012/>

¹⁰⁷ PEROUTKA, Ferdinand. *Www.cs.wikipedia.org: Senát Parlamentu České republiky* [online]. leden 1924 [cit. 2011-09-22]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sen%C3%A1t_Parlamentu_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky

Graf č. 22 - „Je podle Vašeho názoru Senát nezbytný pro fungování ČR?“

Zdroj: SANAP.cz

Pokud se však přes toto přeneseme, bylo by alespoň žádoucí změnit současný volební systém používaný při volbách do senátu na systém používaný v mnoha anglosaských zemích, tedy na systém preferenčního hlasování (systém již výše popsany). Přispělo by to alespoň ke zrušení druhého kola a státní kasa by opět ušetřila.

7.5 Shrnutí

Shrnutím této kapitoly je důležité uvést, že jde pouze o část změn, které by mohly přispět k dosažení žádoucího výsledku. Nejde o změny jednoduché, protože souvisejí se změnami v ústavě či dalších normativních aktech nižší právní síly, ale i přístupem lidí ke vzdělání, občanským povinnostem a právům. Na nás všech přeci záleží, zda náš stát bude vzkvétat či nikoli, zda na nás naši potomci budou hrdí nebo zda necháme zloděje a korupčníky tento stát zničit. Proto je i žádoucí, aby se lidé již před volbami chovali více racionálně a nenechali se ovlivňovat médii či pouhými populistickými sliby našich rádobý politických elit. My jsme demokracie a jen na nás je tedy volba, kteří „páni“ a jak nám budou vládnout.

8. Závěr

Tato diplomová práce si stanovila za jeden z cílů vymezit a popsat faktory (pojmy), které svou existencí nejen přispívají, ale naopak některé i velmi negativně ohrožují fungování samotné zastupitelské demokracie, potažmo brání vzniku etického vládnutí,

celospolečenské stabilitě a při zachování principu solidarity i dosažení určitého stupně blahobytu všech občanů České republiky. Základní často i medializované nutné pojmy byly pro lepší pochopení celé problematiky zpracovány s důrazem na dosažení přehledné a srozumitelné formy a chronologického seřazení jednotlivých bodů kapitol, neboť lze za jistý cíl této diplomové práce považovat i snahu představit dílo srozumitelné a využitelné širokou veřejností.

Získané teoretické poznatky tak mohou být širokou veřejností využity pro účely informativního charakteru v rámci všeobecného přehledu. Ovšem teoretické pochopení pojmů a potažmo celé problematiky však nestačí. Získané znalosti je nutné umět využít při každodenním formování člověka jako racionálně myslícího a svobodně žijícího občana a voliče.

Dalším navazujícím a vzhledem k zaměření této diplomové práce lze konstatovat i klíčovým cílem bylo ověřit hypotézu, že zde zpracované faktory mají podstatný nebo možná až kritický vliv na rozhodování voličů při volbách do poslanecké sněmovny ČR. Přičemž tento vliv značně přesahuje účinky volebních programů jednotlivých politických stran.

Pro ověření hypotézy byl zvolen a proveden kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření, kdy výstupy jsou v praktické části této diplomové práce následně zpracovány a vyhodnoceny. Po vyhodnocení došlo k jednoznačnému potvrzení stanovené hypotézy.

Výsledky kvantitativního výzkumu se rovněž staly i jedním z opěrných bodů pro možná nezbytná řešení, která by alespoň částečně přispěla k legitimnímu fungování demokracie potažmo celé společnosti a našich budoucích generací.

Analýza a výsledky provedeného dotazníkového průzkumu, ale i samotná situace v České republice jednoznačně potvrzují, že lze do budoucna předpokládat nutné změny některých ne zcela optimálně fungujících nebo chybějících principů demokracie, ale i změny směřující k vyšší racionalitě v chování našich politiků i samotných občanů. Změny, které by přispěly k renesanci politické elity, která by přestala sledovat především své vlastní zájmy. Podpořily by hodnotový systém založený na principech s cílem etického vládnutí. Posílily by důvěru k politickým autoritám, ale i důvěru mezi samotnými občany, k politickému systému i k samotným volbám. Zajistily by větší volební účast a spoluúčast

občanů na správě věcí veřejných. Zvýšily odpovědnost za svou budoucnost a zajistily by spokojenost a určitou životní úroveň.

Při zpracování této diplomové práce jsem byl veden i snahou o identifikaci výše uvedených celospolečenských potřeb.

Je tedy patrné, že tato diplomová práce může být z hlediska široké veřejnosti jednoznačným přínosem a jejím zpracováním tak byl vytčený cíl v podobě hypotézy naplněn.

9. Seznam literatury

9.1 Seznam bibliografických citací

- (1) CHURCHILL, Winston L.S. *Databáze Knih* [online]. (c) 2008 – 2012. 2008, 2011 [cit. 2011-08-09]. Citáty. Dostupné z WWW: <databazeknih.cz>.
- (2) KUČERA, Vladimír. Co řekneš, platí, co slíbíš, uděláš. *Ceska televize* [online]. © Česká televize 1996–2012 [cit. 2011-09-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/blogy/>
- (3) SUTOR, Bernhard. *Politická etika*. Trnava: Dobrá kniha, 1999, s. 55. ISBN 80-7141-222-8.
- (4) HARE, Richard Mervyn. *Zakladatelé myšlení*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1994, s. 107. ISBN 80-205-0363-3.
- (5) KANT, Immanuel. Člověk. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://cs.wikiquote.org/wiki/%C4%8Clov%C4%9Bk>
- (6) HARRINGTON, James. *Republika Oceána*. Praha: Mladá fronta, 1985, s. 91.
- (7) HOBBS, Thomas. *Leviathan*, Praha : Melantrich, 1941, s. 125
- (8) MARX, Karel, ENGLS, Bedřich. *Komunistický manifest*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1970, s. 29
- (9) ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 271. ISBN 80-7277-209-0.
- (10) BÁRÁNY, E. *Moc a právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1997, s. 11. ISBN 80-224-0482-9.
- (11) HARVÁNEK, Jaromír, Karin BRZOBOHATÁ, Drahomíra HOUBOVÁ, Tatiana MACHALOVÁ, Radim POLČÁK, Martin ŠKOP, Martina URBANOVÁ, Roman VANĚK a Miloš VEČEŘA. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 47. ISBN 978-80-7380-104-5.
- (12) ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 271. ISBN 80-7277-209-0.
- (13) AUGUSTIN. *O Boží obci knih XXII*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2007, s. 139. ISBN 978-80-246-1284-3.
- (14) BÁRÁNY, Eduard. *Moc a právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1997, s. 58. ISBN 80-224-0482-9.

- (15) ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 366. ISBN 80-7277-209-0.
- (16) ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 366. ISBN 80-7277-209-0.
- (17) ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 366. ISBN 80-7277-209-0.
- (18) BÁRÁNY, Eduard. *Moc a právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1997, s. 71. ISBN 80-224-0482-9.
- (19) MILL, John Stuart. *Úvahy o vládě ústavní*. 2., upr. vyd., v nakl. Svoboda-Libertas 1. vyd. Praha: Svoboda-Libertas, 1992, s. 51. ISBN 80-205-0267-x.
- (20) ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 216. ISBN 80-7277-209-0.
- (21) Čtvrt biliónu za čtyři roky utratily vlády netransparentně. *Novinky.cz* [online]. Borgis, a.s., © 2003–2012 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/>
- (22) Na celosvětovém žebříčku CPI – Index vnímání korupce 2011 se Česká republika dělí o 57.–59. místo s Namibií a Saúdskou Arábií. ONDRÁČKA, D. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/>
- (23) BARTOŠEK, M. *Encyklopedie Římského Práva*. Vyd.1. Praha : Panorama, 1981. s. 168. 11-053-81.
- (24) Česká republika. Ústava České republiky. In: *1/1993 Sb.* 16. prosince 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
- (25) MILL, John Stuart. *Úvahy o vládě ústavní*. 2., upr. vyd., v nakl. Svoboda-Libertas 1. vyd. Praha: Svoboda-Libertas, 1992, s. 51. ISBN 80-205-0267-x.
- (26) Česká republika. LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. In: *2/1993 Sb.* 16. prosince 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
- (27) PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: text, důvodová zpráva, komentář, literatura, judikatura, prováděcí zákony*. Praha: Linde, 1994, s. 100. ISBN 80-85647-38-9.
- (28) *Trestní zákoník ...: ve znění zákona č. ... ; Trestní řád ... : vč. změn provedených zákony ... : redakční uzávěrka ..* Ostrava: Sagit, 2009-, s. 130. ÚZ. ISBN 978-80-7208-762-4.
- (29) KOHOUTEK, R. Pojem zlaté pravidlo mravnosti. In: *ABZ slovník cizích slov* [online]. © 2005-2006 [cit. 2011-08-18]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

- (30) Tóbit - Tóbijáš 4. *Biblenetz* [online]. © 2009 ČBS [cit. 2011-07-20]. Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/>
- (31) *Bible: Nový zákon*. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Biblická společnost v ČSR, 1990, s. 17.
- (32) *Bible: Nový zákon*. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Biblická společnost v ČSR, 1990, s. 67.
- (33) KANT, Immanuel. *Základy metafyziky mravů*. Praha: Svoboda, 1990, s. 84. Filozofické dědictví. ISBN 80-205-0152-5.
- (34) HOLLANDER, Pavel. *Filosofie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 34. ISBN 80-86898-96-23.
- (35) *Bible: Nový zákon*. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Biblická společnost v ČSR, 1990, s. 83.
- (36) DWORKIN, Ronald M. *Když se práva berou vážně*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 2001, s. 302. Oikúmené. ISBN 80-729-8022-X.
- (37) OKAMURA, Tomio. *Umění vládnout*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2011, s. 63. ISBN 978-80-253-1253-7.
- (38) TABERY, Erik. *Vládneme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 111. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.
- (39) TABERY, Erik. *Vládneme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 111. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.
- (40) ČERMÁK, Vladimír. *Pozvání do politologie*. 1.vyd. Praha: Vyšehrad, 1994, s. 52. ISBN 80-702-1078-8.
- (41) Česká republika. Ústava České republiky. In: *1/1993 Sb.* 16. prosince 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
- (42) ŠARADÍN, Pavel. *Volby 2002: analýza programů a výsledků ve volbách do Poslanecké sněmovny*. Vyd. 1. V Olomouci: Periplum, 2002. ISBN 80-86624-09-9.
- (43) TABERY, Erik. *Vládneme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 187. Respekt. ISBN 978-809-0376-632.
- (44) KLÍMA, Michal. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. 1.vyd. Praha: Radix, 2001, s. 28. ISBN 80-86031-29-2.
- (45) TABERY, Erik. *Vládneme, nerušit: opoziční smlouva a její dědictví*. Vyd. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, s. 111. Respekt. ISBN 978-80-903766-3-2.

(46) PEROUTKA, Ferdinand. *Www.cs.wikipedia.org: Senát Parlamentu České republiky* [online]. leden 1924 [cit. 2011-09-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sen%C3%A1t_Parlamentu_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky

9.2 Seznam použité literatury

SUTOR, Bernhard. *Politická etika*. Trnava: Dobrá kniha, 1999, 380 s. ISBN 80-7141-222-8.

HARE, Richard Mervyn. *Zakladatelé myšlení*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1994, 315 s. ISBN 80-205-0363-3.

HARVÁNEK, Jaromír, Karin BRZOBOHATÁ, Drahomíra HOUBOVÁ, Tatiana MACHALOVÁ, Radim POLČÁK, Martin ŠKOP, Martina URBANOVÁ, Roman VANĚK a Miloš VEČEŘA. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 501 s. ISBN 978-807-3801-045.

VALEŠ, Lukáš. *Dějiny politických teorií*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 270 s. ISBN 978-807-3800-314.

HARRINGTON, James. *Republika Oceána*. Praha: Mladá fronta, 1985, 172 s.

HOBBS, Thomas. *Leviathan*, Praha : Melantrich, 1941, 375 s.

MARX, Karel., ENGLS, Bedřich. *Komunistický manifest*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1970, 60 s.

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Editor Eduard Hulicius. Praha: Libri, 2004, 575 s. ISBN 80-727-7209-0.

BÁRÁNY, Eduard. *Moc a právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1997, 246 s. ISBN 80-224-0482-9.

AUGUSTIN. *O Boží obci knih XXII*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2007, 447 s. ISBN 978-802-4612-843.

HOLLANDER, Pavel. *Filosofie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 304 s. ISBN 80-86898-96-23.

BARTOŠEK, Milan. *Encyklopedie Římského Práva*. Vyd.1. Praha : Panorama, 1981. 512 s. 11-053-81.

PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: text, důvodová zpráva, komentář, literatura, judikatura, prováděcí zákony*. Praha: Linde, 1994, 501 s. ISBN 80-856-4738-9.

BALÍK, Stanislav. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, 279 s. Srovnávací politologie, sv. č. 12. ISBN 9788073252243 (BROŽ.) :

Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006. 1. vyd. Editor Dalibor Čaloud. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006, 219 s. Srovnávací politologie, sv. č. 5. ISBN 80-732-5108-6.

ŠARADÍN, Pavel. *Volby 2002: analýza programů a výsledků ve volbách do Poslanecké sněmovny*. Vyd. 1. V Olomouci: Periplum, 2002, 119 s. ISBN 80-866-2409-9.

Ústavy států Evropské unie. 2. vyd. Překlad Vladimír Klokočka, Eliška Wagnerová. Praha: Linde, 2004, 795 s. ISBN 80-720-1466-8.

Ústavy států Evropské unie. Překlad Vladimír Klokočka. Praha: Linde, 2005, 335 s. ISBN 80-720-1556-7.

KLÍMA, Michal. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. 1.vyd. Praha: Radix, 2001, 179 s. ISBN 80-860-3129-2.

TABERY, Erik. *Vládeme, neruší: opoziční smlouva a její dědictví*. 2. Praha: Respekt Publishing, 2008, 300 s. Respekt. ISBN 978-809-0376-632.

MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva*. 3. rozš. a podstatně přeprac. vyd. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-720-1377-7.

KANT, Immanuel. *Základy metafyziky mravů*. Překlad Ladislav Menzel. Praha: Svoboda, 1990. Filozofické dědictví. ISBN 80-205-0152-5.

DWORKIN, Ronald M. *Když se práva berou vážně*. 1. vyd. Praha: Oikoymenth, 2001, 455 s. Oikúmené. ISBN 80-729-8022-X.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Biblická společnost v ČSR, 1990.

Trestní zákoník ...: ve znění zákona č. ... ; Trestní řád ... : vč. změn provedených zákony ... : redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 2009-. ÚZ. ISBN 978-80-7208-762-4.

MILL, John Stuart. *Úvahy o vládě ústavní*. 2., upr. vyd., v nakl. Svoboda-Libertas 1. vyd. Překlad František Vahalík. Praha: Svoboda-Libertas, 1992, 239 s. ISBN 80-205-0267-X.

MILL, John Stuart. *On liberty ; and, The subjection of women*. London: Penguin Classics, 2007, 304 s. ISBN 978-014-1441-474.

OKAMURA, Tomio. *Umění vládnout*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2011, 112 s. ISBN 978-80-253-1253-7 (Váz.).

9.3 Internetové zdroje:

<http://www.databazeknih.cz/citaty/sir-winston-churchill-11516>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/blogy/postrehy-vladimira-kucery/111506-co-reknes-plati-co-slibis-udelas/>

<http://www.novinky.cz/domaci/223393-ctvrt-bilionu-za-ctyri-roky-utraily-vlady-netransparentne.html>

<http://www.mmr.cz/Verejne-zakazky-a-PPP/Novela-o-zakazkach/Navrhy-NERVu>

http://www.transparency.cz/doc/CPI_2011_poadi_svt.xls

http://www.transparency.cz/doc/CPI_2011_poadi_Evropa.xls

<http://www.transparency.cz/celosvetovem-zebricku-cpi-index-vnimani-korupce-2011-ceska-r/>

<http://www.public-standards.gov.uk/>

<http://www.vlasak.net/tp/texty-4/medium/1144>

http://www.senat.cz/imunita.php?ke_dni=7.1.1998&O

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/zlate-pravidlo-mravnosti>

<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/234742-lotyssky-prezident-chce-kvuli-korupci-rozpustit-parlament.html>

<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=708337>

http://www.biblenet.cz/app/bible?book=Tob&no=4&_sourcePage=JYtxyX7bIwsjJ7q5Vr8cPA%3D%3D&_fp=Wn2Ab6oTuACWr3pylaZb_g%3D%3

<http://www.novinky.cz/domaci/234459-poslanci-by-radi-jednoduchy-plat-nejmene-230-tisic-mesicne.html>

<http://algin.cz/2010/09/prumerna-mzda-2010-aneb-mytus-o-blahobytu/>

<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

<http://www.sanep.cz/sid=39m34qbn8goddknr04tb7c8vc4/pruzkumy/zruseni-senatu-publikovano-11-3-2012/>

<http://www.volby.cz/>

<http://www.volby.cz/pls/ps1996/u610>

<http://www.volby.cz/pls/ps1998/u610>

<http://www.volby.cz/pls/ps2002/ps63?xjazyk=CZ>

<http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps53?xjazyk=CZ>

<http://volby.cz/pls/ps2010/ps53?xjazyk=CZ&xv=1>

9.4 Seznam grafů

Graf č. 1 – Vývoj indexu CPI 1997-2011, str. 27

Graf č. 2 – Průměrná hrubá mzda v ČR 2000-2010, str. 46

Graf č. 3 – Volby do Poslanecké sněmovny 1996, str. 50

Graf č. 4 – Volby do Poslanecké sněmovny 1998, str. 52

Graf č. 5 – Volby do Poslanecké sněmovny 2002, str. 54

Graf č. 6 – Volby do Poslanecké sněmovny 2006, str. 56

Graf č. 7 – Volby do Poslanecké sněmovny 2010, str. 57

Graf č. 8 – Pohlaví, str. 61

Graf č. 9 – Věk, str. 61

Graf č. 10 – Vzdělání, str. 62

Graf č. 11 – Subjektivní vnímání svého sociálního postavení (sociální třída), str. 62

Graf č. 12 – Zaměstnanecký status, str. 63

Graf č. 13 – Jsou politici morálně zdiskreditováni?, str. 65

Graf č. 14 – Ovlivňuje morálka a slušnost politiků chování občanů?, str. 65

Graf č. 15 – Morálka mezi lidmi je?, str. 66

Graf č. 16 – Stala se politika podnikáním?, str. 67

Graf č. 17 – Kontrola politiků (kontrolní mechanismy) je dostačující?, str. 67

Graf č. 18 – Měli by politici za svá rozhodnutí nést odpovědnost?, str. 68

Graf č. 19 – Musí mít poslanci imunitu?, str. 69

Graf č. 20 – Plní volební systém poměrného zastoupení svou funkci rozložení zájmů ve společnosti?, str. 71

Graf č. 21 – Měla by vládnout strana, která vyhraje volby?, str. 72

Graf č. 22 – Je podle Vašeho názoru Senát nezbytný pro fungování ČR?, str. 81

9.5 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Počet novelizací vybraných právních předpisů, str. 44

Tabulka č. 2 – Pořadí faktorů ovlivňující voliče před volbami do Poslanecké sněmovny, str. 70

10. Přílohy

Příloha č.1 - Dotazník

Příloha č.2 - Srovnání s vybranými státy Evropy, roky 2008 až 2010, v otázce korupce

Příloha č.3 - Žebříček tzv. gaunerů podle agentury SANEP a deníku Blesk.

Příloha č. 1 - Dotazník

Dotazník

Milí spoluobčané.

Jsem studentem pátého ročníku České Zemědělské Univerzity v Praze. V rámci mé diplomové práce jsem zpracoval tento anonymní dotazník, který bude sloužit k podpoření či vyvrácení mé hypotézy: „Korupce, imunita a nedostatek morálky na politické scéně, včetně chybějící odpovědnosti a nedostatečných a transparentně fungujících kontrolních mechanismů a sliby naší politické elity jsou primární faktory, které nás ovlivňují při výběru strany, kterou volíme a to rozhodně více než volební programy jako celek jednotlivých kandidujících politických stran. Jde o faktory, které také negativně ohrožují fungování demokracie a vyžadují nápravu, která by přinesla pozitivní změny a jednou z možných obměn by mohla být změna přijatá v rámci volebního systému používaného při volbách do poslanecké sněmovny České republiky.“

Volby do poslanecké sněmovny České republiky jsou vybrány z důvodu, že jde o orgán legislativně, mocensky a politicky rozhodující.

Prosím všechny, kteří se rozhodnou tento dotazník vyplnit, aby na otázky odpovídali co možná nejupřímněji.

1. Pohlaví: muž žena

2. Věk:

18-26 let 27-36 let 37-46 let 47-56 let 57-64 let 65+ let

3. Vzdělání:

základní střední bez maturity střední s maturitou vysokoškolské

4. Subjektivní vnímání svého sociálního postavení (sociální třídy):

nižší střední vyšší

5. Zaměstnanecký status:

studující nezaměstnaný/á zaměstnanec podnikatel důchodce

6. Ovlivňuje morálka a slušnost politiků chování občanů?

ano ne

7. Měli by politici za svá rozhodnutí nést odpovědnost?

ano ne

8. Musí mít poslanci imunitu?

ano ne

9. Jsou politici morálně zdiskreditováni?

ano ne

10. Je korupce závažným problémem pro společnost?

ano ne

11. Stala se politika podnikáním?

ano ne

12. Před čím by měli být politici ve smyslu imunity chráněni?
(zde můžete zaškrtnout i více polí)

za hlasování a výroky na půdě parlamentu

za přestupky nesouvisející s mandátem

za trestné činy nesouvisející s mandátem

imunita nepatří k moderní demokracii

13. Na hodnotící škále vyznačte, do jaké míry Vás uvedené jednotlivé aspekty ovlivňují při výběru politické strany, kterou volíte (volby do Poslanecké sněmovny).

1 = toto hledisko mě neovlivňuje

5 = toto hledisko mě ovlivňuje maximálně

	1	2	3	4	5
Volební programy stran					
Morálka volených zástupců včetně korupce, imunity apod.					
Dosavadní působení politické strany					
Předvolební sliby politiků					
Média					

14. Morálka mezi lidmi je?

špatná dobrá výborná

15. Kontrola politiků (kontrolní mechanismy) je dostačující?

ano ne

16. Měla by vládnout strana, která vyhraje volby?

ano ne

17. Plní volební systém poměrného zastoupení svou funkci rozložení politických sil, které odráží zájmy většiny ve společnosti?

ano ne

Děkuji Vám za čas, který jste věnovali tomuto dotazníku.

David Váňa

Příloha č. 2 - Srovnání s vybranými státy Evropy, roky 2008 až 2010, v otázce korupce

Rok	Pořadí	Země	Hodnocení
2008	1.	Dánsko	9,3
	2.	Švédsko	9,3
	3.	Finsko	9,0
	4.	Německo	7,9
	5-6.	Velká Británie	7,7
		Irsko	7,7
	7.	Francie	6,9
	8.	Španělsko	6,5
	9.	Portugalsko	6,1
	10.	Česká republika	5,2
	11.	Slovensko	5,0
	12.	Itálie	4,8
	13.	Řecko	4,7
	14.	Polsko	4,6
2009	1.	Dánsko	9,3
	2.	Švédsko	9,2
	3.	Finsko	8,9
	4-5.	Německo	8,0
		Irsko	8,0
	6.	Velká Británie	7,7
	7.	Francie	6,9
	8.	Španělsko	6,1
	9.	Portugalsko	5,8
	10.	Polsko	5,0
	11.	Česká republika	4,9
	12.	Slovensko	4,5
	13.	Itálie	4,3
	14.	Řecko	3,8
2010	1.	Dánsko	9,3
	2-3	Finsko	9,2
		Švédsko	9,2
	4.	Irsko	8,0
	5.	Německo	7,9
	6.	Velká Británie	7,6
	7.	Francie	6,8
	8.	Španělsko	6,1
	9.	Portugalsko	6,0
	10.	Polsko	5,3
	11.	Česká republika	4,6
	12.	Slovensko	4,3
	13.	Itálie	3,9
	14.	Řecko	3,5

Zdroj: Data použita z Transparency International

Příloha č.3 - Žebříček tzv. gaunerů podle agentury SANEP a deníku Blesk

- Průzkum v rámci agentury SANEP:
- 1) Stanislav Gross - Expremiér
  - 2) Miroslav Kalousek - Ministr financí
  - 3) Václav Klaus - prezident republiky
  - 4) Aleš Řebíček - exministr dopravy
  - 5) Alexandr Vondra - ministr obrany
  - 6) Mirek Topolánek - expremiér
  - 7) David Rath - exministr zdravotnictví
  - 8) Vít Bárta - exministr dopravy
  - 9) Martin Kocourek - Exministr průmyslu
  - 10) Jiří Paroubek - expremiér
  - 11) Ivan Langer - exministr vnitra
  - 12) Jaroslav Palas - exministr zemědělství
  - 13) Petr Nečas - premiér
  - 14) Ivan Kočárník - exministr financí
  - 15) Bohuslav Sobotka - předseda ČSSD
  - 16) Radek John - předseda strany Věci Veřejné
  - 17) Pavel Němec - exministr spravedlnosti
  - 18) Jiří Čunek - předseda KDU-ČSL

- Průzkum v rámci deníku Blesk:
- 1) Stanislav Gross
  - 2) Miroslav Kalousek
  - 3) Václav Klaus
  - 4) Alexandr Vondra
  - 5) Aleš Řebíček
  - 6) Vít Bárta
  - 7) Ivan Langer
  - 8) Mirek Topolánek
  - 9) David Rath
  - 10) Radek John
  - 11) Petr Nečas
  - 12) Pavel Němec
  - 13) Jaroslav Palas
  - 14) Jiří Paroubek
  - 15) Bohuslav Sobotka
  - 16) Jiří Čuněk